

CINEMA SPHINX - GENT

COLOFON

MAR JAEN BV
Wapenstilstandlaan 59,
2600 Antwerpen
T 0496 66 26 51
info@marjaen.be
<https://marjaen.be>

In opdracht van
SCREENSAVER BV
Adolf Baeyensstraat 121
9040 Gent

In samenwerking met
MEET ARCHITECTURE
NewYorkstraat 2P
9000 Gent
info@meet-architecture.com

CINEMA | SPHINX

Bouwhistorisch onderzoek

Antwerpen | Juli - oktober 2022

INHOUD

HOOFDSTUK 01 IDENTIFICATIE	7
01.01. Inleiding	7
01.02. Afbakening van gegevens	8
01.03. Beschrijving Inventaris Agentschap Onroerend Erfgoed	9
HOOFDSTUK 02 BOUWHISTORISCHE NOTA	11
02.01. Bouwhistoriek.....	11
02.02. Bouwfasen	33
HOOFDSTUK 03 FOTOREPORTAGE	35
03.01. Exterieur	36
03.02. Traphal.....	38
03.03. Cinema	45
03.04. Café.....	56
HOOFDSTUK 04 CONCLUSIE	67
BIBLIOGRAFIE	69
BIJLAGE	71

01.01. INLEIDING

Het doel van dit rapport is de opmaak van een bouwhistorische studie van de cinema Sphinx gelegen aan de Sint-Michielselling 3-4 en Jan Van Stopenberghestraat in Gent. De gebouwen van de huidige cinema Sphinx werden in 1912 als feest- en vergaderzaal opgericht door de Gentse Liberale Partij op de nieuw aangelegde percelen langs de Sint-Michielsbrug. De feestzaal werd tijdens het interbellum reeds herbestemd tot filmzaal. Sindsdien is zij een vaste waarde in het Gentse bioscoopwezen. Doorheen de laatste 100 jaar werd dit complex dan ook meermaals verbouwd en gemoderniseerd tot een cinema met vijf filmzalen en een café. Vandaag dringt er zich opnieuw een renovatie op om zo het voortbestaan te kunnen vrijwaren.

Voor de opmaak van deze studie werd een literatuur- en archiefonderzoek uitgevoerd en aangevuld met een onderzoek in situ. De onderzoeksresultaten werden in vier hoofdstukken neergeschreven.

- In een eerste deel wordt een algemene administratieve identificatie van de site weergegeven.
- Het tweede hoofdstuk bevat de resultaten van het bouwhistorisch onderzoek. Aan de hand van de beschikbare bronnen werd er een chronologisch opgestelde nota uitgeschreven. Verder werden op de plannen van de bestaande toestand de verschillende bouwfasen met kleur aangeduid.
- Het derde deel geeft een visueel overzicht van de site aan de hand van een fotoreportage en een beknopte beschrijving.
- In de conclusie worden de erfgoedwaarden geïdentificeerd.
- De bijlage bundelt de bouwplannen en historisch fotomateriaal die gerelateerd zijn aan de gebouwde toestand van de site.

01.02. AFBAKENING VAN GEGEVENS

Naam: Cinema Sphinx (Burgerhuis en herenhuis)

Ligging: Sint-Michiëlselling 3-4 / Jan van Stopenberghestraat, Gent

Eigenaar: Screensaver

Gebruik: Cinema en café

Inventaris AOE ID: 25937 (Herenhuis, Sint-Michiëlselling 3)

: 25838 (Burgerhuis, Sint-Michiëlselling 4)

Statuut: Vastgesteld bouwkundig erfgoed Burgerhuis en herenhuis sinds 14-09-2009

Kadaster: Gent, 3 afd., Sectie C, 0100/00G000 en 0100/00K000

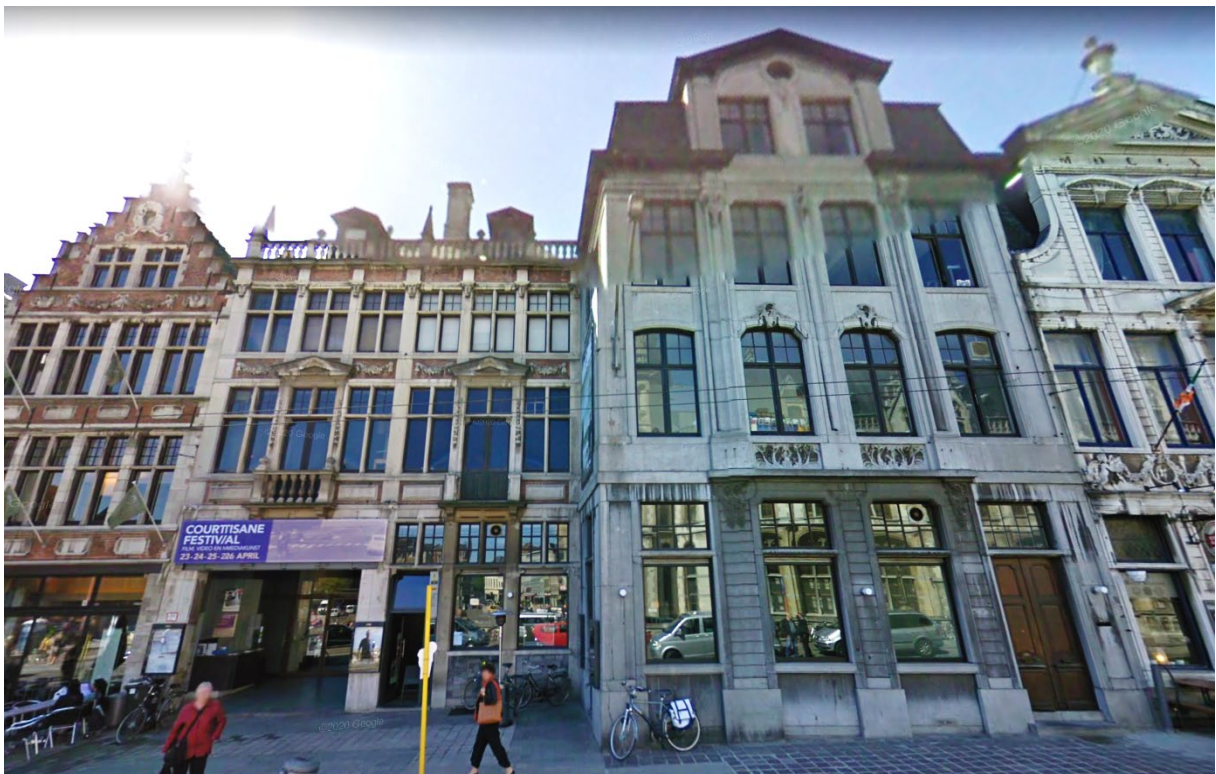

Fig. 1 : <https://geo.onroerendergoed.be/>

Fig. 2 : Zicht op gevels aan de Sint-Michiëlselling 3-4, (www.google.be/maps, 2019)

01.03. BESCHRIJVING INVENTARIS AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED

De panden Sint-Michiëlshelling 3 en 4 werden opgenomen als vastgesteld bouwkundig erfgoed in de inventaris van het Agentschap Onroerend Erfgoed. Hieronder werd de beschrijving van de panden letterlijk overgenomen.

Sint-Michiëlshelling 3

Fig. 3 : 1975, AOE : id : 184319

‘Breedhuis van zes traveeën met drie bouwlagen onder schilddak (leien), gebouwd circa 1912 volgens de bouwaanvraag van een huis in de Lange Munt van 1705 (zie jaartal op schouw); heden in twee panden verdeeld; links met toegang tot "ciné Plaza".

Bak- en hardstenen gebouw, horizontaal belijnd door cordons en gekornist hoofdgestel met bekronende opengewerkte attiek met pijnappels en obelisk. Gekoppelde kruiskozijnen, met bekronend driehoekig fronton en balustrade in de tweede en vijfde travee van de bel-etage; panelen en bloemfestoenen op de borstweringen.

*Gewijzigde begane grond’.*¹

Sint-Michiëlshelling 4

Fig. 4 : 1975, AOE : id : 184321

*‘Vooruitspringend ten opzichte van nummer 3, breedhuis van vier traveeën met drie bouwlagen en mansardedak (leien) met centraal dakvenster van twee traveeën onder bekronend pseudofronton; gebouwd volgens de bouwaanvraag van 1752 van een huis van de Koornmarkt. Arduinen voorgevel met markant middenrisaliet van twee traveeën op de bovenverdieping afgelijnd met kolossale pilasters, spiegelboogvormige vensters en Lodewijk XV-rocaillerversiering; rechthoekige vensters in de zijtraveeën’.*²

¹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/25837>

² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/25838>

02.01. BOUWHISTORIEK

De bouwhistoriek van de cinema Sphinx die in dit hoofdstuk werd neergeschreven is een chronologische samenvatting van de informatie uit een literatuuronderzoek en de historische documenten die de huidige eigenaar Bruno Lowagie (Screensaver b.v.) en uitbater Patrick Deboes (Sphinx Production) verzameld hebben. Deze documentatie over de historiek van de site werd teruggevonden in de archieven van het Liberaal Archief, het Design Museum en het stadsarchief van Gent.³ Verder werden ook verschillende beeldbanken geraadpleegd waar historische foto's van de Sint-Michielhelling terug te vinden waren. De huidige eigenaar heeft een website opgericht waar al deze historische documenten per bouwfase gerangschikt werden.⁴ Voor deze bouwhistorische studie kon gebruik gemaakt worden van deze documentatie. Bijkomend werd ook het kadasterarchief geraadpleegd voor mutatieschetsen en werd literatuur over de Wereldtentoonstelling van 1913 in Gent, de laat 19^e-eeuwse stedenbouwkundige plannen en de historiek van Gentse bioscopen geraadpleegd.⁵

02.01.01. VOORGESCHIEDENIS

Naar het voorbeeld van de toenmalige urbanisatietrends in Brussel en Parijs, wou Gent zich vanaf de tweede helft van de 19^e eeuw ook profileren als een moderne stad. De stedenbouwkundige vernieuwing was gericht op drie fronten: stadsverfraaiing, hygiënische sanering en het verbeteren van de mobiliteit. Aanvankelijk beperkte de stedenbouwkundige ingreep zich tot de creatie van een nieuwe wijk rondom het zuidstation. De nieuwe principes werden naderhand ook op de Kuip van Gent toegepast. Reeds op het einde van de 19^e eeuw onthulde toenmalig burgemeester Emile Braun zijn grootse ideeën, namelijk een grootschalig project voor het hart van Gent: het slopen van een honderdtal woningen, het verbreden van straten, het vrijmaken van torens en monumenten, het optrekken van nieuwe openbare gebouwen enz.⁶ Verder werkend op deze visie realiseerde het stadsbestuur enerzijds een quasi rechte verbindingsweg tussen Oostende en Arlon. Anderzijds was dit ook de uitgelezen kans om het 'oubollige' hart van de stad te saneren, de historische monumenten zoals de Sint-Niklaaskerk, het Belfort en Sint-Baafs kathedraal uit te lichten in een nieuw gearrangeerde encenering en het stedelijk hart aan te passen aan de toenmalige burgerlijke smaak.⁷

Na de bekrachtiging van die gemeenteraadsbeslissing van KB 15 februari 1897, gaat men onmiddellijk tot de realisatie en stedelijke modernisering van Gent over.⁸ De veranderingen ter hoogte van de Sint-Michielshelling komen pas rond 1903 aanbod. In dat jaar werd het lastenboek opgemaakt voor het afbreken van de huizen gelegen aan de Kleine Korenmarkt, de Sterrestraat en de Predikherenlei. In 1906-1909 kwam er de Sint-Michielsbrug ontworpen o.l.v. hoofdingenieur G. Van haute en Louis Cloquet. Deze monumentale brug kreeg een eclectisch karakter en werd rijkelijk uitgevoerd in veelkleurige steensoorten en metalen sierelementen. De stad kon nu vlot doorkruist worden op weg 'van Arlon naar Oostende'. Vanop de Sint-Michielsbrug had men in alle richtingen een onbelemmerd uitzicht op het nieuwe stadbeeld van Gent, eerst en vooral oostwaarts op de unieke torenrij: Sint-Niklaaskerk, Belfort, Sint-Baafs kathedraal.⁹

³ Gent, Privéarchief Sphinx Production

⁴ <https://sphinx.wil-low.com>

⁵ BAILLIEUL B. (et.al.), *Impact: wereldtentoonstelling Gent, 1913*, Gent 2013; BILTEREYST D., MEERS, P., *De verlichte stad: een geschiedenis van bioscopen, filmvertoningen en filmcultuur in Vlaanderen*, Leuven 2007; CAPITEYN A., *Gent in weelde herboren, Wereldtentoonstelling 1913*, Gent 1988; VAN ACKER W., VERBRUGGEN C., VERBIST M.-L., *Gent 1913: op het breukvlak van de moderniteit*, Gent 2013; VAN DE VIJVER L., *Gent Kinemastad: een historisch overzicht van de sociaaleconomische, geografische en ideologische ontwikkelingen van de bioscoopstructuur te Gent*, WP 2015/1; VAN DE VIJVER L., DUPOT G., VANDE WINKEL R., *Gent Filmstad, Cinema 's en filmaffiches 1938-1961*, Antwerpen 2021

⁶ CAPITEYN 1988: 11

⁷ BAILLIEUL 2013: 36

⁸ CAPITEYN 1988: 30

⁹ CAPITEYN 1988: 36

Fig. 5 : De Sint-Niklaaskerk met nieuw postgebouw voor de sloop van de tegenoverliggende woningen (Gent, SAG: SCMS, PBK 2749)

Fig. 6 : Maquette voor heraanleg Sint-Michielsbrug en helling, Auguste Poppe (Gent, SAG: SCMS, FO 8622)

De verdere architecturale invulling van de ingrijpende stedelijke modernisatie kwam ca. 1912 in een enorme versnelling vanwege de aankomende wereldtentoonstelling te Gent in 1913. Uiteraard was de grote leegte van de stad niet echt strelend voor het burgerlijke ego. Bijgevolg probeerde men de grootste gaten veelal harmonisch te dichten. Aan het huidige St.-Baafsplein koos men voor een moderne look met eclectische tot zelfs heel gewaagde art-nouveau getinte creaties. Rondom de Korenmarkt koos men voor een meer archeologisch-historische verantwoorde richting.¹⁰ Rond 1900 was er een grote architecturale voorkeur voor neostijlen en historicisme. En dat in een tijd waar de art nouveau zijn hoogtepunt bereikte. De keuze voor de nieuwbouw van de kuip viel dan ook op de reconstructie en herinterpretatie van architectuur uit het verleden. Het waren vaak de verdwenen gebouwen die in de kijker werden geplaatst.¹¹ De ambities was gericht op het reproduceren van een totaalbeeld van de stad in één bepaald tijdvlak en de voorkeur werd gegeven aan de 16e, 17e en de 18e eeuw. De gelaagdheid en de bouwgeschiedenis van de nieuwgebouwde panden waren van ondergeschikt belang aan de fysionomie. Idealiter werden oude bouwtekeningen uit het stadsarchief gebruikt om te restaureren of te reconstrueren.¹² In 1907 gaf Louis Cloquet in *Les maisons flamandes* zelfs een beschrijving van wat men bestempelde als de 'Gentse stijl'. In zijn bewondering voor deze lokale stijl omschreef hij die als het meest typisch op het moment van de overgang van houten naar stenen gevels. Louis Cloquet merkte op dat de invloed van de houtbouw sterk aanwezig bleef bij de gemetselde constructie van de stenen gevels en dat het Gentse huis in natuur- en baksteen van de 15^e en de 16^e eeuw als het ware een stenen timmerwerk was. Ook bij de stenen gevels bleven de kruisvensters in witte natuursteen in serie aan elkaar geschakeld en als horizontale doorlopende rijen aanwezig. Zo werden ze eerder door stijlen gescheiden dan door gemetselde penanten. Deze aaneenschakeling van kruisvensters zonder penanten bleef de gevel eveneens opdelen in horizontale zones, zoals bij de houten gevels.¹³ De stenen topgevels werden afgeboord met trappen en soms naar Brabants model bekroond met pinakels. Bij de bouw van gehistoriseerde gebouwen werd echter niet naar het historisch materiaal

¹⁰ CAPITEYN 1988: 36

¹¹ BAILLIEUL 2013: 77-79

¹² BAILLIEUL 2013: 113

¹³ BAILLIEUL 2013: 110

teruggegrepen, zoals eik, maar naar grenenhout voor ramen, deuren, dakspanten, luiken en kroonlijst. De daken kregen vaak Boomse pannen of leien.

In 1912 was er een nieuwe polemiek ontstaan over de opvulling van de kale plek aan de kant van de Korenmarkt. Naast de Sint-Michielsbrug tegenover het nieuwe postgebouw was er een gapend gat achter een houten palissade. Het verloederde kwartier van de Jan Van Stopenberghestraat en de ruïne van de voormalige Sterrestraat pasten niet langer in de 'opgepoetste' stad. Iedereen was het erover eens dat men deze plek onmogelijk zo kon tonen aan de vele bezoekers die de stad tijdens de Wereldtentoonstelling in 1913 verwachtte. De staat was eigenaar van het terrein en wilde het in percelen verdelen en verkopen. Daarbij zou de Jan van Stoppelbergstraat worden verbreed tot een straat van 8 meter. Burgemeester Emile Braun en de meerderheid van de gemeenteraad wilden die beslissing uitstellen en voor de periode van de Wereldtentoonstelling naast de helling een square met beplanting aanleggen. Niet iedereen was het eens met een dergelijke anti-architecturale oplossing. Louis Cloquet en Auguste Poppe hadden al in 1905 op hun befaamde maquette van de Kuip een oplossing voor het invullen van de helling getoond. (Fig. 6) Toen werd gedacht aan een nieuwe, verbrede Sterrestraat langsheen de Sint-Michielsberg. Ook in 1911 werkte Auguste Poppe twee projectvoorstellen uit op de maquette.¹⁴

- het eerste project voorzag een gemengde oplossing die twee concepten met elkaar verzoende. De constructie van een huis op palen en arcades op de hoek van de Predikherenlei zorgde ervoor dat de kade en de Jan Van Stoppelbergstraat aan elkaar gescheiden werden. Onder de arcades bleef een doorgang van de Predikherenlei naar de Stoppelbergstraat mogelijk. De overblijvende vrije ruimte, een soort koer, zou worden getransformeerd tot een mooi pleintje. De gevels van de huizen van de Stoppelbergstraat zouden worden vervangen door gevels uit verschillende stijelperiodes.¹⁵
- een tweede project voorzag de bouw van een huizenblok op de helling. In een koortsachtige tijd van industrie en handel, was die onmisbaar voor het intense verkeer. Dit project voorzag de verbreding van de Stoppelbergstraat.¹⁶

Geen van de voorstellen werd uiteindelijk uitgevoerd, maar de discussie bleef wel bestaan. Op 22 april 1912 deelde Emile Braun de gemeenteraad mee dat minister Alois van de Vyver beslist had de terreinen, in staatseigendom, onmiddellijk openbaar te zullen verkopen. 'Een groep personen' had beloofd de gronden aan te kopen en er huizen op te bouwen met een 'archeologisch karakter'. Architect Armand Robert Janssens tekende de hele historiserende gevelrij op basis van oude geveltekeningen uit de verzameling van het stadsarchief en de visie van Louis Cloquet.¹⁷ De betrokkenen verbonden zich ertoe de bouw te voltooiën tegen mei 1913. De kopers moesten de vastgestelde gevelplannen volgen en de einddatum respecteren, anders volgde er een boete.¹⁸ De eigenaars waren verplicht een erfdiensbaarheid *non modificandi* ten opzichte van het postgebouw en de Sint-Niklaaskerk aan te gaan. Wijzigingen aan de gevel mochten dus enkel gebeuren na de toestemming van de Stad en de Staat.¹⁹

¹⁴ BAILLIEUL 2013: 188

¹⁵ Ibidem

¹⁶ Ibidem

¹⁷ Ibidem: 195: Armand Robert Janssens: architect -archeoloog – urbanist – expert (1887-1953) werd als 24ste kind van Petrus Janssens geboren in een streng katholiek gezin. In 1904 studeerde hij af aan de Sint-Lucasschool te Gent. In hetzelfde jaar werd de Sint-Jorisgilde opnieuw opgericht door een aantal oud-leerlingen van de Sint-Lucasschool. Deze gilde speelde een belangrijke rol bij de restauraties in de Kuip van Gent in de aanloop naar de Wereldtentoonstelling. Haar leden, nog jong en pas afgestudeerd, kregen belangrijke opdrachten. Zo werkte Janssens na de dood van Joseph De Waele voort aan het tekenen van de conventiegevels op het Sint-Veerleplein, de Kraanlei, de Graslei en in de Burgstraat. In 1912 ontwierp hij de gevelrij die op de Sint-Michielshelling werd gebouwd. Voor het Gentse paviljoen van Oud Vlaanderen reconstrueerde hij een deel van het Prinsenhof. Zeer snel vestigde hij zijn naam als restaurateur van historische gebouwen. Na de Wereldtentoonstelling concentreerde Janssens zich voornamelijk op het restaureren van kerken, kloosters, scholen, en andere religieuze gebouwen. Zelf zag hij de restauratie van de Sint-Niklaaskerk als zijn levenswerk. Armand Robert Janssens overleed op 13 juli 1953.

¹⁸ BAILLIEUL 2013: 188

¹⁹ Ibidem: 194

Een kadastrale mutatieschets uit 1912 toont een eerste perceelverdeling, pas in 1913 werd de definitieve perceelverdeling getekend.²⁰ In de zitting van 2 december 1912 keurde de gemeenteraad de aanpassing van de Jan Van Stoppelbergstraat goed. Deze werd 8 meter naar het zuiden verschoven en daardoor moest de Stad de nog bestaande huizen van de Stopenberghestraat onteigenen en afbreken.²¹

Fig. 7 : Kadastrale mutatieschets in 1906 met de oude panden en na 1912 met nieuwe straat Sint-Michielsdijck en nieuwe percelen (Gent, FOD-Financiën, Oost-Vlaanderen, Kadasterarchief)

²⁰ Gent, FOD-Financiën Oost-Vlaanderen, Kadasterarchief: Mutatieschetsen 1906 en 1912

²¹ BAILLIEUL 2013: 188

02.01.02. LIBERALE HUIS

De Gentse Liberale Partij richtte op 17 oktober 1912 de n.v. *Les Maisons Libérales* op en kochten op de vrijgekomen gronden aan de Sint-Michielsbrug in 1912 een stuk grond tussen de Sint-Michielselling en de Jan Van Stopenberghestraat. Met de steun van Remi De Ridder (toenmalig voorzitter van de Liberale Associatie) en Emile Braun werd op recordtijd een startkapitaal samengebracht.²² Op 26 juli 1912 kreeg de partij de toestemming om op hun gronden een zogenaamd Liberaal Huis op te richten. In tegenstelling tot de socialistische huizen van Gent, was de liberale hoofdzetel door haar eigen stedenbouwkundig plan gedoemd zichzelf te verstoppen achter gehistoriseerde gevels ontworpen door Armand Janssens.²³

Het project van het Liberaal Huis aan de Sint-Michielselling was in oorsprong een project van Paul Lippens, Camille De Bast en de jonge Victor Carpentier.²⁴

In het stadsarchief werd een bouwaanvraag voor de bouw van een Liberaal Huis teruggevonden dat op 12 juli 1912 werd ingediend. De aanvraag werd ingediend door Paul Lippens.²⁵

- De voorgevel werd zoals eerder al vermeld ontworpen door Armand Janssens en bestond grotendeels uit drie gehistoriseerde panden aan de Sint-Michielselling. De arduinen gevel (St.-Michielshelling 4), was geïnspireerd op een verdwenen woning uit 1752 op de Korenmarkt en kreeg een rococo-afwerking, terwijl de volgende twee gevels respectievelijk een barokke en renaissancistische behandeling kregen (Sint-Michielselling 5 & 6). De gevelopstanden werden wel ontworpen door architect Janssens, maar de uitvoering, de achterliggende ruimtes en de achtergevels waren van de hand van architect De Weerd.²⁶

In het linker pand werd een café ingericht en werd er een aparte ingang voor de feestzaal boven de vergaderzaal voorzien. Het middelste pand diende als winkel, maar ook hier was er achteraan een toegang tot de toiletten van de feestzaal. Het rechter pand was opnieuw ingericht als café en had ook weer een rechtstreekse doorgang naar de feestzaal. De grote rechthoekige ruimten van de feest- en vergaderzaal van het Liberaal Huis stonden zowel direct als indirect in verbinding met de drie huizen aan de Sint-Michielselling.

- De achtergevel aan de Jan van Stopenberghestraat werd ontworpen door E. De Weerd en toont de gevel van de feestzaal en de vergaderzaal van de Liberale Partij. Deze, meer moderne gevel, werd opgebouwd uit twee bouwlagen onder een brede kroonlijst met een hoog zadeldak. De tekening toont geen daklicht. De gevel werd door pilasters in zeven traveeën verdeeld. Boven de sokkel had de eerste bouwlaag vijf vierkante vensters met driedelige ramen met bovenlicht en twee deuropeningen. De vleugel deur in de eerste travee leidde naar de het gedeelte van de scène. Waarschijnlijk was dit de artiesten en rekwisieten ingang. De andere brede dubbel vleugel deur in de zesde travee leidde naar de vergaderzalen op de begane grond. De gevelafwerking boven de vensters kreeg een segmentboog detaillering. De tweede bouwlaag was opgebouwd uit grote rondboogvensters. Ook hier kreeg de gevel boven de vensters een rondboogdetaillering.
- De bouwaanvraag bevatte ook één plattegrond van de feestzaal (Niveau 1 aan de Jan Van Stopenberghestraat) en drie panden (Niveau 0 aan Sint-Michielselling). De ruimte van de feestzaal werd grotendeels ingenomen door de toneelscène en de trap naar het balkon. Centraal was er de parterre die ingevuld kon worden voor zowel feestelijke evenementen als theater- of filmvoorstellingen. De plattegrond van de drie panden toont voornamelijk een grote open ruimte voor een café of winkel, trappen en sanitair.
- Er werden geen plannen teruggevonden van de verdiepingen.

²² BAILLIEUL 2013: 188

²³ Gent, Privé-archief Sphinx Production : documentatiemap historiek : Sphinx, onuitgegeven tekst

²⁴ BAILLIEUL 2013: 188

²⁵ Gent, SA:G12, 1912/R/12 & 9

²⁶ Gent, Privé-archief Sphinx Production : documentatiemap historiek : Sphinx, onuitgegeven tekst

Verder werd er in dezelfde periode ook een bouwaanvraag voor twee panden (Sint-Michielselling 3) ingediend door de heer Duyckers. Deze twee panden waren links van het Liberaal Huis gelegen. Ook hier was de architect Armand Janssens die de historiserende gevels ontworpen. Janssens had zich laten inspireren op de visie van Cloquet en ontwierp twee woningen in spiegelbeeld. Het parement was gebaseerd op een verdwenen laat-renaissancestisch gebouw uit de Lange Munt (1705). Elk pand bestond uit drie traveeën en drie bouwlagen, samen onder een leien schilddak met centraal een schouw. Elk pand had ook een dakkapel. Het dak werd afgeboord met een balustrade versierd met pinakels. Elke travee van de verdiepingen had een kruisraam. Op de begane grond was een deur en twee ramen met bovenlicht. De achtergevel was moderner opgevat en werd ontworpen door E. De Weerd. Hier was er een vleugel deur naar de koer en een smalle gevel van de aanbouw met drie ramen.

- Het linkse pand was ingericht als café en had op de begane grond eerst een vestibule, een doorgang naar een traphal met toegang tot een eetzaal en een 'office' met terras naar de koer. Achter de trap was er een toilet en een keuken met zicht op de koer en een raam naar Jan van Stopenberghestraat.
- Het rechtse pand was erg gelijkend op het eerste, maar werd niet ingericht als café. Het ruimteconcept is meer gerelateerd aan een woning met een vestibule, een doorgang naar de traphal en een salon aan de voorzijde en een eetkamer aan de achterzijde. Achter de trap was er een wc en een bureau. De bouwaanvraag bevat geen plannen van de andere verdiepingen.

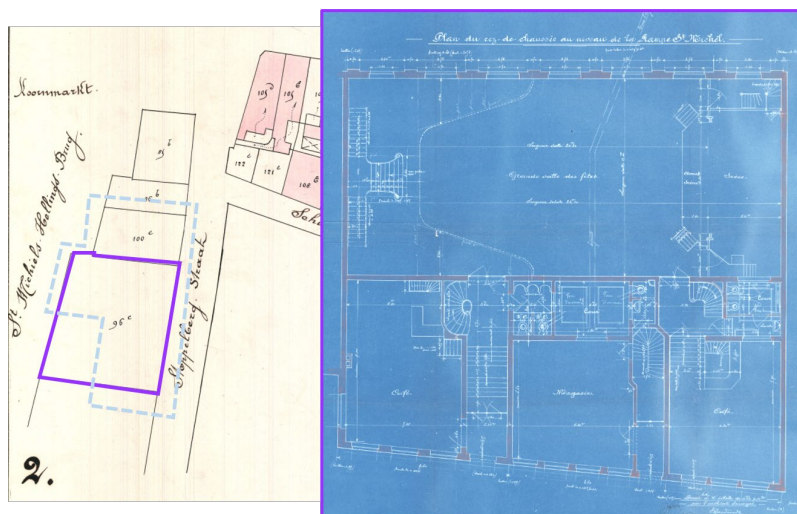
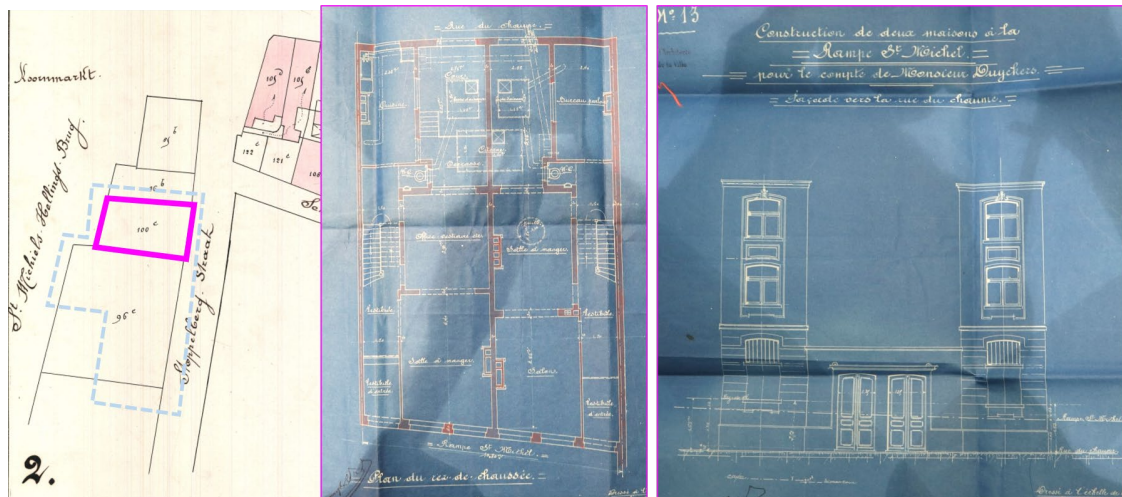

Fig. 8 : Kadastrale mutatieschets met aanduiding van de twee woningen van Duyckers, daarnaast de plattegrond en achtergevel van de woningen. (Gent, FOD-Financiën Oost-Vlaanderen, kadastersarchief & Gent, SA: G12)

Fig. 9 : Kadastrale mutatieschets met aanduiding van het Liberaal huis, daarnaast de plattegrond. (Gent, FOD-Financiën, Oost-Vlaanderen, kadastersarchief & Gent, SA: G12)

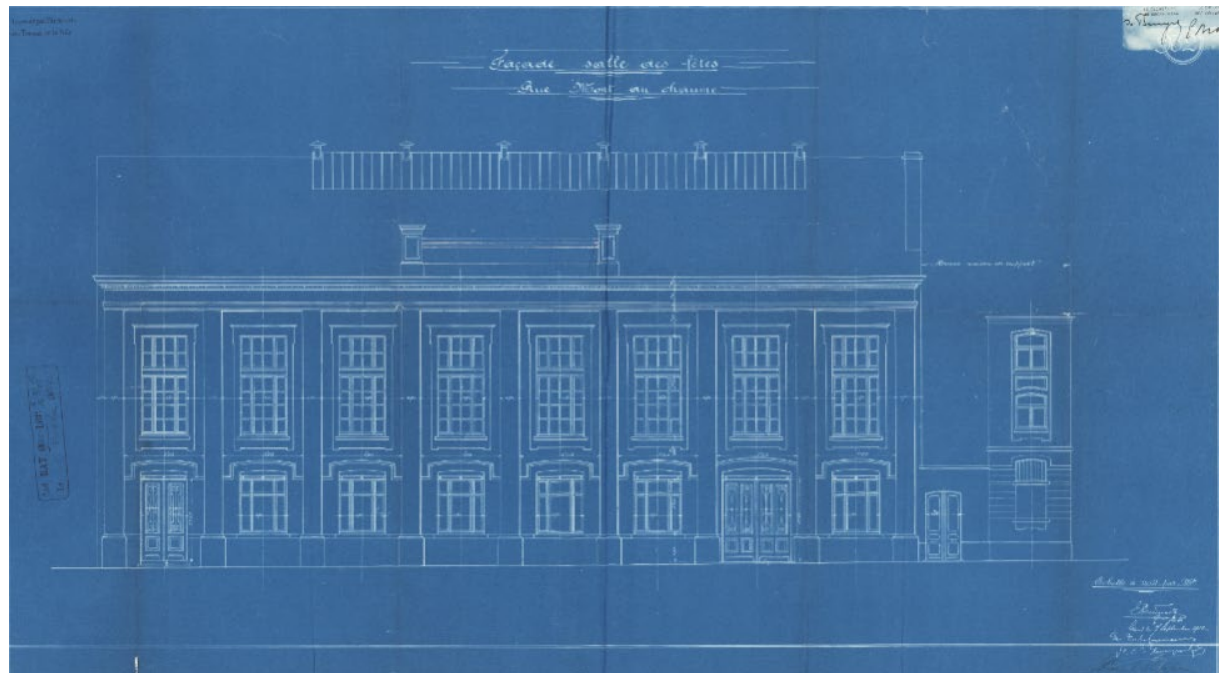

Fig. 10 : Gevelplannen van de panden aan de Sint-Michiëlsheiling, door A. Janssens (Gent, SA: G12)

Fig. 11 : Gevelplan van de feestzaal aan de Jan van Stopenberghestraat door E. De Weerd (Gent, SA: G12)

Hoewel deze plannen op 5 augustus 1912 werden goedgekeurd, werden ze niet uitgevoerd. Op 7 september 1912 werd er een nieuwe bouwaanvraag ingediend met een verklarende brief van Paul Lippens (op briefpapier van Emile De Weerd). Lippens richtte zich naar de burgemeester en schepenen van de stad Gent, zeggende dat hij de kans had om één pand (het rechtse pand) van de heer Duyckers over te kopen en zo de grond van het Liberaal Huis te vergroten waardoor de plannen ook aangepast moesten worden.

'J'ai l'honneur de vous prier de bien vouloir me donner l'autorisation à pouvoir modifier les plans pour les constructions à ériger champs Sint-Michel formant ma demande approuvée en séance du 5 aout dernier suivant ceux que je vous envoie ci-joint incorporant le terrain que j'ai acheté à Mr Duyckers et dont les plans approuvés en séance de 5 aout seraient à annuler. J'espère Messieurs que vous accueillerez

*favorablement ma demande et vous pries d'agréer avec un remerciement d'avance de ma considération distinguée.'*²⁷

Het concept van het Liberaal Huis bleef grotendeels hetzelfde. De gevel werd dus uitgebreid met een achtste travee. De rondboogvensters werden vervangen door eenvoudige, maar hoge rechthoekige vensters met een klein roedeverdeling. Er werd ook een borstwering op het dak geplaatst ter hoogte van de twee middelste traveeën. Hoogstwaarschijnlijk diende dit om reclame of een opschrift aan te brengen. De hoofdingang van het Liberaal Huis en de feestzaal was aan de Jan Van Stopenberghestraat gelegen en niet aan de Sint-Michielselling. Mogelijk stond hier een opschrift geschilderd. Verder had het dak een lichtstraat gekregen. Dit betekent dat er in het plafond van de feestzaal een glas-in-loodraam voorzien werd om, samen met de grote hoge rechthoekige ramen, veel natuurlijk licht in de ruimte te brengen. Dit impliceert dat de focus van de zaal nog niet gericht was op filmvertoningen. Mogelijk werd ter hoogte van de kroonlijst de gevel na de goedkeuring van de plannen nogmaals aangepast en verhoogd, waardoor de gevel opgehoogd werd, de eerste travee een extra verdieping kreeg en er geopteerd werd voor de creatie van een plat dak in plaats van een zadeldak.²⁸ Aangezien de opgelegde druk om de bouwwerken van de nieuwe panden aan de Sint-Michielselling voor de start van de Wereldtentoonstelling van 1913 klaar moesten zijn, werd hiervoor waarschijnlijk geen nieuwe bouwaanvraag ingediend. Misschien werd toen ook gekozen voor een eenvoudiger, snellere en goedkopere constructie.

De archivalische documenten tonen enkel een grondplan van de begane grond aan de Jan Van Stopenberghestraat en de kelderverdieping van de Sint-Michielselling.²⁹ Opvallend is dat heel de kelderverdieping aan de Sint-Michielselling opgebouwd was uit keukens, opbergplaatsen en sanitair. Het is onduidelijk in hoeverre deze kelders dienstdeden voor de horecazaken langs de Sint-Michielselling of ook de vergaderzaal ondersteunde.

De inkom voor de vergaderzaal was aan de Jan Van Stopenberghestraat. Men moest eerste door een kleine sas waar rechts ook de ticketverkoop was. Dan ging de bezoeker door een dubbele vleugel deur en kwam in de vestibule die toegang gaf tot de ere-trap naar de feestzaal of naar de dubbel vleugel deuren van de vergaderzaal. De vergaderzaal bestond toen uit twee ruimtes die door middel van een doorlopende rij deuren van elkaar gescheiden waren. Dit systeem had het voordeel de ruimtes tot één grote zaal om te toveren. Verder had de vestibule ook nog een *l'office* die in verbinding stond met een kleine keuken links van de ere-trap. Waarschijnlijk was deze keuken vooral gericht op voor het serveren van dranken en kleine versnaperingen. Er was een marmeren lambrisering langs de trap.³⁰

De ander inkomdeur in de Jan Van Stopenberghestraat was voor de artiesten. Er was een trap naar de feestzaal, maar ook een doorgang naar de opslagplaats voor het decor, stoelen enz. Verder was er ook de kleedkamers voor zowel de mannelijke als vrouwelijke artiesten.

Aan de Sint-Michielselling 4 was er ook een aparte ingang tot de feestzaal. Via een houten plooid deur, een houten tocht deur en een marmeren trap kon de bezoeker rechtstreeks de feestzaal bereiken

Er werden tijdens dit onderzoek geen plannen, interieurontwerpen of foto's van de feestzaal teruggevonden, waardoor er geen beeld gevormd kan worden van de interieuraankleding. Op basis van enkele overgebleven materialen zoals de mozaïekvloer ter hoogte van de inkom van de vergaderzaal kan afgeleid worden dat er voor de aankleding een neo-Lodewijk XVI-stijl gekozen werd. Een detailtekening van Geo Henderick die in 1928 de feestzaal zal transformeren naar een art deco filmzaal, toont een detaillering in neo-Lodewijkstijl van het balkon. Er was ook een groot daklicht met glas-in-loodramen dat natuurlijk licht in de zaal bracht.

²⁷ Gent, SA: G12, 1912/R/12

²⁸ Deze veronderstelling wordt gemaakt op basis van de weinige bouwsporen die op de gevel van de feestzaal aanwezig zijn. De cementbepleistering lijkt egaal, uit één laag te bestaan en dus niet gerestaureerd te zijn. De gevelbepleistering van de eerste travee dateert van na 1970. Enkele foto's uit de jaren 1970 toont dat er heel wat schade was, deze werd dus later bijgewerkt. Ook de gevelbepleistering van de voormalige woning toont een patchwork van verschillende interventies. Bijkomend materiaaltechnisch onderzoek kan verdere duiding geven.

²⁹ Gent, SA: G12, 1912/R/12

³⁰ Gent, Privé-archief Sphinx Production : documentatiemappen 1912 en historiek

De verdiepingen boven de panden aan de Sint-Michielselling werden gebruikt als burelen van de Liberale partij. Mogelijk werd de zolder ook verhuurd als woning of aparte kamers of werd deze bewoond door de conciërge.

Op 26 oktober 1913 werd het complex in gebruik genomen.³¹ In de feestzaal werden tussen 1921 en 1924 filmvoorstellingen gehouden.³² De cinema wordt ingericht in de feestzaal en waren 460 plaatsen.³³ Tussen 1920-1924 waren de uitbaters S.V. Cinema Patria.³⁴ Er waren 17 stichtende leden.³⁵ De eigenaar was Gustave Van Loo en de directeur J. Van Damme. De maatschappij hield zich bezig met de propaganda en andere sociale activiteiten van de liberale partij. Cinema Patria werd in 1924 ontbonden, en de meer progressieve vleugel van de Liberale Partij nam het beheer over. De dagelijkse leiding van de filmzaal, onder de naam Splendid, was in handen van directeur Dhollander.³⁶ De uitbaters tussen 1924-1927 zijn niet gekend.³⁷

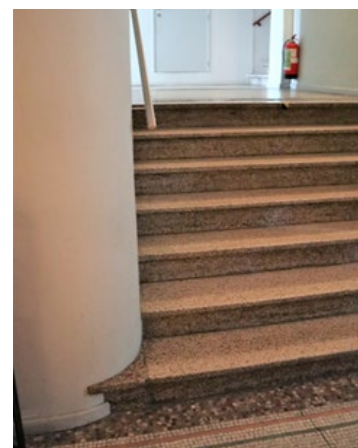
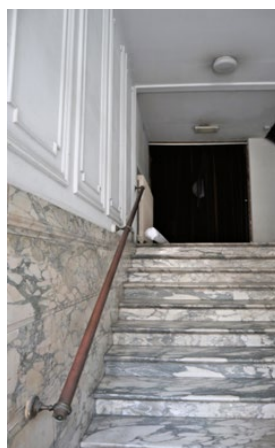
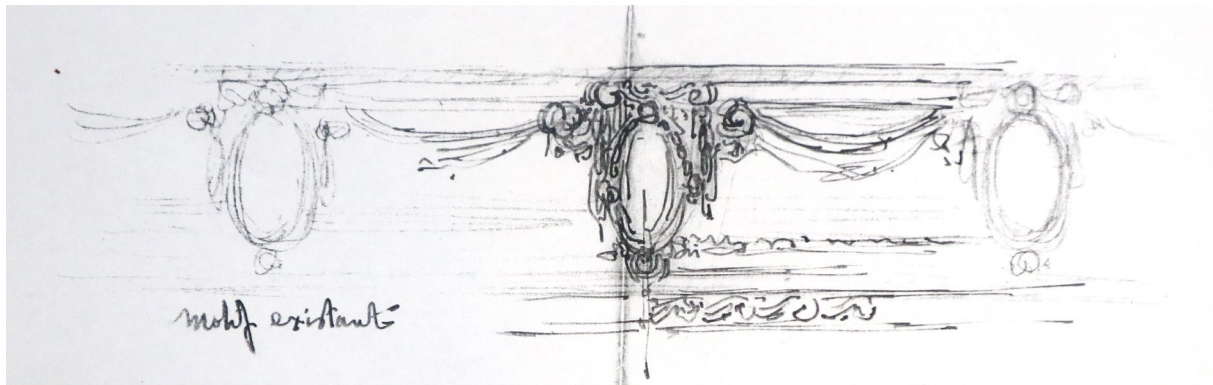

Fig. 12 : Tekening van Geo Henderick van een bestaand decoratief motief (Gent, Privé-archief Sphinx Production)

Fig. 13 : Detail van de mozaïekvloer ter hoogte van de ere-trap

Fig. 14 : Zicht op de traphal in Sint-Michielselling 5 naar de feestzaal toe

Fig. 15 : Detail van de ere-trap in granito

³¹ BAILLIEUL 2013

³² VAN DE VIJVER, DUPOT, VANDE WINKEL 2021: 129

³³ Gent, Privé-archief Sphinx Production: documentatiemap, 'over de oprichting v.d. Patria en Palace'

³⁴ Er wordt aangenomen dat deze maatschappij tot 1924 uitbater was, ondanks het feit dat de zaal in 1921 van naam veranderde. De coöperatief werd immers pas in 1924 ontbonden)

³⁵ Gent, Privé-archief Patrick Deboes: documentatiemap, 'over de oprichting v.d. Patria en Palace: Stichters: Andelhof Emile, bediende Gent; Blommaert Victor, bediende, Gent; Carpentier Victor, ingenieur, Gent; Carton Martha, zonder beroep, Gent; Claeys Leopold, loodgieter, gent; De Baerdemacker Julia, zonder beroep, Gent; Debast Camille, senator, Gent; Desmedt Charles, fotograaf, Gent; Godfrin Dieudonné, bediende, Gent; Liebaert Marcel, industrieel, Gent; Minne Achille, ondernemer, Gent; Molem Arthur, bediende, Gent; Soudan Jules, bediende, gent; Ron Herman, advocaat, Gent; Vandenbroecke Liévin, fotograaf, Gent; Van Loo Gaston, dokter in rechten, Gent; Van Loo Gustave, eigenaar, Gent. Het maatschappelijk kapitaal was onbeperkt, het minimum was vastgesteld op 15 000 fr. en het was verdeel in aandelen van 50 fr. De grote aandeelhouders waren Carpentier Victor en Debast Camille met elk 100 aandelen.

³⁶ VAN DE VIJVER, DUPOT, VANDE WINKEL 2021, p. 129

³⁷ Gent, Privé-archief Sphinx Production: documentatiemap, 'over de oprichting v.d. Patria en Palace'

02.01.03. ART DECO CINEMA

Op het einde van de jaren 1920 en in het begin van de jaren 1930 ontstond er een nieuwe generatie 'filmzalen' die investeerden in het aanschaffen van geluidsapparatuur. Voor het eerst kregen filmzalen een duidelijke identiteit door het exclusieve gebruik van filmvertoningen. De constructie van nieuwe zalen gebeurde toen meer en meer volgens wetenschappelijke normen, wat aanleiding gaf tot de realisatie van originele, soms gedurfde ruimtelijke structuren. Ook de brandveiligheid werd strenger bepaald en werden nooduitgangen noodzakelijk.³⁸

In deze tijden van modernisering werd ook de filmzaal Cinema Patria overgenomen door de maatschappij S.V. Ciné. Ciné werd gesticht door industrieel Albert De Vos, de directeur Gustave Weyts; verzekeringsagent Jean Parys; bediende Edmond Verhaeghe; bediende Charles De Jong; verzekeringsagent Jules Aerens en S.V. De Vrijheidsliefde.³⁹ Deze laatste was de grootste aandeelhouder.⁴⁰ Zij waren de uitbaters tussen 1928 en 1939 en in 1928 was senator J. Carpentier eigenaar, of trad toch op als eigenaar, van de site.⁴¹ Zij moderniseerden de voormalige feestzaal in een artdeco-cinema naar ontwerp van Geo Henderick (1879-1957).⁴² Henderick zijn doorbraak en erkenning had hij verdiend door zijn creaties op de wereldtentoonstelling van 1913 te Gent en de zaal Valentino uit 1911. Hij zal uiteindelijk de cinema-architectuur tijdens het interbellum in Gent gaan bepalen. Na het succes van zaal Valentino en Ciné Palace zal hij Gent nog twee andere belangrijke filmzalen schenken: de Capitole (1932) en de Rex (1933).⁴³ Hoewel de plannen voor de site van 'Cine Palace' rijpten vanaf 1927, werden de werken tussen 1928 en 1938 uitgevoerd.

In een eerste poging probeerde Henderick het bestaande neo-Lodewijk XVI-interieur aan te passen. Waarschijnlijk werd dit door Ciné aangespoord. De grote vernieuwing van de art deco-architectuur gelanceerd na de wereldtentoonstelling van Parijs in 1925, was nog niet doorgedrongen tot de massa. Henderick voelde zich als architect verantwoordelijk zijn opdrachtgever te doen afzien van het eerste ontwerp om Gent een art deco filmzaal met een eigen en duidelijk vernieuwende vormtaal te schenken. Dus na overleg met Carpentier werd er in 1928 gekozen voor de actuelere vormgeving van de art deco.⁴⁴ De dagelijkse leiding was in handen van directeur Gustave Weyts. Hij zorgde ook voor de communicatie met Henderick en de opvolging van de verbouwwerken.

De modernisering van de hele site gebeurde in vier fasen en dit tussen 1928 en 1938.

1e Fase: Aanpassing inkom en herinrichting café

- Het is onduidelijk hoe en wanneer, maar het linkse pand van de heer Duyckers werd door de Liberale Partij aangekocht. Het werd helemaal gestript en getransformeerd tot traphal/circulatie van de nieuwe cinema. Er werd gekozen om de inkom van de voormalige feest- en filmzaal van de Jan Van Stopenberghestraat te verplaatsen naar een commercieel interessantere plaats aan de Sint-Michielsdelling 3. Door de aankoop van het pand van Duyckers kon men een imposante inkom creëren

³⁸ VAN DE VIJVER, DUPOT, VANDE WINKEL 2021: 128

³⁹ S.V. De Vrijheidsliefde was de grootste aandeelhouder, met 4 aandelen. Het maatschappelijk kapitaal was onbeperkt, de minium was vastgesteld op 20 000fr, verdeeld in aandelen van 2 000 fr.elk

⁴⁰ Gent, Privé-archief Sphinx Production: documentatiemap, 'over de oprichting v.d. Patria en Palace

⁴¹ <https://sphinx.wil-low.com/>: Stad Gent: 24/01/1928

⁴² Henderick was vóór de Eerste Wereldoorlog één van de meest creatieve art nouveau-architecten in Gent. Waarschijnlijk lag de fantasierijke en vloeiende vormgeving van de Amsterdamse architectuur in het verlengde van dit art nouveau oeuvre. De expressionistische baksteenarchitectuur van Henderick hoort door haar decoratieve detailleringen bij de art deco. Hendericks verdere oeuvre getuigt van een onafgebroken zoeken naar een plastische gevelvorm: hij kneedt als het ware de huid van het gebouw. Hiertoe gebruikt hij in het grondplan cirkelvormige en polygonale ruimten, zoals bij het appartementsgebouw op de hoek van de Handbalstraat en de Tennisbaanstraat nr. 1/9 (1927), de woning op de hoek van de Groot-Brittanniëlaan en de Godshuizenlaan (1928), of de villa aan de Congreslaan nr. 40 (1929). Zijn meest geslaagde geheel is het Woningcomplex Carpentier, op de hoek van de Groot-Brittanniëlaan en de Godshuizenlaan uit 1928. In de jaren '30 versobert zijn stijl, deels noodgedwongen. Door het gebruik van vrije plattegronden, het streven naar driedimensionaliteit en de aandacht voor de stedenbouwkundige context wijst Henderick zijn oeuvre reeds vooruit naar de modernistische stijlen.

(Bron: MEGANCK Leen: 2002, Bouwen te Gent in het interbellum, onuitgegeven proefschrift Universiteit Gent, Vakgroep Kunstwetenschappen)

⁴³ Gent, Privé-archief Sphinx Production: documentatiemap 1928

⁴⁴ Gent, Privé-archief Sphinx Production: documentatiemap 1928

en de circulatie van de site optimaliseren. De voormalige ingang naar de feestzaal vanuit Sint-Michielselling 5 degradeerde tot nooduitgang.

Op 15 november 1927 werd er al een bouwaanvraag ingediend om de voorgevel (Sint-Michielselling 3) aan te passen door een nieuw rondbogig portaal in een art nouveau-vormgeving. Echter werd er op 24 januari 1928 een negatief advies gegeven door de Commissie der Monumenten en Stadsgezichten van de stad Gent:

*'La commission a émis un avis nettement défavorable sur ce projet. Elle estime qu'il serait difficile de transformer d'une manière plus malheureuse, une façade de style, construite à grand frais et sur laquelle pèse une servitude 'non modificandi' aux profils de la Ville et d l'Etat. Le projet tel qu'il nous est soumis, détruit complètement les lignes constructives de la façade, alors qu'il serait plus simple et moins coûteux de respecter ces lignes de ne pas modifier l'auvent et de transformer simplement les deux fenêtres en portes.'*⁴⁵

Op 6 februari 1928 kwam al een ander voorstel waarbij rekening gehouden werd met de bestaande gevel en waarbij enkel de openingen van de voormalige twee vensters en deur samengevoegd werden tot één grote opening. Onder de bovenlichten kwam er een I-balk die ondersteund werd door twee nieuwe natuurstenen pilasters. (zie plan bijlage) Ter hoogte van de bovenlichten bleef de grote luifel bestaan. Deze bouwaanvraag werd goedgekeurd.

- Geïnspireerd op de art deco-vormgeving werd de inkompartij opgebouwd als een symmetrische vijfhoek en samengesteld uit contrasterende kleuren in kostbare materialen zoals hout, graniet, blauwe marmer en glas-in-loodramen. De centrale trap naar de zaal in het midden van de inkom werd geflankeerd door twee kassa's, elk op een schuine hoek van de ruimte. De ticketverkoop was op deze manier verdeeld tussen de benedenverdieping en het balkon. De centrale trap kwam uit op het bordes met een groot glas-in-loodraam langs de koer. Links en rechts was er de toegang tot twee steektrappen naar het balkon.⁴⁶ De ruimte van het nieuw aangekochte pand werd zo na het inkomportaal op alle verdiepingen opgedeeld in drie verticale sassen die elk een andere circulatiefunctie kregen en toegang gaven tot de verdiepingen van de kantoren aan de Sint-Michielselling, de grote filmzaal, het balkon en de nieuwe projectruimte en ook tot de vergaderzaal en de toiletten ter hoogte van de begane grond aan de Jan Van Stopenberghestraat. Om deze circulatie te maximaliseren was er een verhoging van de achterbouw van het pand (Sint-Michielselling 3) nodig. Verder werd hier ook de bestaande koer verplaatst en kwam deze in het midden van het perceel terecht, achter de centrale trap.
- Ook het café aan de Sint-Michielselling 5 zou in deze eerste fase gemoderniseerd zijn, maar hier werden geen plannen of andere informatie over teruggevonden.

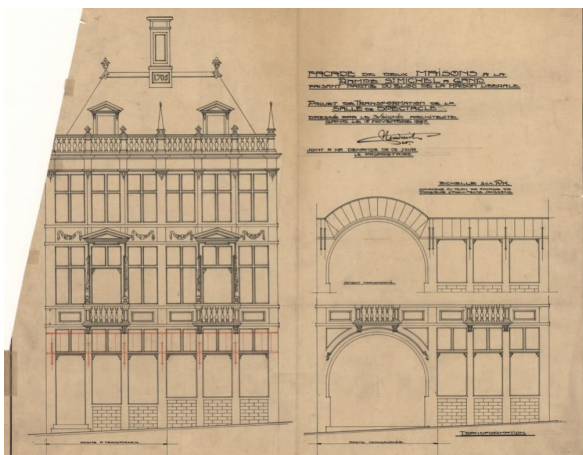

Fig. 16 : Eerste aanvraag voor de verbouwing van de gevel (Gent, SA)

⁴⁵ De commissie bracht een duidelijk negatief advies uit over dit project. Zij is van mening dat het moeilijk zou zijn om een stijlvolle gevel, die tegen hoge kosten is gebouwd en waarop een "non modificandi" dienstbaarheid drukt op de profielen van de Stad en de Staat, op een ongelukkiger manier te transformeren. Het bij ons ingediende project vernietigt de constructieve lijnen van de gevel volledig, terwijl het eenvoudiger en goedkoper zou zijn deze lijnen te respecteren door de luifel niet te wijzigen en alleen de twee ramen te veranderen in deuren.

⁴⁶ VAN DE VIJVER, DUPOT, VANDE WINKEL 2021, p. 129

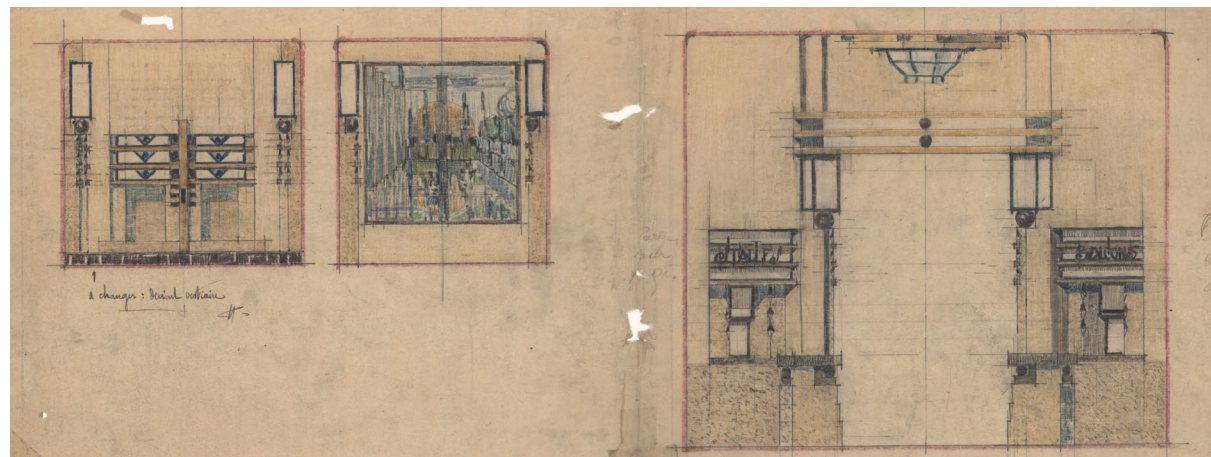
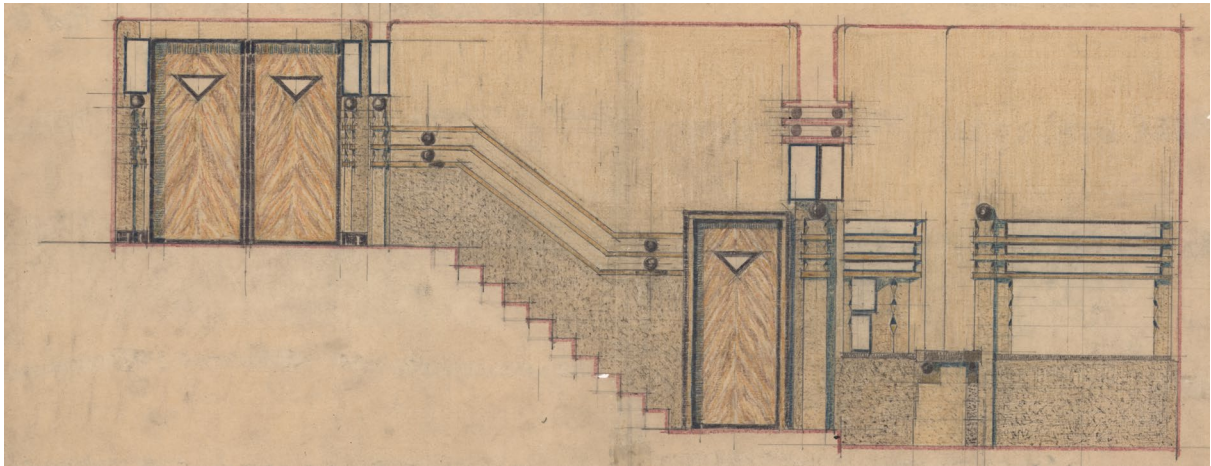

Fig. 17 : Ingekleurde ontwerp-tekening van de wandafwerking van de centrale trap, G. Henderick, (Gent, SA)

Fig. 18 : Ingekleurde ontwerp-schetsen van de inkomhal en het glas-in-loodraam van het bordes van de centrale trap, Henderick (Gent, SA)

Fig. 19 : Foto uit het interbellum van de inkomhal (Gent, Privé-archief Sphinx Production)

2e Fase: Inrichting van de filmzaal, balkon en scène

- In de tweede fase werd er aan de vernieuwing van de filmzaal zelf gewerkt. De originele ruimte bleef bouwfysisch bewaard en de meest ingrijpende veranderingen was de modernisering van de decoratieve elementen, de inrichting van een projectiezaal voor geluidfilms, de inrichting van loges en de uitbreiding van het balkon. Net als voordien was het loopniveau in de zaal vlak gehouden. In tegenstelling tot de feestzaal werden nu vaste stoelen in de ruimte geplaatst en kon de zaal alleen nog maar voor voorstellingen gebruikt worden. Enkel op het balkon werden de zitplaatsen op een helling geplaatst.⁴⁷ De nieuwe filmzaal, ter hoogte van de voormalige feestzaal, kreeg 430 plaatsen, de zes loges hadden elk vier plaatsen en op het balkon werden 120 plaatsen voorzien.⁴⁸

De rechthoekige filmzaal werd afgesloten met een dubbele klapdeur. Het balkon was halfcirkelvormig met twee vrij lange zijbalkons. Onder de projectiegaten waren duurdere loges, maar die boden eigenlijk geen goed zicht op het scherm. Op 12 mei 1931 vroeg Weyts al aan Henderick om '*modifier la disposition de nos sièges sur le balcon ainsi que la suppression des loges balcon qui sont des places difficilement à vendre.*'⁴⁹

De grote rechthoekige ramen die heel veel natuurlijk licht in de feestzaal brachten, werden met voorzetwanden langs binnen verkleind. Een filmzaal had natuurlijk veel minder licht nodig dan een feestzaal. Voor de sfeer en verlichting van de zaal werd een plafonniere in ijzer en glas-in-lood besteld bij de Gentse firma Ateliers Ed. Rouvroy et fils. Het werd gemaakt naar model van Henderick in '*coupe en pâte de verre teinte orange*'. Het is onduidelijk of de bestaande lichtstraat op het dak in glas werd behouden of niet. Mogelijk werd de lichtstraat afgedekt of vervangen en werd er indirecte verlichting geplaatst zodat de zaal wel een plafondlicht met indirect licht behield, maar dat dit gedoofd kon worden wanneer de voorstelling begon.

De inkom en filmzaal was erg kleurrijk ingericht met beige, roze en oranje kleuren. De decoratieve schildering werd door de heer De Cuyper uitgevoerd. Verder was ook heel veel houtwerk op basis van decoratief uitgewerkt fineer op triplexplaten. Mogelijk werden hier zelfs Congolese houtsoorten gebruikt vanwege hun intense en rijkelijke kleurschakering.
- De toneelscène bleef grotendeels bestaan, maar kreeg nu een nieuw scherm voor de projectie van films. Links en rechts was er een deur naar de trap of berging.
- Doordat het balkon een helling kreeg, werd de projectiecabine bovenop de oudere, kleinere cabine gebouwd.⁵⁰ In 1930 werd deze '*kabien voor cinéma*' vergroot. De werken werden uitgevoerd door de aannemer Gust. Matthys – De Vos uit Sint-Amandsberg. Vanaf 5 september 1930 was Ciné Palace de tweede zaal in Gent die over een geluidsinstallatie beschikte.⁵¹
- Er waren heel wat problemen met de marmeren treden van de inkom. Zij waren slecht geplaatst en vanaf het begin waren er verschillende treden waar de marmeren platen afbraken. In 1931 werd de trap vervangen. Er werd gekozen tussen '*bleu turquin fleuri, bleu Antique en bleu Caucassine*'. Het is echter onduidelijk voor welke marmer men gekozen heeft.

Volgende pagina

Fig. 20 :De ontwerpplannen van G. Henderick voor de aankleding van de filmzaal in een lay-outplan (Gent, SA & Mar Jaen)

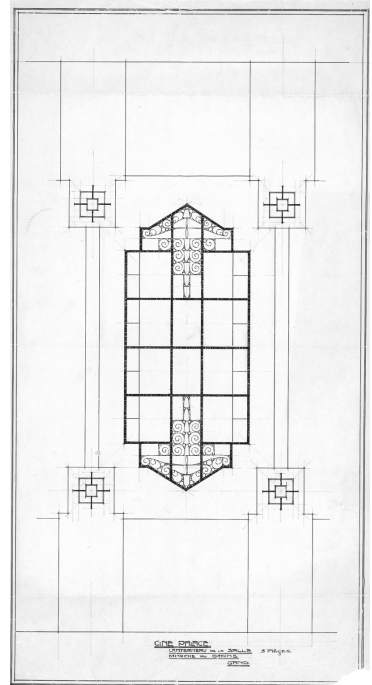
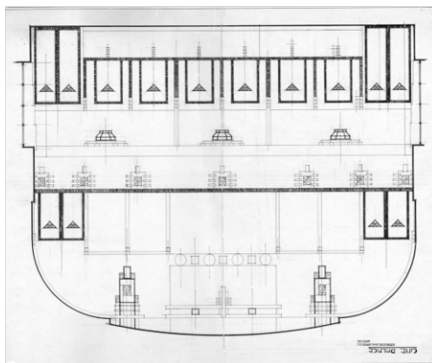
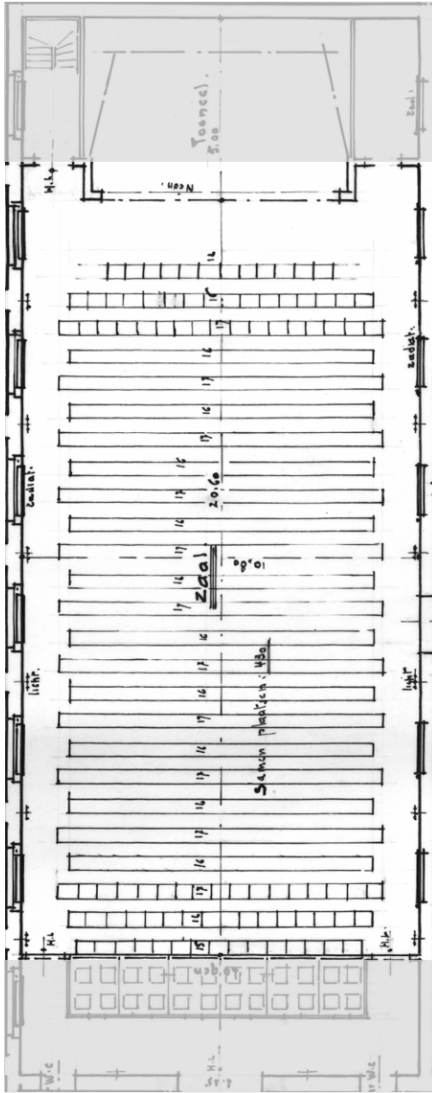
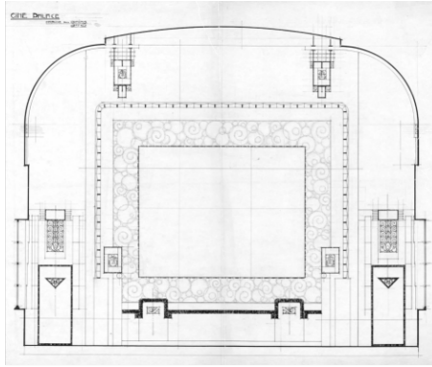
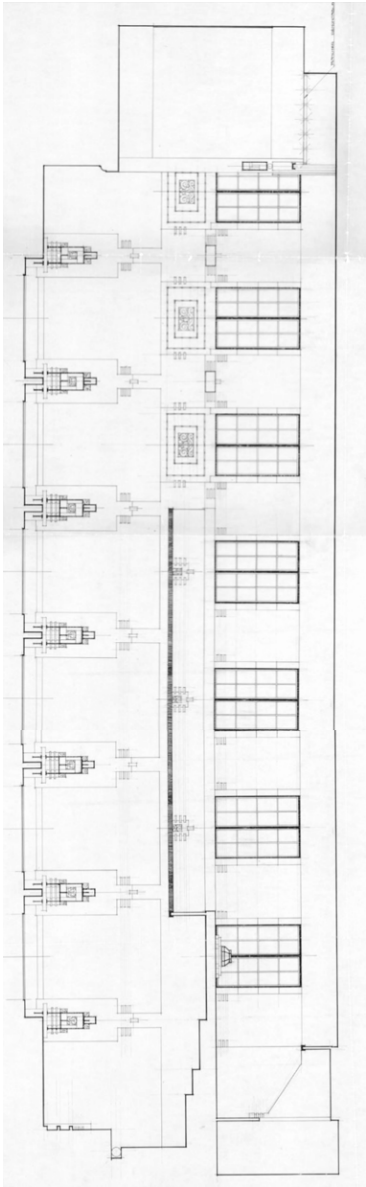
⁴⁷ Gent, Privé-archief Sphinx Production : documentatiemap, Sphinx, Onuitgegeven tekst.

⁴⁸ Gent, Privé-archief Sphinx Production : documentatiemap, 1928

⁴⁹ Ibidem

⁵⁰ VAN DE VIJVER, DUPOT, VANDE WINKEL 2021: 129

⁵¹ VAN DE VIJVER, DUPOT, VANDE WINKEL 2021: 129; Weyts vertoonde films van het Amerikaanse productiehuis Paramount en de Duitse Productie maatschappij Ufa. De muzikale komedies en de operettes hadden een romantisch en optimistisch karakter

3^e Fase: Plaatsen van luifel en zetels

- De halfronde luifel aan Sint-Michiëlshelling 3 komt er pas in 1934, bij de voltooiing van de gerenoveerde cinema. Zo werd 'Cine Palace' in de vorm van een eenvoudig neonlicht boven de luifel aangebracht en werd er de centrale ingang door melkglazen lichtbalken geflankeerd.⁵² De neonverlichting werd vervaardigd door de Antwerpse firma Neorec.⁵³
- In 1934 waren er nog werken aan de ere-trap. De marmeren lambrisering langs de wanden van de ere-trap werd afgebroken, maar het granito werd wel hersteld.
- In deze fase werden ook 175 nieuwe fauteuil en 36 nieuwe zetels voor de loge besteld.
- Verder is er een herziening van lokale elektriciteit- en verwarmingselementen. Er werd ook indirecte verlichting geplaatst, maar waar en hoe werd verder niet gespecificeerd.⁵⁴

Fig. 21 : Oude foto met zicht op de luifel van Ciné Palace en het café van het Liberaal Huis (Gent, Privé-archief Sphinx Production)

⁵² Gent, Privé-archief Sphinx Production: Documentatiemap historiek en 'Sphinx', onuitgegeven tekst

⁵³ Ibidem

⁵⁴ Ibidem

4e Fase: Aanpassing van vergaderzaal

In de allerlaatste fase werd de vergaderzaal aan de Jan Van Stopenberghestraat gerenoveerd. Er werd aanpassingen uitgevoerd aan de inkomzaal, de grote zaal en het kleine podium dat 'scène' werd genoemd. Er werd langs de Jan Van Stopenberghestraat een nieuwe inkom gemaakt naast de reeds bestaande (originele) inkom.

Voor de aankleding van de ruimten werd veel hout gebruikt. Opmerkelijk is dat er in het geschreven lastenboek een 'Parquet Noël'⁵⁵ vermeld werd met ebbenhout en acajou, waarschijnlijk ging het hier om Congolese houtsoorten.⁵⁶ Het patroon van het parket werd ontworpen door Henderick. In het getypte lastenboek werd het 'Parquet Noël' vervangen door een '*Parquet Bruce (genre Française)*', maar de prijs bleef hetzelfde. Het is onduidelijk welke parket geplaatst werd. Aangezien 'Parquet Bruce'⁵⁷ een Amerikaans product was op basis van eik en 'Parquet Noël' Frans was op basis van exotisch hardhout, zal er toch een 'Parquet Noël' gelegd zijn. Deze parket werd door de Franse modernisten zoals Robert Mallet-Stevens en Pierre Chareau tijdens het interbellum meermaals gebruikt. In de zalen werden WOCO-deuren gebruikt van de Brusselse firma E.J. van de Ven. Deze werden afgewerkt met een 'verniss au tampon'. Het sluitwerk was van de firma Lips.⁵⁸ De radiatoren waren van het merk Stenos en werden langs de muur geplaatst en kregen een radiatorkast in eternietplaten. Het metaal werk van de deuren was in *cuivre chromé*. Verder werden er nieuwe meubels geplaatst zoals clubs, 100 stoelen, speeltafels, sprekerstafels en kapstokken.

Er werden natuurlijk ook aanpassingen gedaan aan de kelders en waarschijnlijk ook aan de ruimten boven de inkomhal en café aan de Sint-Michielselling, maar hierover werd tijdens dit onderzoek geen informatie teruggevonden, zowel niet voor deze bouwfase als voor de vorige of latere bouwfasen.

⁵⁵ EVRARD A., 'Un parquet lavable', *Bâtir*, 2, 1934, p.68-69. In 1920 testte Noël zijn methode op zijn weerstand tegen vochtigheid in het Gemeentelijk Laboratorium van Parijs. Gedurende 29 dagen ontving het parket Noël een consistente run-off water onbetekenende uitbreiding van 0,001 mm per meter zonder onderverdeling van de afdichting van de leien vertonen. *Parquet Noël* was gebaseerd op de Noël-procedure die werd genoemd naar de Franse uitvinder. Deze procedure verbond alle voordelen van tegels, parketvloeren en monolithische vloer in één product. Het was een soort mozaïek parket bestaande uit smalle exotische houten lamellen die direct op beton, speciaal geluidsdicht beton of een terracotta tegel geplaatst werden. Deze lamellen werden dan gevoegd met gekleurde cement op basis van magnesium. Naast de rijkdom van de unieke kleuren, was dit parket enerzijds totaal geluidsdicht, sterk en onderhoudsvriendelijk en anderzijds gaf het de ruimte de huiselijke warme sfeer van een traditionele parketvloer.

⁵⁶ Gent, Privé-archief Sphinx Production : documentatiemap 1928

⁵⁷ Grimbergen, MOT: RCB0588.01, Catalogus E.J. Van de Ven, Dit parket bestond uit Amerikaanse eiken planken die gedroogd werden met stoom en hete lucht. De planken bestaande uit variabele afmetingen werden in dezelfde richting gelegd: met een lengte tussen 0,55 m tot 3,5 m, een breedte van 57-75 mm en een dikte van 21 mm. Dus de voegen waren onregelmatig en wat ook het aantal voegen met 65%, verminderde. Dit gaf de indruk van een gladde vloer, *un parquet uni*. Bedrijven zoals *Parqueterie Central A. Doyen*, Auguste Lachappelle en De Tropen boden ook een gelijkaardige 'parket-tapis' aan.

⁵⁸ Gent, Privé-archief Sphinx Production : documentatiemap 1928

02.01.04. PLAZA

In 1952 viel ook het doek voor 'Ciné Palace' en de uitbater n.v. Cine. De bioscoop werd overgenomen door n.v. Cinex, die ook de voormalige 'Century' hadden overgenomen. Eugène Bloem was de bioscoopdirecteur.⁵⁹ Sindsdien zal 'Ciné Palace' 'Plaza' heten. De eerste aanpassingen aan het toenmalig ouderwets beschouwde interieur, hadden plaats in de jaren 1954-'55. Aangezien er geen bouwaanvraag in het Stadsarchief van Gent terug gevonden werd, weten we niets precies welke ingrepen er plaatsvonden.⁶⁰ Aan de hand van enkele foto's van de Sint-Michielselling kan wel opgemaakt worden dat de luifel van de inkom vernieuwd werd. De luifel die over heel de breedte van de twee gevels hing, werd vervangen door één luifel met neonverlichting boven de inkompartij. De art deco-afwerking van de inkomhal en de loketten werden ook vernieuwd. De beeldbepalend art deco-stijl was na de Tweede Wereldoorlog gedemodeerd en paste niet meer bij de steeds vernieuwende filmindustrie. De eerder gesloten trap werd nu helemaal open gemaakt, minstens tot op het bordes. De eerder geconstrueerde tussenmuren van 1928 werden afgebroken. In de inkom zelf kwamen langs de linkerkant twee loketten met daarboven plaats voor affiches. Mogelijk werd in deze periode het plafond van de inkom gedecoreerd met een houten rasterpatroon.⁶¹

Fig. 22 : Zicht op het inkomportaal met nieuwe luifel, loketten en open centrale trap tot op het bordes (Gent, Privé-archief Sphinx Production)

⁵⁹ VAN DE VIJVER., DUPOT., VANDE WINKEL 2021: 130

⁶⁰ Gent, Privé-archief Sphinx Production: documentatiemap Sphinx, onuitgegeven tekst

⁶¹ Vandaag zijn hier in het gebouw nog enkele sporen van terug te vinden.

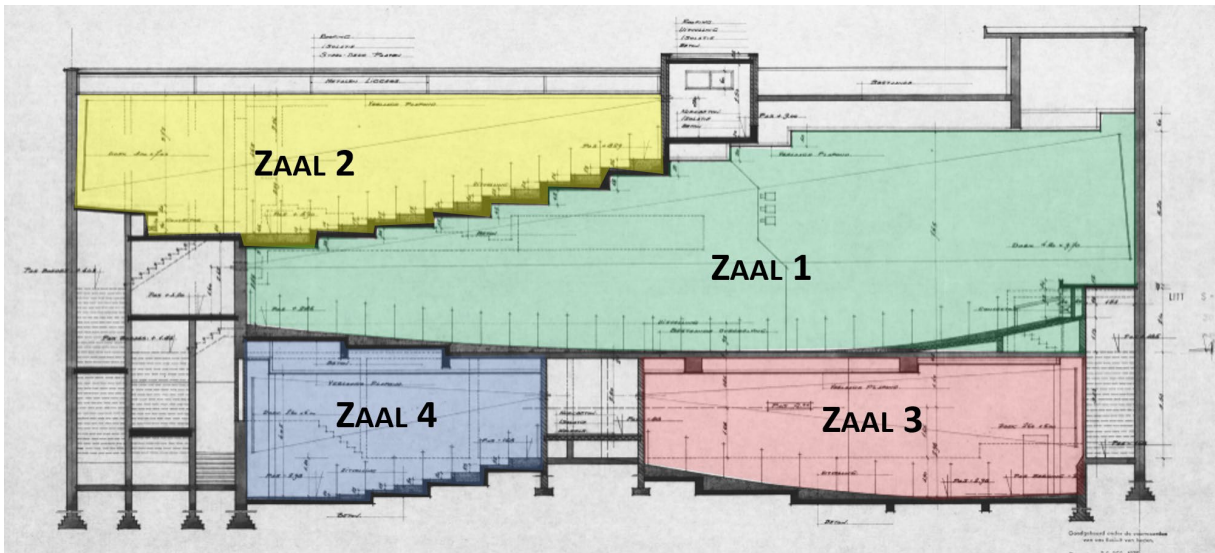

Fig. 23 : Doorsnede van het eerste ontwerp voor de verbouwing tot vier filmzalen (Gent, Privé-archief Sphinx Production & Mar Jaen)

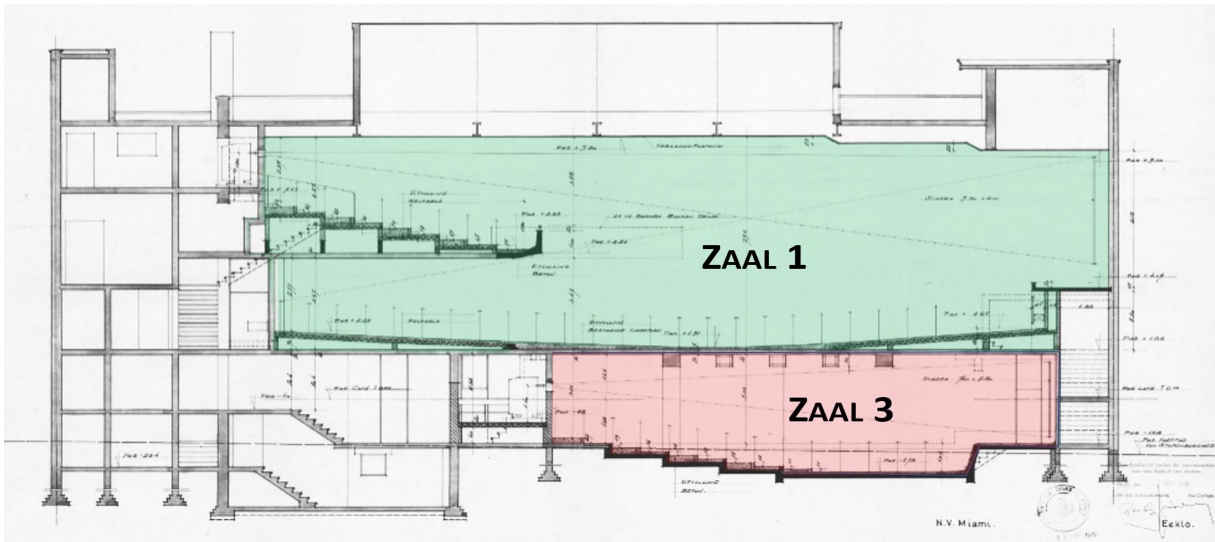

Fig. 24 : Doorsnede van het tweede ontwerp voor de verbouwing van de vergaderzaal tot filmzaal (Gent, Privé-archief Sphinx Production & Mar Jaen)

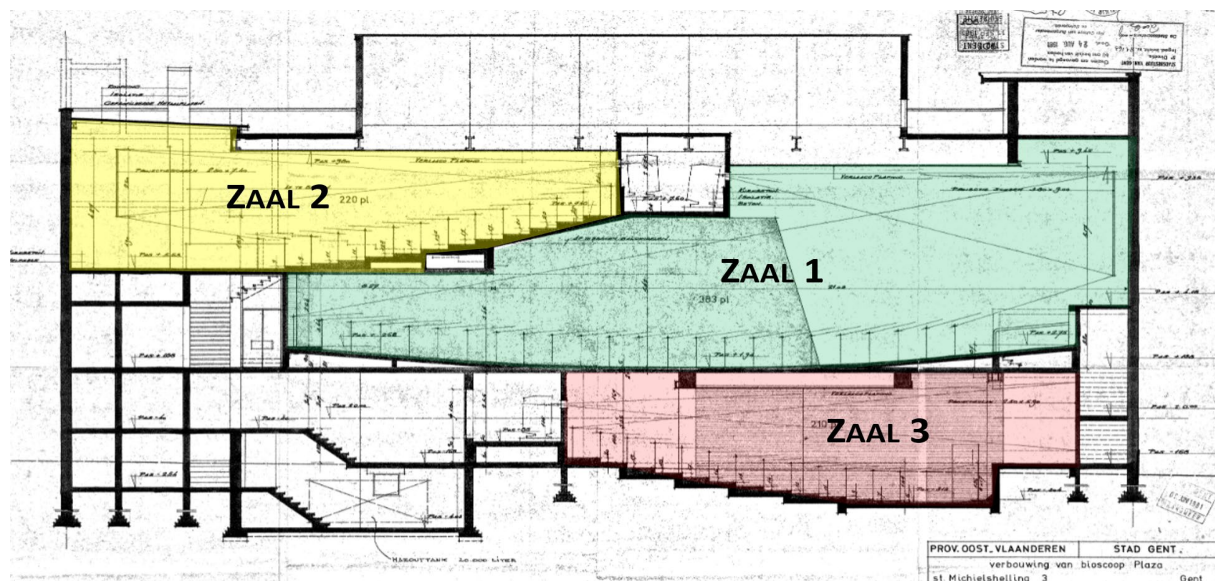

Fig. 25 : Doorsnede van het derde en finale ontwerp tot de verbouwing van drie filmzalen (Gent, Privé-archief Sphinx Production & Mar Jaen)

02.01.05. CALYPSO

Ca. 1975 slaagde de n.v. Cinex er niet in om de huur van Plaza te verlengen en de zaal werd overgenomen door de huurder en bouwheer n.v. Calypso Gent. Calypso Gent had nauwe banden met de Nederlandse groep Meerburg, gespecialiseerd in bioscoopexploitatie en management. Om de bioscoop voldoende rendabel te maken, achtten de nieuwe beheerders het noodzakelijk in het gebouw meerdere filmzalen onder te brengen.⁶² Tussen 1975 en 1978 werden door de opdrachtgevers en beheerders Victorinne Van Hove en Vervloesem, de eigenaars van n.v. Miami (Sint-Jansdreef 15 in Eeklo 9900), verschillende bouwaanvragen ingediend voor de modernisering van de cinema. Het was de architect Frans Verelst (Capucienenstraat 26 te Herenthals) die belast werd met het opstellen van het maken van plannen.

- In december 1975 werd er een eerste bouwaanvraag ingediend om vier filmzalen te creëren. (Fig. 23) Er waren er twee gepland op de begane grond, één in de oude filmzaal en één ter vervanging van het bestaande balkon. Op de begane grond ging het om zaal 3 en dan nog een kleine zaal op de plaats van de ere-trap. Het interieur van de panden aan de Sint-Michiëlshelling zouden ook een hele zware verbouwing ondergaan ter ondersteuning van de zalen. Hier werd zelfs een bijkomende bordestrap en lift gepland. De bouwaanvraag werd goedgekeurd, maar uiteindelijk toch niet uitgevoerd. De reden waarom de werken niet werden uitgevoerd werd tijdens dit onderzoek niet achterhaald. Mogelijk waren de ingrepen te groot en de kosten te hoog.
- Op 10 februari 1976 werd er al een nieuwe bouwaanvraag ingediend voor de verbouwing van de bioscoopzaal Plaza, een drinkgelegenheid, vergaderzaal, verkoopsruimte en twee bioscoopzalen. (Fig. 24) Er werd een wijziging gedaan van vier naar twee zalen. De ontwerpplannen tonen dat de oude filmzaal met balkon bewaard bleef en dat er in de oude vergaderzaal een tweede filmzaal werd gemaakt. Opnieuw werd er wel geopteerd om een lift in het pand aan de Sint-Michiëlshelling 5 te plaatsen.
- Op 22 december 1976 werden de definitieve plannen voorgesteld en goedgekeurd. (Fig. 25) Deze keer werd er geopperd voor de creatie van drie zalen. De ingrijpende verbouwingen op de verdiepingen in het pand aan de Sint-Michiëlshelling 5 werden niet meer doorgevoerd. Op de eerste verdieping werden burelen voorzien en op de begane grond kwam er een bankfiliaal. Bij de implementatie van de bank werd er in de kelder ook een kluis gebouwd.

Voor de uitvoering van de werken aan de nieuwe filmzalen werd de achtergevel verbouwd en kreeg het haar huidige uitzicht. De twee laatste traveeën van de eerste bouwlaag bestonden nog uit een originele deur en een venster. Deze twee openingen worden gedicht en kregen een klein raam. Ook de gevel van het voormalige pand van Duyckers, dat reeds rond 1928 verhoogd en verbouwd werd, werd aangepakt. De bestaande koer werd dichtbebouwd en de vensteropeningen uit 1928 gedicht. (Fig. 27)

De voorgevel veranderde niet, maar kreeg wel een vernieuwde luifel waar de draaiende filmen in de drie zalen vermeld werd. Op deze manier werd aan het publiek duidelijk gemaakt dat ze telkens konden kiezen uit drie films.

De zalen werden Calypso I en Calypso II en Calypso III genoemd. De projectoren werden computergestuurd. De uitbaters van Calypso wilden niet in rechtstreekse concurrentie gaan en sloten in 1979 een poolovereenkomst met de beheerders van de exclusiviteitszalen Cinex-Sofexim. De bedoeling was om in gezamenlijk overleg films bij verdelers te huren. Na een korte proefperiode werd de samenwerking op 18 juli 1980 al door Calypso verbroken. Het bleek te moeilijk te bepalen welke films in welke zalen mochten spelen.⁶³

⁶² Gent, Privé-archief Sphinx Production: documentatiemap historiek, Sphinx, onuitgegeven tekst

⁶³ VAN DE VIJVER, DUPOT, VANDE WINKEL 2021, p. 131

Inkom vergaderzaal (1938)

Inkom Liberaal Huis (1912)

Fig. 26 : Foto's van de gevel aan de Jan Van Stopenberghestraat uit de jaren 1970 voor de verbouwing van 1977 (Gent, SA & Mar Jaen)

Fig. 27 : 1977, nieuwe toestand van de gevel aan Jan Van Stopenberghestraat, met aanduiding van de veranderingen die werden uitgevoerd (Gent, SA & Mar Jaen)

02.01.06. SPHINX

De laatste filmvoorstellingen van Calypso werden aangekondigd op 3 juli 1986. In oktober heropende de zaal onder de naam Sphinx in beheer van n.v. Miami, deze keer onder leiding van Urbain Bultinck. Alle zalen werden opgefrist en de bioscoop kreeg er een vierde zaal op de tweede verdieping bij. De architect was opnieuw Verelst uit Heverlee.

De nieuwe Zaal 4 werd in twee ruimten van Sint-Michielselling 3 en 4 gemaakt zodat er een langwerpige zaal gecreëerd kon worden. De ruimte aan de straatzijde van Sint-Michielselling 4 werd opnieuw ingericht als bureau. De ruimte aan de straatzijde van Sint-Michielselling 3 werd opgedeeld in twee ruimten: één werd heringericht als bordestrap om toegang te geven tot Zaal 4 en de ander (aan de straatzijde) werd ingericht als projectiekamer.

De afmetingen voor de helling en de stoelen van Zaal 4 werden berekend door de Duitse firma Heinrich Kamphoener (Grossraumbestuhlungen) Er kwamen ca. 50 plaatsen met stoelen van 55 cm breedte en 100 cm hoogte en 8 rijen van 120cm.⁶⁴

In 1991 werd het bankfiliaal op de begane grond van Sint-Michielselling omgevormd tot een café. De voormalige kluis werd herbestemd tot archiefdepot van de cinema. De plannen voor deze verbouwing werden uitgevoerd door ARROW (Graslei 5, 9000 gent) onder leiding van architect Willy Verstraeten.⁶⁵

In 1989 was er al spraken om de lichtstraat op het dak te vervangen door een beging, maar pas in 1994 kwam er naar het ontwerp van het studie bureau ARROW een berging. Deze berging werd geconstrueerd op basis van gelamelleerde houten spanten, metalen regels en metalen geprofileerde gordingen. De straatzijde kreeg aluminium raamprofielen. De overgebleven strook van het plat dak kreeg een hellingsbeton, isolatie en roofing.⁶⁶

In december 1989 kwam Patrick Deboes in dienst. Hij werd al snel verantwoordelijk voor de programmatie en het dagelijkse bestuur. In 1995 richt hij samen met Wendy Vercauteren b.v.b.a. Sphinx Productie op die de uitbating overnam van n.v. Miami. De nieuwe uitbaters legden de focus op de onafhankelijke en arthouse film.⁶⁷

In 2001 werden de laatste moderniseringwerken doorgevoerd. De belangrijkste ingreep was de inrichting van een vijfde zaal op de eerste verdieping. In het gebouw werden ook nieuwe technieken geïnstalleerd gericht op de automatisering en digitalisering van de filmvertoningen en luchtaanvoer.

Zaal 5 werd onder zaal 4 geïnstalleerd volgens hetzelfde principe. De projectieruimte werd geïnstalleerd in Sint-Michielselling 3 naast de trap uit 1977 en de overgebleven ruimte aan de straatkant van Sint-Michielselling 4 werd omgevormd tot vergaderzaal.

Verder werd ook het café helemaal heringericht en kwam er ook een nieuwe inkom met een één grote glazenwand met drie deuren die leiden naar de ten eerste de nooduitgang, ten tweede de zalen 1, 2, 4 en 5 en ten derde zaal 3. Verder kwam er een nieuw loket aan de linkerkant en glazen kasten aan de wanden. De verbouwingen werden opnieuw ontworpen door ACROS onder leiding van Luc Cosijns.⁶⁸

Beeldmateriaal van deze verbouwing is terug te vinden in het volgende hoofdstuk.

In 2021 kreeg de cinema een nieuwe eigenaar, Screensaverb.v. onder leiding van Bruno Lowagie.

⁶⁴ Gent, Privé-archief Sphinx Production: documentatiemap 1988

⁶⁵ Gent, Privé-archief Sphinx Production: documentatiemap 1991

⁶⁶ Gent, Privé-archief Sphinx Production: documentatiemap 1994

⁶⁷ VAN DE VIJVER, DUPOT, VANDE WINKEL2021: 131

⁶⁸ Gent, Privé-archief Sphinx Production: documentatiemap 2001-2002

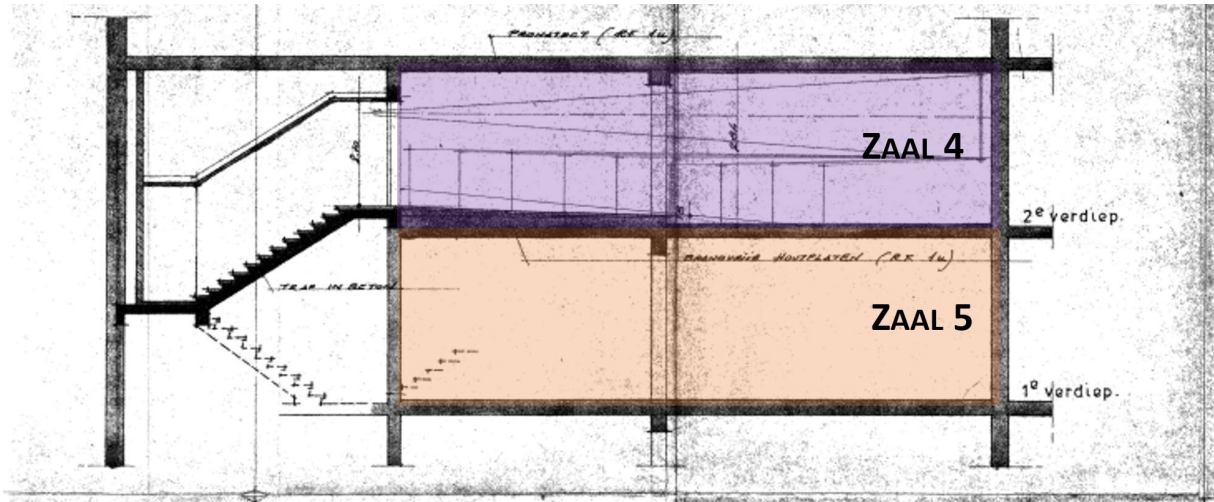

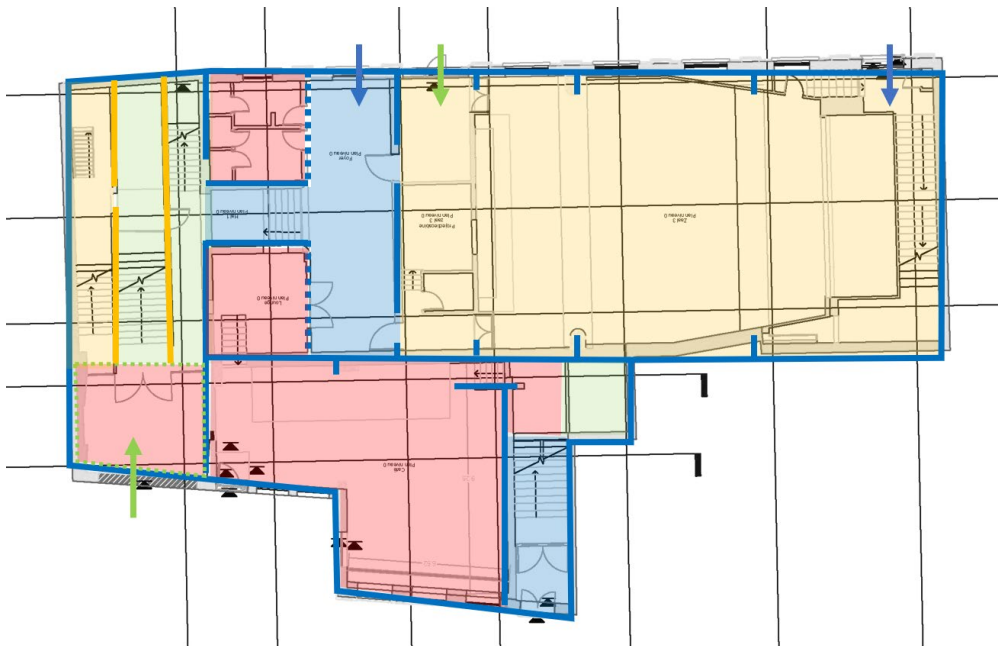
Fig. 28 : IN 2001 werd er een vijfde zaal geconstrueerd onder de bestaande vierde zaal uit 1986 (Gent, Privé-archief Sphinx Production & Mar Jaen)

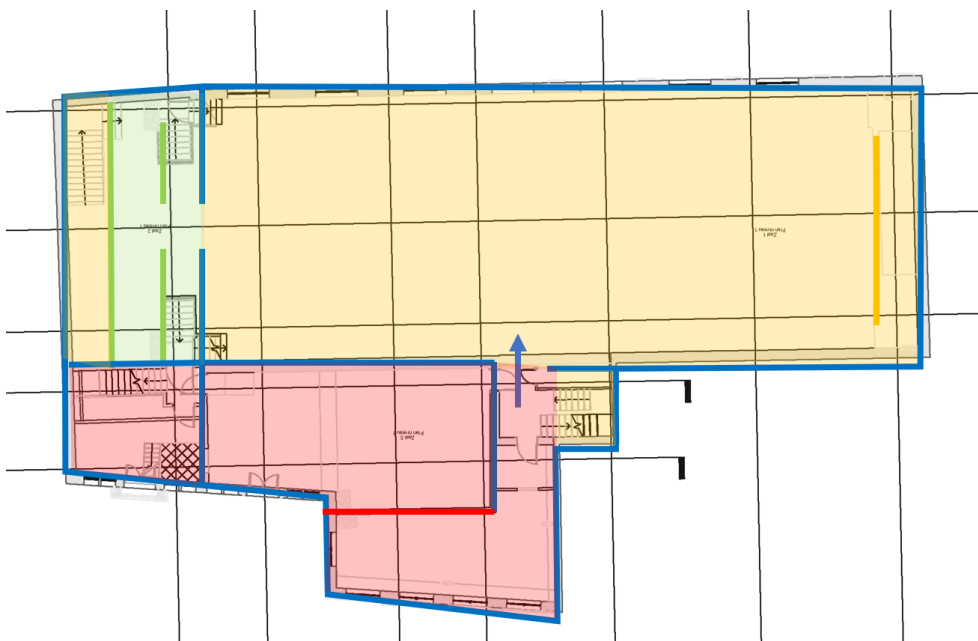
Fig. 29 : Zicht op de inkom ca. 1995 (Gent, Privé-archief Sphinx Production)

02.02. BOUWFASEN

De bouwfases werden opgemaakt aan de hand van in situ, literatuur- en archiefonderzoek. Tijdens toekomstige verbouwwerken, materiaaltechnische onderzoeken of de ontmantelingen van valse wanden en plafonds kunnen er nog bouwsporen tevoorschijn komen die de geschiedenis van de site zullen aanvullen.

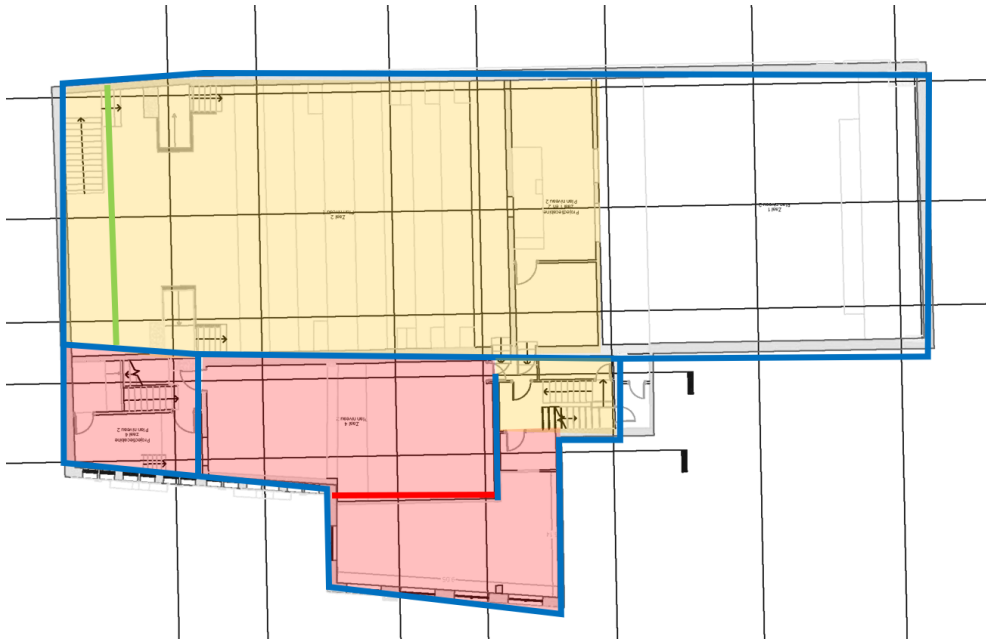

N0

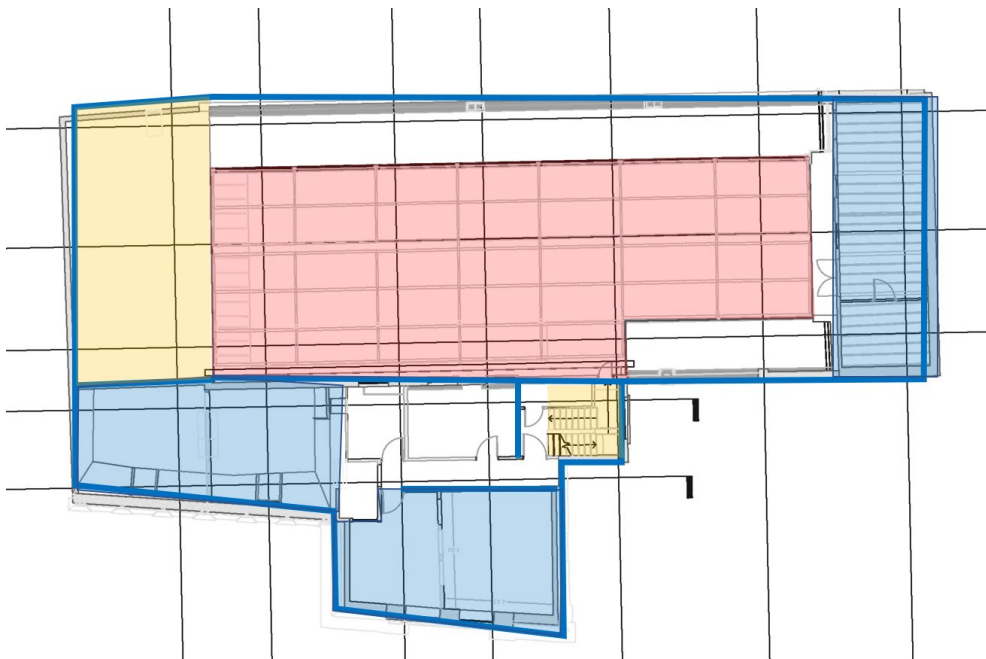

N1

1912-1927 1928-1955 1976-1986 1990-2002

N2

N3

1912-1927 1928-1955 1976-1986 1990-2002

HOOFDSTUK 03 FOTOREPORTAGE

In dit hoofdstuk wordt een fotoreportage van de site toegevoegd. Zowel de gevels als de verschillende binnenruimten worden weergegeven met telkens een beknopte beschrijving. De besproken ruimten worden steeds op het grondplan van de bestaande toestand aangeduid met een donkerrode kleur. De foto's werden door Mar Jaen in juli 2022 tijdens een rondleiding met Patrick Deboes van Sphinx Production gemaakt.

Om een zeker overzicht binnen deze complexe site te behouden werd de site opgedeeld in drie bouwoonderdelen, die apart besproken zullen worden.

- Traphal: de voormalige woning die sinds 1928 dienstdoet als circulatieruimte (Sint-Michiëlshelling 3)
- Cinema: de voormalige feestzaal, nu de ruimte met drie cinemazalen (Jan Van Stopenberghestraat)
- Café: de gebouwen van het café, met daarboven de burelen, zaal 4 en zaal 5 (Sint-Michiëlshelling 4)

Fig. 30 : Aanduiding van de drie bouwoonderdelen van de site, op een plan uit 1976, die in dit hoofdstuk besproken zullen worden.

03.01. EXTERIEUR

03.01.01. Voorgevel

De voorgevel van de cinema Sphinx bestaat uit drie historiserende gevels die in 1912 door A. Janssens ontworpen werden. De twee dieper gelegen gevels, Sint-Michielsberg 3, werden naar een historisch model uit 1705 ontworpen. De twee gevels zijn grotendeels identiek, elk bestaande uit drie traveeën met drie bouwlagen onder een leien schilddak met twee dakkapellen en centraal een hoog uitstekende natuurstenen schouw. De begane grond van de linker gevel werd in 1928 opengebroken en kreeg een ijzeren I-balk, extra natuurstenen pilasters en geeft sindsdien toegang tot de cinema. Beide gevels zijn ze in een bak- en natuursteenstijl gebouwd, horizontaal belijnd door cordons en gekornist hoofdgestel met bekronende opengewerkte attiek met pijnappels en obeliskes. Ze hebben gekoppelde kruiskozijnen, met bekronend driehoekig fronton en een balustrade in de tweede en vijfde travee van de tweede bouwlaag. Verder zijn er panelen en hebben de borstweringen van de derde bouwlaag bloemfestoenen.

De derde gevel, Sint-Michielsdelling 4, heeft een vooruitspringend gevel bestaande uit vier traveeën met drie bouwlagen en werd in blauwe hardsteen gebouwd volgens een bouwaanvraag van 1752. De gevel heeft een markant middenrisaliet van twee traveeën op de bovenverdieping afgelijnd met kolossale pilasters, spiegelboogvormige vensters en neo-Lodewijk XV-rocailleversiering. Verder zijn er rechthoekige vensters. Het leien mansardedak kreeg centraal een groot dakkapel van twee traveeën onder een bekronend pseudofronton.⁶⁹ Het gebouw is toegankelijk via twee deuren, waarvan een originele houten plooider aan de voorgevel en een recentere houten deur aan de zijgevel.

De ramen van de verdiepingen van de gevels bestaan uit houten vleugelramen met een bovenlicht met roedeverdeling. Zowel het schrijnwerk als het glas is hier grotendeels nog origineel, maar werd wel in zwart geschilderd. De ramen van de begane grond werden reeds vernieuwd.

⁶⁹ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/25838>

03.01.02. Achtergevel

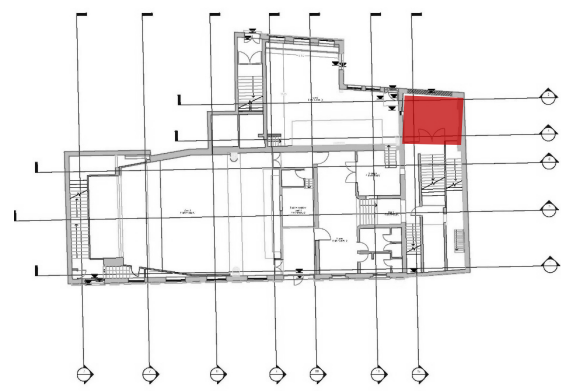
De achtergevel werd in 1912 ontworpen door E. De Weerd. De bakstenen gevel met arduinen sokkel van de voormalige feestzaal bestaat uit twee bouwlagen en acht traveeën tussen pilasters en is gecementeerd.

De eerste (linker) travee heeft een extra verdieping, een originele houten dubbele vleugel deur met daarboven twee blinde vensteropeningen. De bepleistering werd hier na 1977 vernieuwd. De rest van de gevel is ter hoogte van de eerste bouwlaag opgebouwd uit vier rechthoekige vensters, een houten poort (1977) en twee kleine vensters (1977). De vensters hebben allen een ijzeren latei en een dorpel in blauwe hardsteen. De tweede bouwlaag bevat zeven rechthoekige vensters, met misschien nog origineel schrijnwerk, en de originele houten rolluiken. Boven de twee eerste en twee laatste vensters werd in de gevel een blind spiegelvlak aangebracht. Boven de drie centrale vensters is de gevelafwerking vlak, waarschijnlijk voor het plaatsen van gevelreclame. De gevel werd helemaal gecementeerd. De gevel van de voormalige woning werd in 1928 en 1977 aangepast, maar de originele dubbelvleugel deur is bewaard. Naast deze deur zijn er twee kelderramen en boven de deur een eenvoudig venster met vleugelraam met bovenlicht. De gevel werd eveneens gecementeerd.

03.02. TRAPHAL

03.02.01. Niveau +0 (Sint-Michielselling)

Inkomportaal

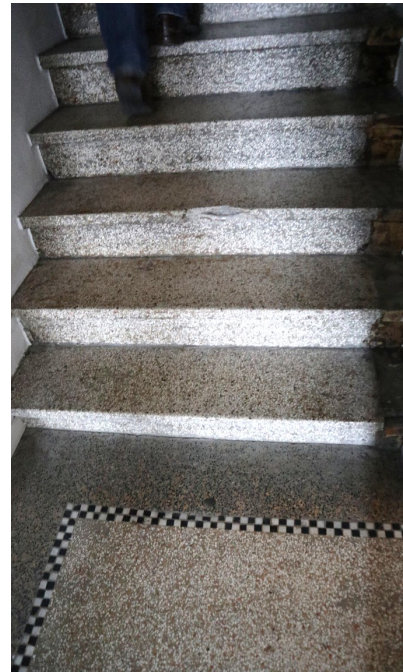
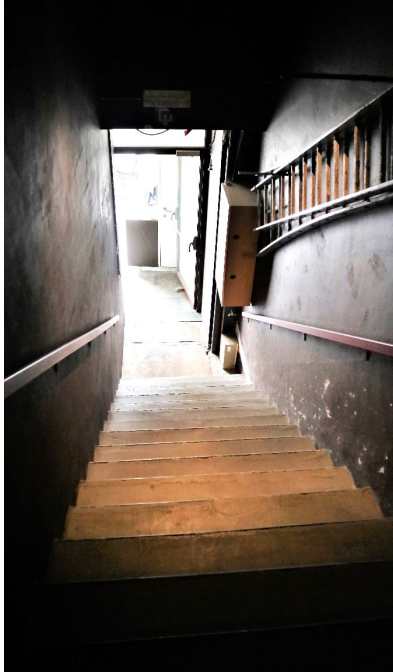
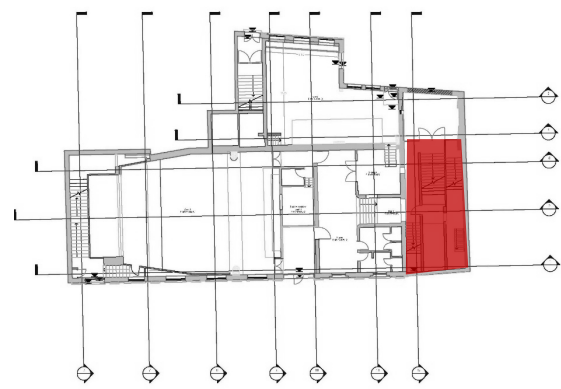

Het hele complex van cinema Sphinx is hoofdzakelijk toegankelijk via het inkomportaal. Dit portaal werd de laatste 100 jaar verschillende keren gerenoveerd. De laatste keer vond plaats in 2002.

Vandaag ligt er een grijze tegelvloer. Aan de linkerzijde werd een klein loketruimte gebouwd met centraal een glaspartij. Rechts en links zijn er vitrines voor de affiches van de films die getoond worden. Verder bestaan de wanden uit gyproc of kunststofpanelen.

De toegang tot de filmzalen gebeurt langs een grote glazen wand met drie deuren (twee enkelvleugel deur en één dubbelvleugeldeur) in metalen schrijnwerk. Twee deuren met blank glas geven toegang tot de centrale trap naar zaal 1, 2,4 en 5 of rechts naar zaal 3 in de voormalige vergaderzaal. De meest linkse deur heeft mat glas en dient als nooduitgang van zaal 2 (sinds 1977).

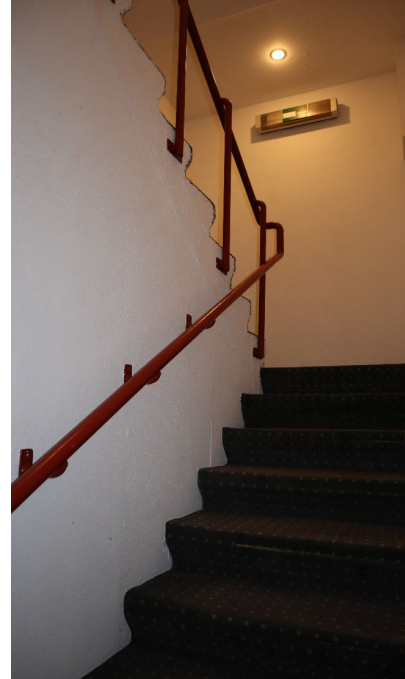
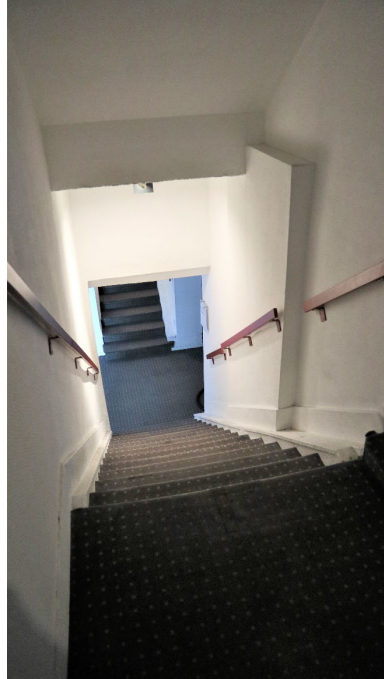
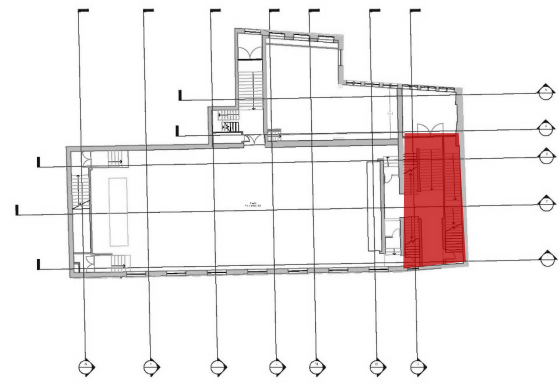
Hoofdttrap, steektrap en doorgang

- De meeste linkse trap (1977) heeft betonnen treden die als noodtrap van zaal 2 dient. In deze ruimte zijn nog sporen van de marmeren tegelvloer uit 1928 en een plafond afwerking van ca. 1955. De wanden zijn bepleisterd en in een donkergrijze kleur geschilderd. Verder zijn er twee houten handgrepen.
- De centrale trap werd in 1928 opgebouwd uit 'blauwe' marmer, maar werd op het einde van de 20^e eeuw bekleed met een donkergrijs vast tapijt. De wanden van deze trap werden na 1977 geplaatst en afgewerkt met een geometrisch motief en reliëftextuur dat naderhand wit geschilderd werd. Verder is er een metalen handgreep.
- Rechts van het inkomportaal is er een doorgang naar de ere-trap om zo zaal 3 te bereiken. De vloer werd in 1928 afgewerkt met een granitvloer om aan te sluiten met de granitotrap uit 1912. In deze doorgang is er ook een granitotrap (1928) naar de eerste verdieping en een berging onder het bordes van de centrale trap.

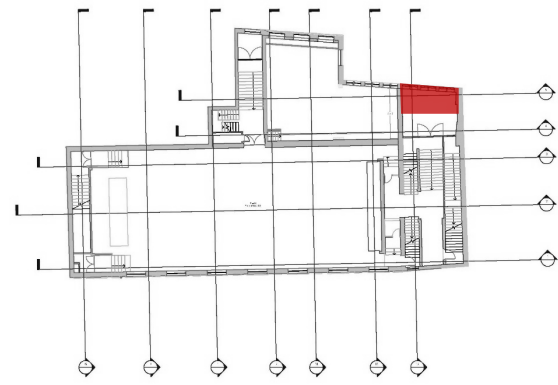
03.02.02. Niveau +0,5 en +1

Bordes- en zijtrappen

- Op het bordes van de centrale trap werd een klein buffet ingericht waar een versnapering kan aangekocht worden. De vloer is hier bekleed met donkergrijs vast tapijt, de wanden en plafond in gyproc zijn witgeschilderd.
- Om zaal 2 te bereiken zijn er smalle steektrappen. De treden zijn bekleed met donkergrijs vast tapijt en de muren werden afgewerkt met een reliëftextuur. De wanden en plafond werden witgeschilderd. Veder is er een rode handgreep.
- Zaal 4 en 5 kunnen bereikt worden met een bordestrap die start op de eerste verdieping boven het inkomportaal (Sint-Michiëlshelling 3)

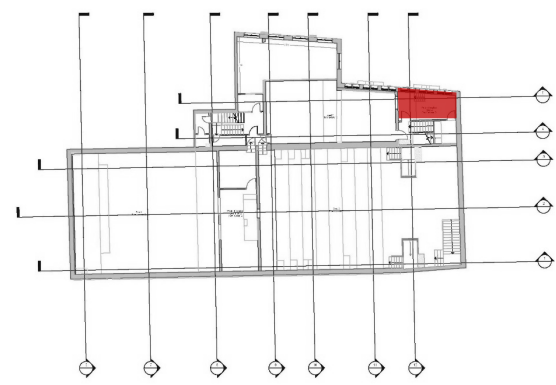
Technische ruimte

Op de eerste verdieping (Sint-Michielselling 3) boven het inkomportaal is een technische ruimte voor de projectie van zaal 5. Hier ligt een donkergrijze vloer in kunststof en zijn de muren ook donkergrijs geschilderd. Deze ruimte werd helemaal verbouwd in 2001. Enkel de originele houten ramen en vensterbank in Belgische marmar zijn nog aanwezig. De trap voor de toegang naar zaal 4 op de tweede verdieping is deel in de ruimte ingewerkt.

03.02.03. Niveau +2

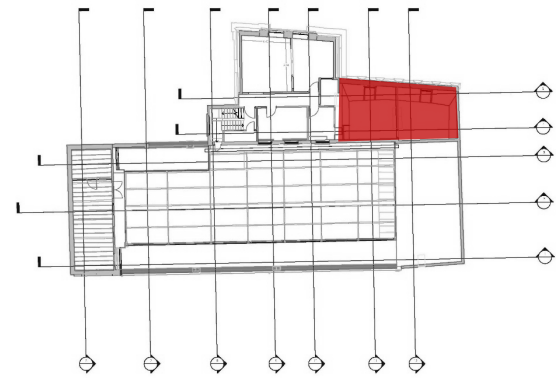
Technische ruimte

Op de tweede verdieping is net zoals op de eerste verdieping een technische ruimte voor de projectie in zaal 4. Hier ligt een vloer met motief in kunststof en zijn de muren ook donkergrijs geschilderd. Deze ruimte werd helemaal verbouwd in 1988. Enkel de originele ramen, hang- en sluitwerk en vensterbanken in Belgische marmer zijn nog aanwezig. Verder zijn er nog enkele sporen van oud behangpapier terug te vinden. Deze tonen aan dat de ruimte ooit (1912-1928) gebruikt werd als woonruimte.

03.02.04. Niveau +3

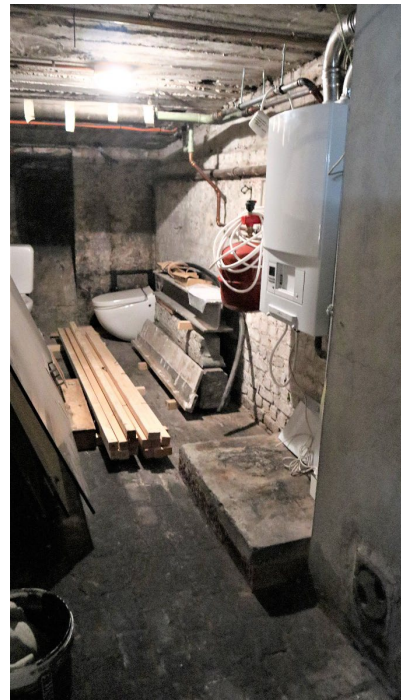
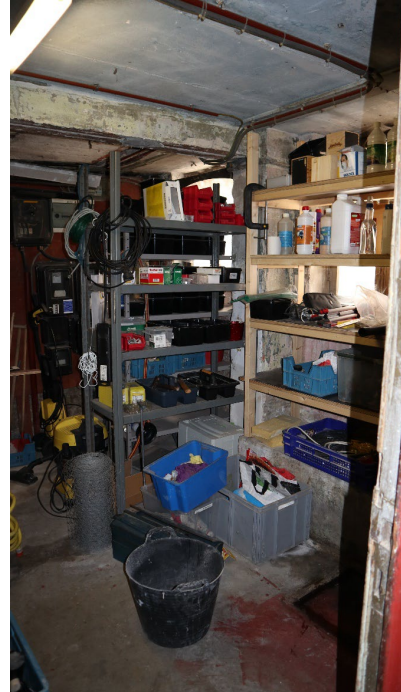
Dakkamer

De dakkamers (Sint-Michielselling 3) worden niet echt gebruikt en dienen als technische ruimte voor verwarming- en ventilatie-installaties. Hier is de originele plankenvloer, de lattenstructuur van de bepleistering en op sommige plaatsen ook het behangpapier nog bewaard. Ook in deze ruimten werd in de eerste helft van de 20^e eeuw gewoond. Vanuit de dakkapellen is het dak met balustrade bereikbaar.

03.03.02. Niveau -1

Kelder: Bergruimten 1

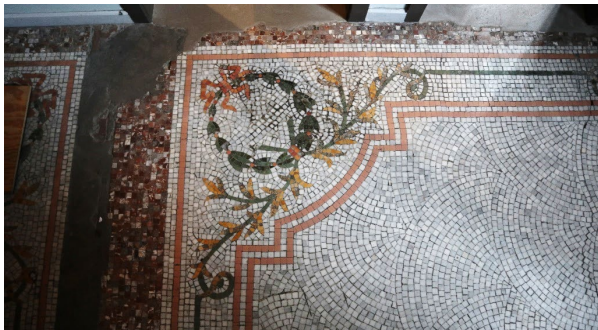
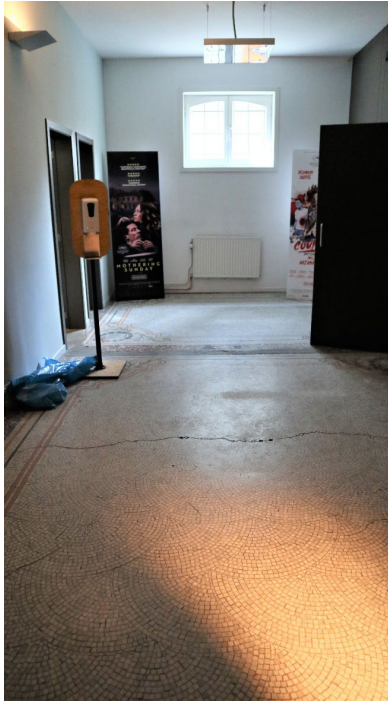
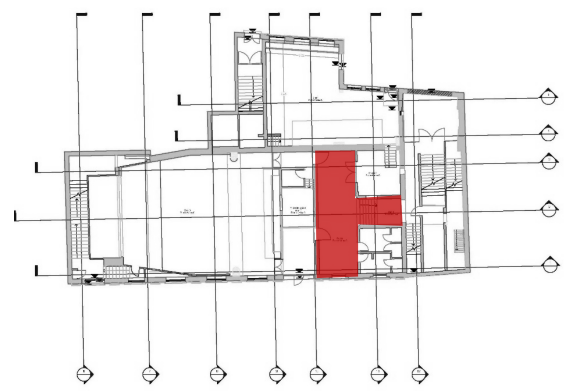

De kelder werd in het begin van de 20^e eeuw intensief gebruikt als keuken en bewaarplaats van eten en drank. Naderhand werden de ruimten grotendeels verwaarloosd en enkel nog gebruikt als opbergruimte. Momenteel is het een verward geheel aan ruimten. Aangezien het secundaire belang van de kelder zijn er nog wel verschillende elementen uit 1913 bewaard waaronder de tegelvloer in dambordpatroon, de langwerpige plavuizen, troggewelven en enkele deuren met deuromlijsting.

03.03. CINEMA

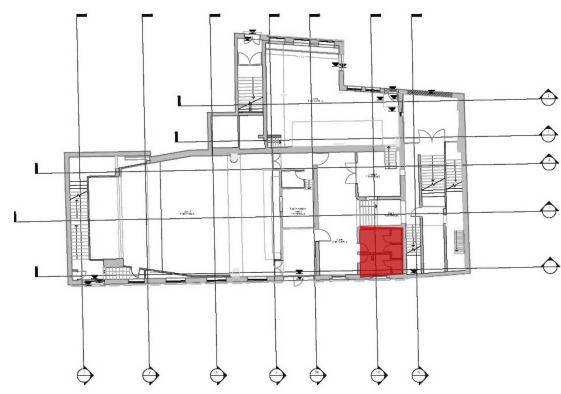
03.03.01. Niveau +0 (Jan Van Stopenberghestraat)

Traphal

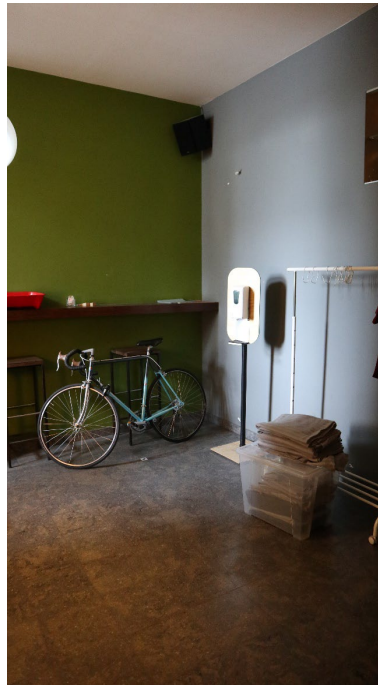
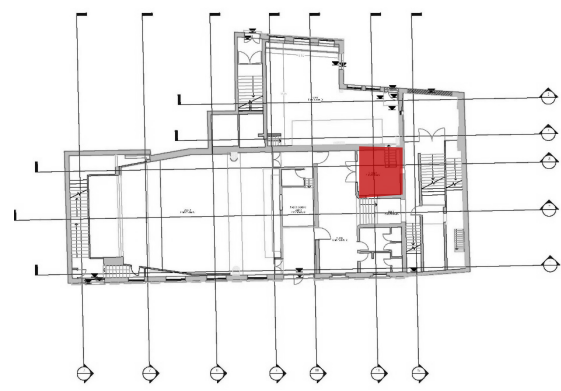
Deze ruimte was de voormalige hoofdingang van het Liberaal Huis (1913), zowel voor de vergaderzaal als voor de feestzaal. Het interieur werd door E. De Weerdt in 1912 ontworpen. Uit deze periode dateert nog de mozaïekvloer, de ere-trap in granito en de blauwwitte tegels van *l'office* (dienstruimte naast een keuken, 1913). Het ruimteconcept bleef grotendeels bewaard met links en rechts van de ere-trap een ruimte. Waar vroeger links de keuken was is nu de lounge en waar rechts de ticketverkoop was is nu een toilet (2002). Verder geeft de ruimte ook toegang tot zaal 3, de projectieruimte en een opbergplaats. De directe toegang naar buiten is verdwenen en vervangen door een raam (1977). De wanden en plafond werden afgewerkt met gyproc-platen of pleister en daarna witgeschilderd.

Toilet

De aparte toiletten voor mannen en vrouwen werden in 2022 geplaatst. Momenteel ligt er een gietvloer en hebben de wanden gyproc-platen of bepleistering dat naderhand geschilderd werd.

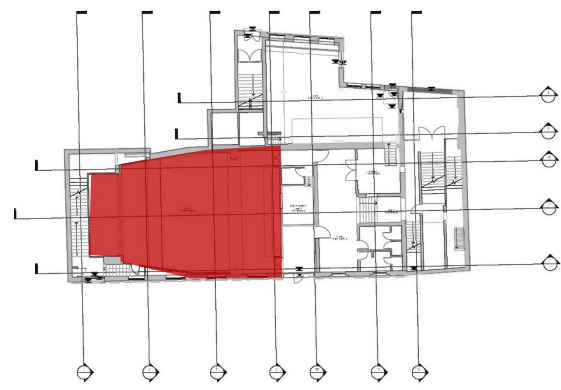
Lounge

De loungeruimte heeft een stenen steektrap van acht treden en staat in verbinding met het café aan de voorzijde en via een deur met de originele inkomhal. In 1913 diende deze ruimte als keuken, was ze afgesloten van het café en had het een trap naar de groten keuken en stockageruimten in de kelder. In de jaren 1930 werd deze ruimte gebruikt als toilet.

Deze eenvoudige ruimte heeft een tegelvloer (2002). De wanden en plafond zijn afgewerkt met gyproc-platen of bepleisterd en daarna geschilderd.

Zaal 3

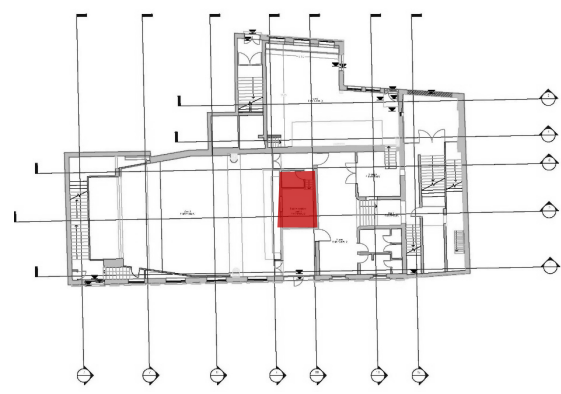

Waar tussen 1913 en 1977 de vergaderzaal van het Liberaal Huis was, werd in de jaren 1977 een derde cinemazaal ingericht. De vloer en treden bestaan hier, net zoals in de rest van het complex, uit een donkergrijs vast tapijt, de wanden zijn bekleed met kurk en het plafond is in donkergrijs geschilderd.

Naast het projectiescherm is er een deur die sinds 1977 als nooduitgang dient. Van hieruit is er een trap naar de dubbelvleugeldeur aan de Jan Van Stopenberghestraat.

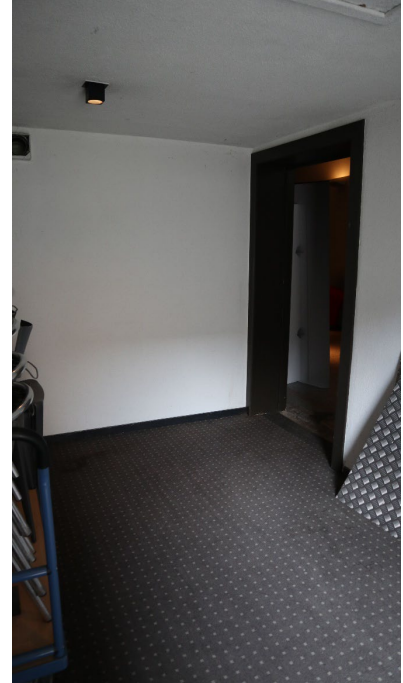
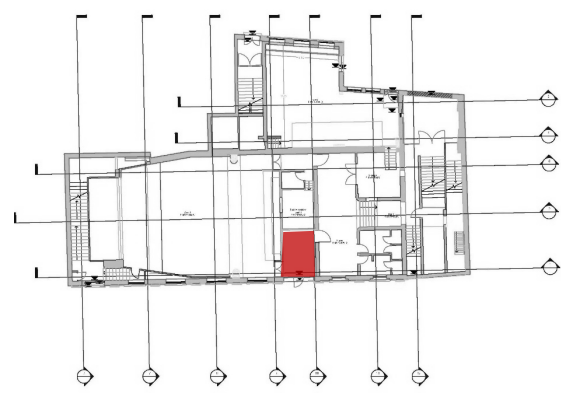
In de ruimte zijn twee afgeronde zuilen. Mogelijk gaat het hier over stukken muren die reeds in 1913 aanwezig waren en de vergaderzaal in verschillende compartimenten (inkomzaal en grote vergaderzaal) verdeelden.

Projectieruimte

Achter zaal 3 zijn er twee een technische ruimten voor de ondersteuning en projectie van de films gebruikt wordt. De wanden en plafond zijn hier niet afgewerkt. Er ligt een vloer in kunststof (marmoleum?).

Opberg ruimte

Naast de projectieruimte is er een kleine ruimte die toegang geeft tot zaal 3. Ook hier is de vloer bekleed met een donkergrijs vast tapijt en zijn de wanden afgewerkt met gyproc-platen of bepleistering en witgeschilderd.

Ruimten achter zaal 3 en noodtrappen

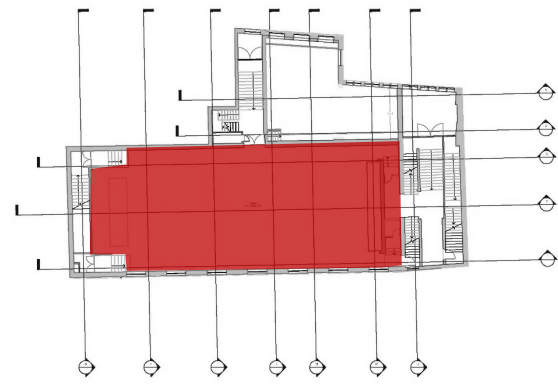

Achter zaal 3 is er een smalle ruimte met een betonnen trap (1977) die als nooduitgang gebruikt kan worden. Via deze trap kan de zowel de dubbel vleugel deur aan de Jan Van Stopenberghestraat als de noodtrap (1977) van zaal 1 bereikt worden. Hoewel deze ruimte meermaals werd verbouwd, bleef een originele granitvloer aan de buitendeur bewaard.

Verder is er rechts van het projectiescherm van zaal 3 een kleine verloren ruimte waar nog een laatste spoor/fragment van de plafondafwerking uit 1913 terug te vinden is. (★)

03.03.02. Niveau +1

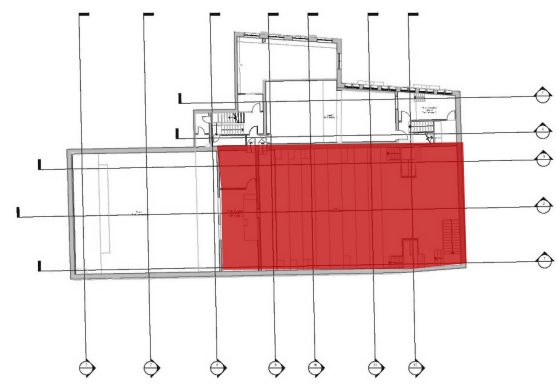
Zaal 1

De ruimte van de voormalige feestzaal werd sinds 1928 helemaal ingenomen door de grote filmzaal, zaal 1. De zaal werd in 1977 ernstig verbouwd. Net zoals in alle andere filmzalen ligt hier een donkergrijs vast tapijt, zijn er stoffen zetels en is het plafond in een donkergrijze kleur geschilderd. De wanden in gyproc-platen, verstoppen de grote rechthoekige ramen (1912) aan de Jan Van Stopenberghestraat. De wanden zijn bekleed met een bruin gestreept/jutten behangpapier.

03.03.03. Niveau +2

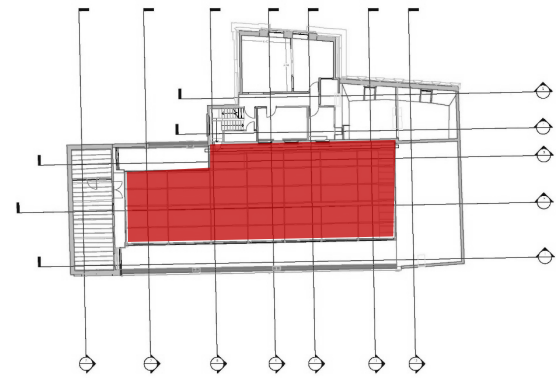
Zaal 2 + projectieruimte

Op de tweede verdieping waar vroeger het balkon van de feestzaal was, werd in 1977 zaal 2 met een projectruimte gecreëerd. Ook in deze ruimte heeft de vloer een donkergrijs vast tapijt, is het plafond donkergrijs geschilderd en zijn er stoffen zetels. De wanden zijn hier afgewerkt met een rode fluwelen bekleding.

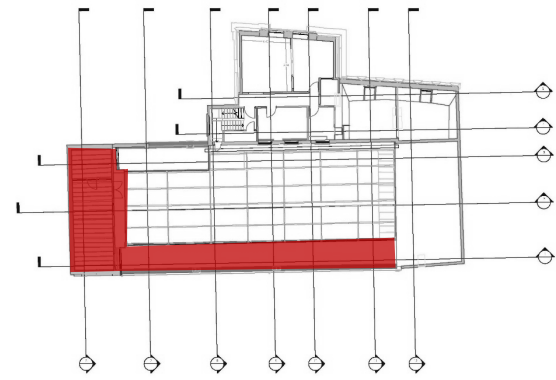
03.03.04. Niveau +3

Berging

Op het plat dak, waar tot 1977 een lichtstraat was, werd in 1994 een grote berging gemaakt. Deze eenvoudige constructie van houten en metalen balken heeft aan de straatzijde een wand bestaande uit glazen vensters en deuren. Verder ligt er een bruin vast tapijt. Via deze berging kan het dak bereikt worden.

Dak

Langs de berging is sinds 1994 een smalle strook van het plat dak. De borstwering werd afgewerkt met dekstenen in kiezelbeton betonnen.

Vanop het dak is ook de kleine ruimte boven van de voormalige artiesteningang (ter hoogte van de eerste travee van achtergevel) bereikbaar. Deze ruimte wordt gebruikt als technische ruimte voor de verwarming- en ventilatie van de filmzalen.

03.04. CAFÉ

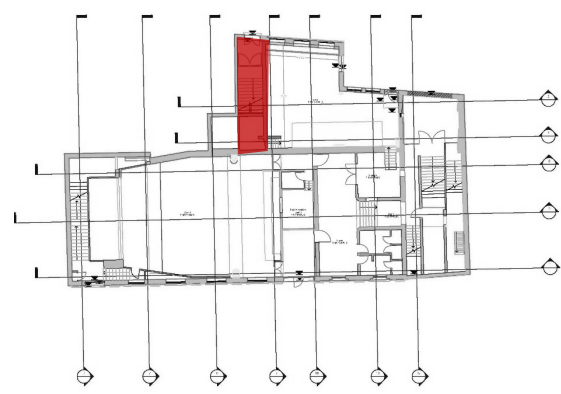
03.04.01. Niveau +0 (Sint-Michiëlshelling 4)

Café

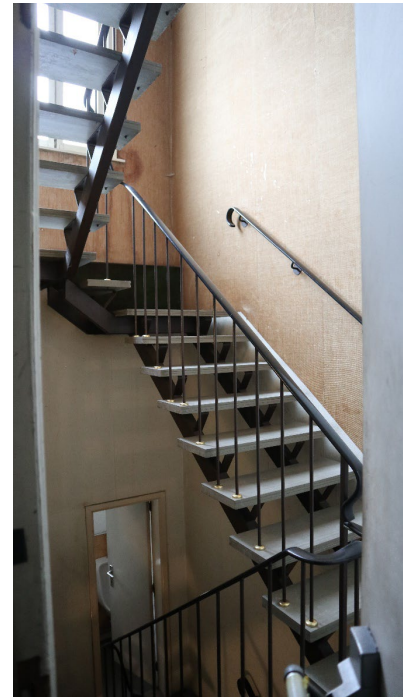
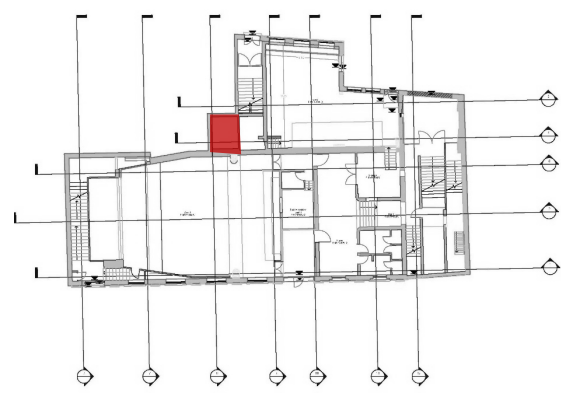
In 2002 werd de ruimte van het café helemaal gestript en gemoderniseerd. Momenteel ligt er een grijze tegelvloer en zijn de wanden en plafond afgewerkt met gyproc-platen of bepleistering dat witgeschilderd is. Er werd ook niet schrijnwerk geplaatst refererend naar het historisch model. Vanuit het café is de lounge ruimte en de kelder met kleine keuken en toiletten bereikbaar.

Doorgang feestzaal/Zaal 1

Naast het café is de originele ingang uit 1913 naar de feestzaal bewaard gebleven. Zowel de wit-grijs-groene marmereen (geen carrara) trap en lambrisering, de houten deuren, de houten handgreep als het lijstwerk van de wanden zijn nog aanwezig. Deze ingang is via een houten plooideur (1913) vanop de Sint-Michielshelling bereikbaar. Voor de trap is er eerst een houten tochtdeur met vleugels en bovenlicht in glas (1913). Deze ruimte vormt de nooduitgang van zaal 1, maar geeft ook toegang tot de moderne trap naar de burelen en appartement op de verdieping. De tegels op het bordes zijn waarschijnlijk van latere datum aangezien ze in een ander marmersoort zijn.

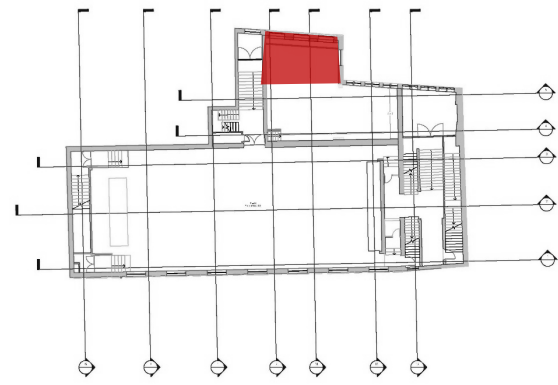
Moderne trap

Om de burelen en het appartement te bereiken is er een moderne trap met treden in composiet en een metalen balustrade. Deze trap dateert waarschijnlijk uit de periode 1950-1970 en vervangt de originele houten trap. Naast deze trap is een kleine smalle diepe ruimte die als berging gebruikt wordt. Naar de verdiepingen toe geeft de trap op de bordessen ook toegang tot een klein toilet of berging.

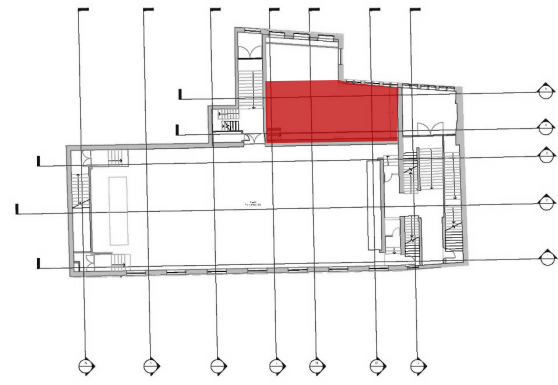
03.04.02. Niveau +1

Bureel

Op de eerste verdieping is er aan de straatzijde (Sint-Michielselling 4) een groot bureel. Deze ruimte werd gecreëerd bij de bouw van zaal 4. Hier ligt een (originele ?) plankenvloer. Verder zijn de originele ramen met hang- en sluitwerk, gietijzeren radiatoren en vensterbanken in Belgisch marmeren aanwezig. De wanden en plafond in gyproc-platen en/of bepleistering zijn witgeschilderd.

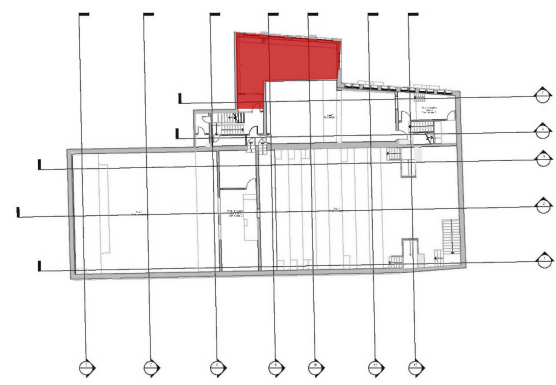
Zaal 4

Zaal 4 werd gecreëerd in 1988. Ook hier ligt een grijs vast tapijt en zijn er stoffen stoelen. De wanden werden afgewerkt met een fluwelen bekleding.

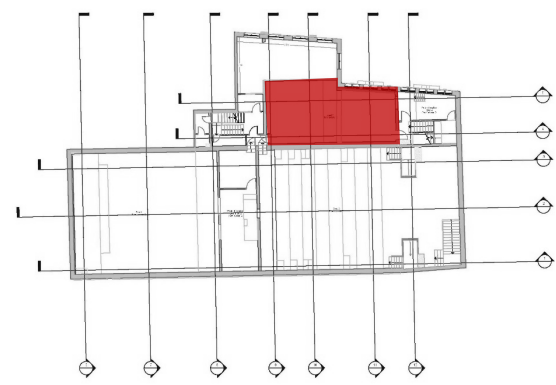
03.04.03. Niveau +2

Bureau

Op de tweede verdieping is er aan de straatzijde een groot bureel. Deze ruimte werd gecreëerd bij de bouw van zaal 5 (2001). Hier ligt een donkerblauw vast tapijt. Verder zijn de originele ramen, hang- en sluitwerk, gietijzeren radiatoren en de vensterbanken in Belgisch marmeren aanwezig. De wanden en plafon in gypoc-platen en/of bepleistering is geschilderd.

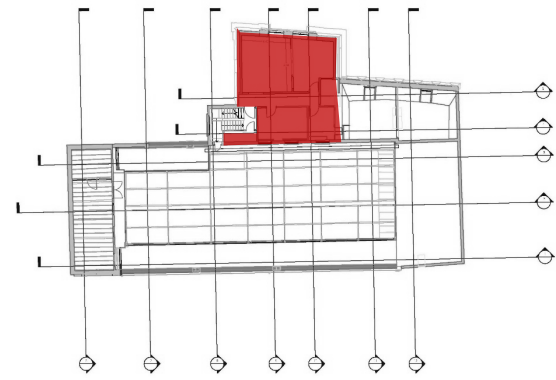
Zaal 5

Zaal 5 werd gecreëerd in 2001 en kreeg net zoals alle andere filmzalen een vast tapijt, maar deze keer in een andere kleur: rood. De zetels zijn recenter geplaatst en hebben een houten afwerking aan de rug. De wanden werden afgewerkt met een stoffen bekleding in drie kleurvlakken: grijs, rood en witbeige.

03.04.04. Niveau +3

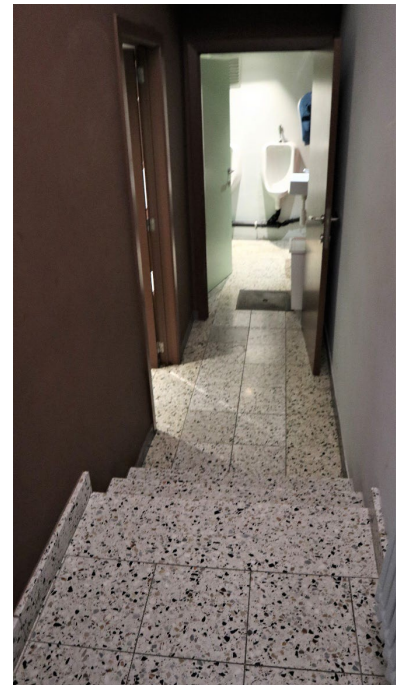
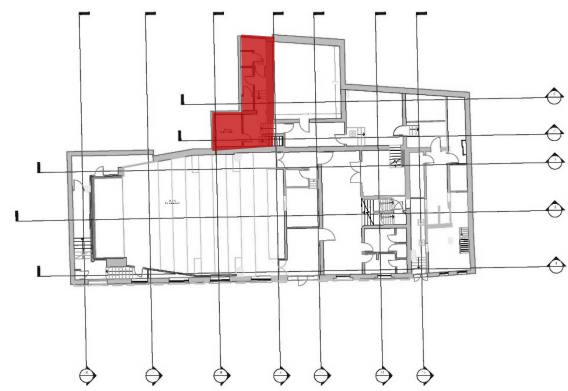
Appartement

Bovenaan Sint-Michielshelling 4 werd een appartement ingericht. Het is onduidelijk wanneer deze verbouwing plaatsvond. Er werden hier geen bouwplannen van teruggevonden. Het appartement bestaat uit verschillende ruimten waarbij de drie rondbogen van de woonkamer typerend zijn, maar niet origineel. Verder zijn er wel nog enkele originele paneeldeuren, plankenvloeren en twee vensters bewaard. Mogelijk werd deze ruimte steeds door de conciërge van de site gebruikt.

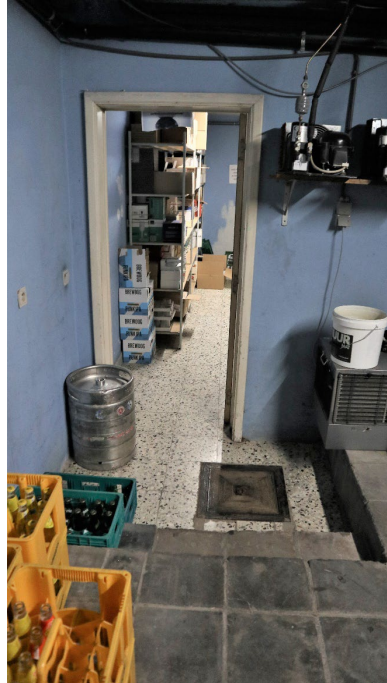
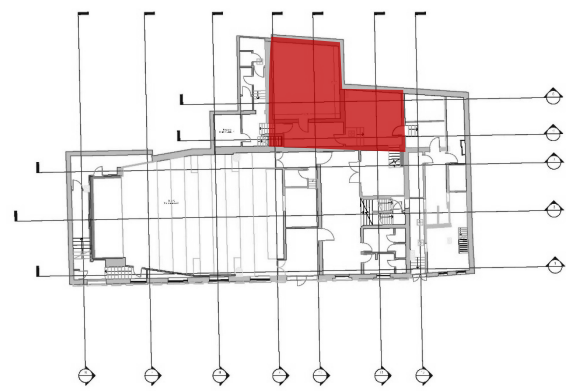
03.04.02. Niveau -1

Gang, toiletten en keuken

Vanuit het café is de kelder van het cinemacomplex bereikbaar. Via een trap en gang in granito is eerst de kleine keuken bereikbaar (2002). Nog enkele treden lager werden er toiletten ingericht (2002).

Bergruimte/kluis

In de kelder is er een opbergruimte voor affiches en andere filmdocumentatie. Deze ruimte was ooit een kluis van de bank (ca. 1977-1990) die zich in het gebouw gevestigd had. Verder wordt de kelder gebruikt als opslagruimte voor dranken. Er ligt een recente tegelvloer en de wanden en plafond hebben gypoc-platen of bepleistering en zijn geschilderd.

De gebouwen van de huidige cinema Sphinx werden in 1912 als feest- en vergaderzaal opgericht door de Gentse Liberale Partij op de nieuw aangelegde percelen langs de Sint-Michielsbrug. De voorgevels werden binnen de context van de Gentse stedenbouwkundige visie van ca. 1900 ontworpen door de jonge architect Armand Janssens in een historiserende stijl refererend naar Gentse panden uit de 17e en 18e eeuw. Het interieur en de achtergevel aan de Jan Van Stopenberghestraat werden in een neutrale stijl door Emile de Weerdt ontworpen. Het geheel moest dienstdoen als het Liberaal Huis waar de Liberale partij haar feest- en vergaderzaal, cafés en burelen had. De feestzaal werd al snel herbestemd tot filmzaal. Tijdens het interbellum zorgde het (inter-)nationaal opkomend succes van de cinema dat er gekozen werd om de feestzaal om te bouwen tot een echte, moderne en meer commercieel gerichte cinema. De architect Geo Henderick werd aangesproken om het Liberaal Huis en de cinema te moderniseren. Het naastliggende pand, eigendom van de heer Duyckers, werd aangekocht om zo de filmzaal te vergroten, loges te plaatsen, een nieuwe inkom langs de Sint-Michielsdijking te creëren en te zorgen voor een aparte circulatie die los van het Liberale Huis kon functioneren. Henderick overtuigde de bestuurders in 1928 om een art deco-cinema te construeren aan de hand van nieuwe decoratieve motieven, kleurrijke details, indirect licht en veel houtwerk.

Sinds de verbouwingen van 1928-1938 is deze cinema een vaste waarde in het Gentse bioscoopwezen. Doorheen de laatste 100 jaar werd dit complex dan ook meermaals verbouwd en gemoderniseerd. De meest ingrijpende verbouwing van het complex vond plaats rond 1977 wanneer de voormalige vergaderzaal en ook het balkon van de grote (feest)zaal omgebouwd werden tot filmzalen. De verschillende ruimten langs, boven en onder deze nieuwe filmzalen werden verbouwd tot projectieruimten, traphallen en nooduitgangen. Vanaf 1988 kwam er nog een kleine vierde filmzaal bij op de locatie van de voormalige burelen van de Liberale Partij aan Sint-Michielsdijking 4. In 2001 kwam er zelfs nog een vijfde zaal bij. Ondertussen is de hele site verbouwd tot een cinemacomplex. Enkel het café, twee burelen en het appartement aan de Sint-Michielsdijking hebben nog een andere functie.

Aangezien er zoveel verbouwingen plaatsvonden, zijn er, behalve de centrale inkomtrap geen materiele relictten van de art deco cinema van Henderick (1928-1938) bewaard. Vandaag dateren de meeste materialen en decoratie uit de periode 1977-2001. Toch zijn er nog wel wat elementen die refereren naar de bouwfase het Liberaal Huis (1912). Heel belangrijk hierbij zijn de historiserende gevels aan de Sint-Michielsdijking die vanuit de stedenbouwkundige visie van 1912 werden ontworpen en door de stad Gent doorheen de eeuw ook zo bewust bewaard zijn gebleven. Aansluitend heeft ook de modernere achtergevel aan de Jan Van Stopenberghestraat een erfgoedwaarde. Deze gevel werd los van stedenbouwkundige richtlijnen ontworpen als voorgevel van het Liberaal Huis. Deze gevel gaf te toegang tot de vergader- en feestzaal van de Liberale Partij in Gent in de eerste helft van de 20^e eeuw. Ondanks de vele verbouwingen en herbestemming van het complex bleven beide gevels goed bewaard en hebben ze daardoor, niet alleen stedenbouwkundige, maar ook een architecturale en historische waarde. Gelinkt aan deze gevels zijn ook de oorspronkelijk inkomruimten bewaard. Dit was mogelijk omdat zij al snel tot nooduitgang werden gedegradeerd en dus niet op regelmatige momenten gemoderniseerd moesten worden. Aan de Jan van Stopenberghestraat bleef zo de mozaïekvloer en de ere-trap bewaard en aan de Sint-Michielsdijking 4 werd de inkomhal met houten plooideur, tochtdeur, lijstwerk, handgreep en marmeren trap met lambrisering bijna integraal behouden. Ze vormen eigenlijk de 'erfgoed-identiteit' van het complex, waardoor de materiële erfgoedwaarde gerelateerd is aan de bouwfase van het Liberaal Huis.

Aanvullend heeft dit cinemacomplex ook een grote sociaal-culturele en zelfs immateriële waarde. De cinema heeft sinds 1928, dat is bijna 100 jaar, haar primaire functie bewaard. Op deze locatie werden uitzonderlijke films gespeeld en filmfestivals georganiseerd. Ze is hierdoor een belangrijk relict en een vaste waarde zowel voor het Gentse bioscoopwezen als voor de Gentenaar.

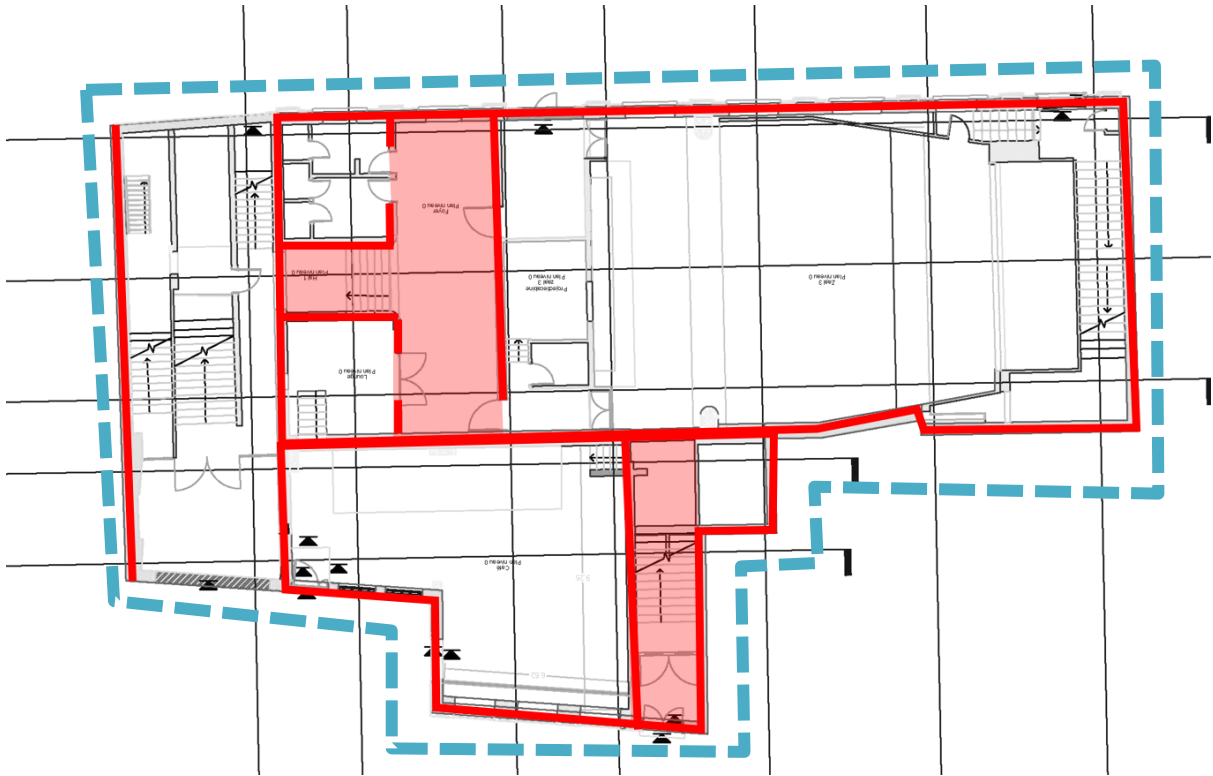

Fig. 31 : De **stedenbouwkundige, architecturale en historische erfgoedwaarden** liggen in de afbakening van het perceel, de gevels en de originele inkomhallen: 1^e bouwphase Liberaal Huis
De **sociaal-cultureel erfgoedwaarde** is verankerd in de 100-jarige functie als cinema (met een educatieve en recreatieve functie) in het stadcentrum van Gent: vanaf 2^e bouwphase herbesteding tot cinemacomplex

Literatuur

- BAILLIEUL B. (et.al.), *Impact: wereldtentoonstelling Gent, 1913*, Gent 2013.
- BILTEREYST D., MEERS, P., *De verlichte stad: een geschiedenis van bioscopen, filmvertoningen en filmcultuur in Vlaanderen*, Leuven 2007.
- CAPITEYN A., *Gent in weelde herboren, Wereldtentoonstelling 1913*, Gent 1988.
- EVRARD A., 'Un parquet lavable', *Bâtir*, 2, 1934
- VAN ACKER W., VERBRUGGEN C., VERBIST M-L., *Gent 1913: op het breukvlak van de moderniteit*, Gent 2013.
- VAN DE VIJVER L., *Gent Kinemastad: een historisch overzicht van de sociaaleconomische, geografische en ideologische ontwikkelingen van de bioscoopstructuur te Gent*, WP 2015/1.
- VAN DE VIJVER L., DUPOT G., VANDE WINKEL R., *Gent Filmstad, Cinema 's en filmaffiches 1938-1961*, Antwerpen 2021.

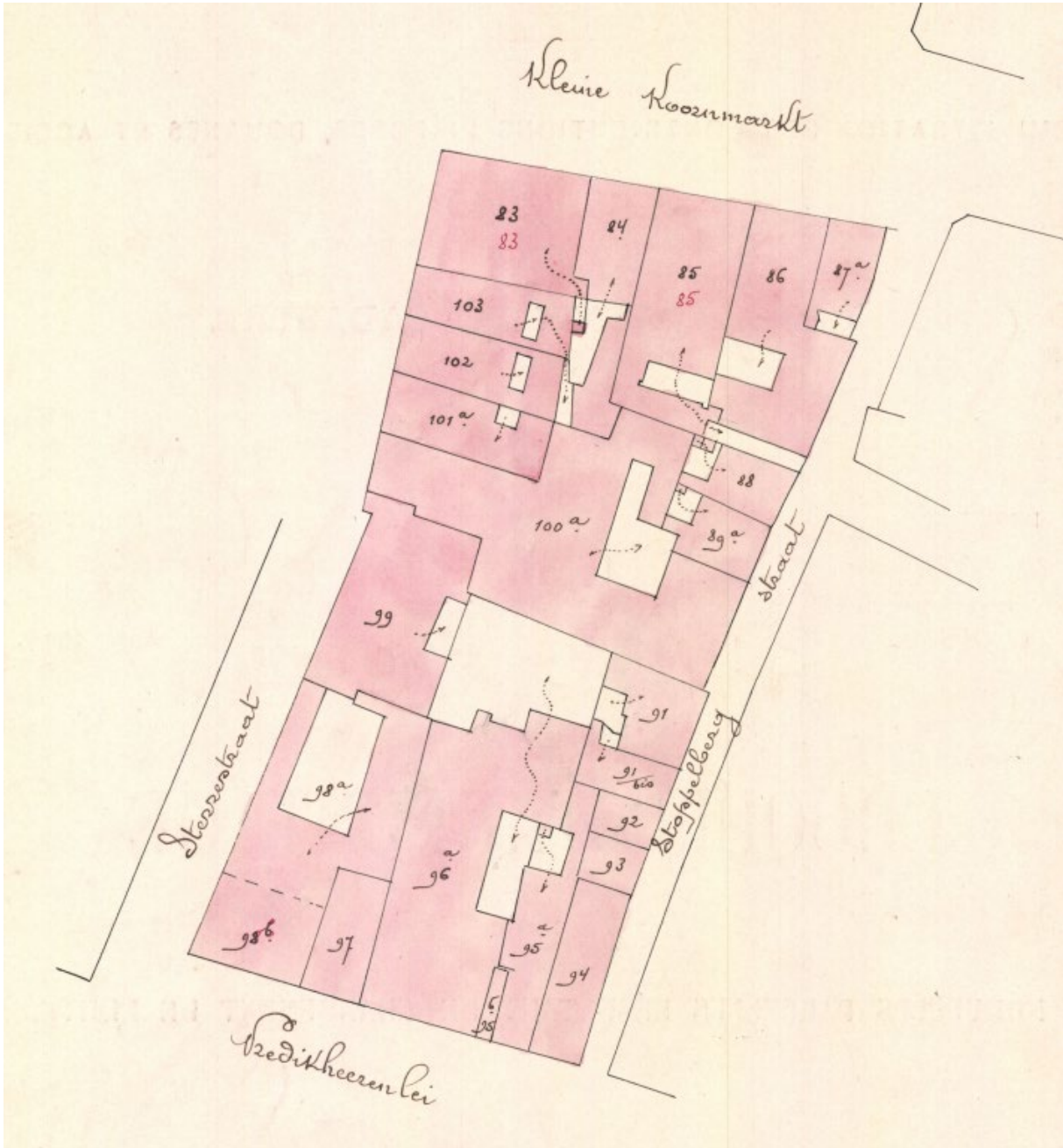
Archieven

- Gent, Stadsarchief (SA):
 - Stedelijke Commissie voor Monumenten en Stadsgezichten: fotocollectie
 - G12, 1912/R/12; G12, 1912/R/9; S-20-75
- Gent, Liberas
- Gent, Design Museum: Archief Geo Henderick
- Gent, Privé-archief Sphinx Production: documentatiemappen
- Gent, FOD-Financiën, Oost-Vlaanderen, Kadasterarchief
- Grimbergen, MOT: RCB0588.01, Catalogus E.J. Van de Ven

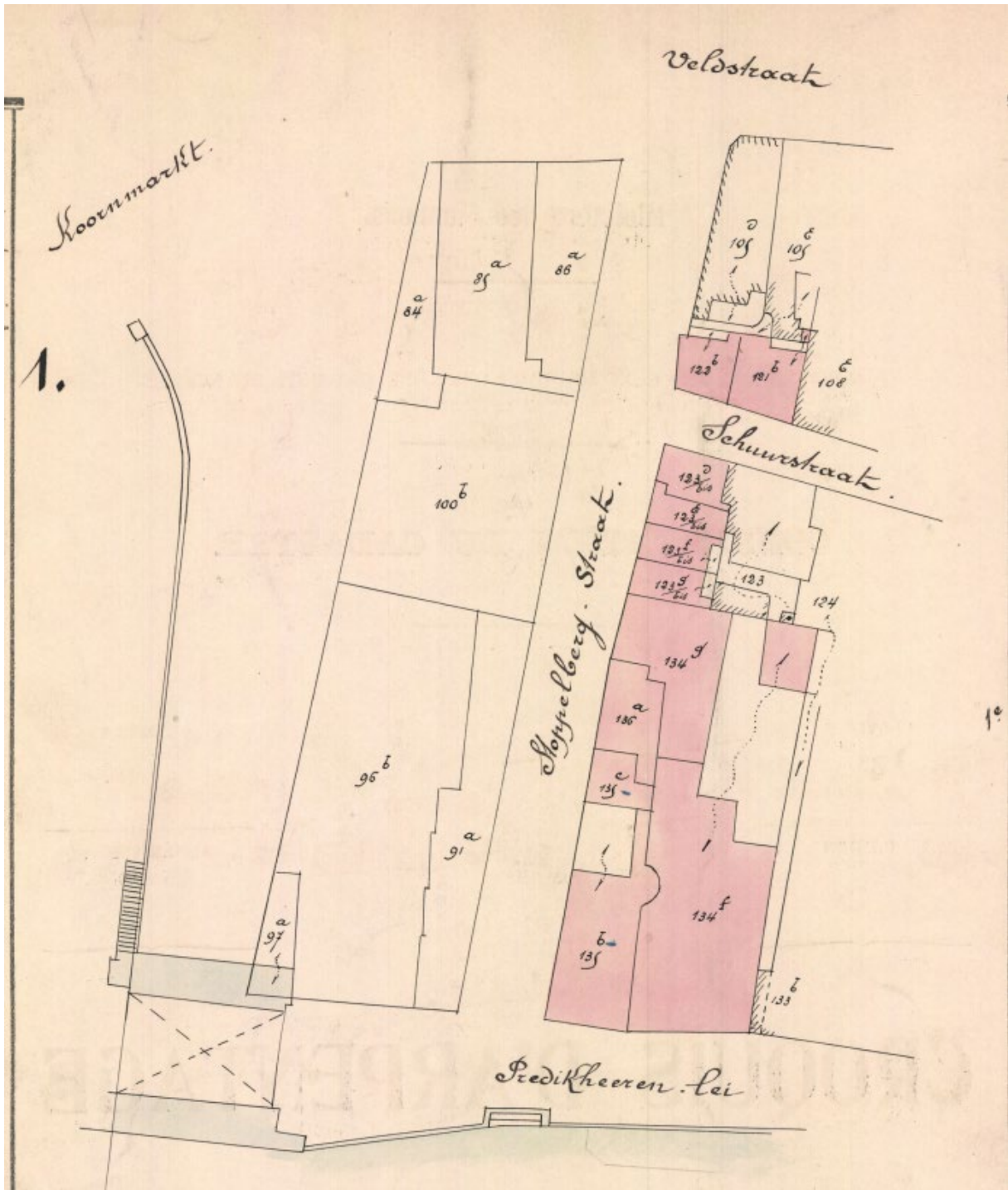
Websites

<https://sphinx.wil-low.com>
<https://id.erfgoed.net>
<https://thesaurus.onroenderfgoed.be/conceptschemas/WAARDEYPES>
<https://www.kikirpa.be>
www.delcampe.net
www.geopunt.be
www.cartesius.be
www.arcgis.be
<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/25837>
<https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/25838>
<https://beeldbank.onroenderfgoed.be>
<https://hdl.handle.net>

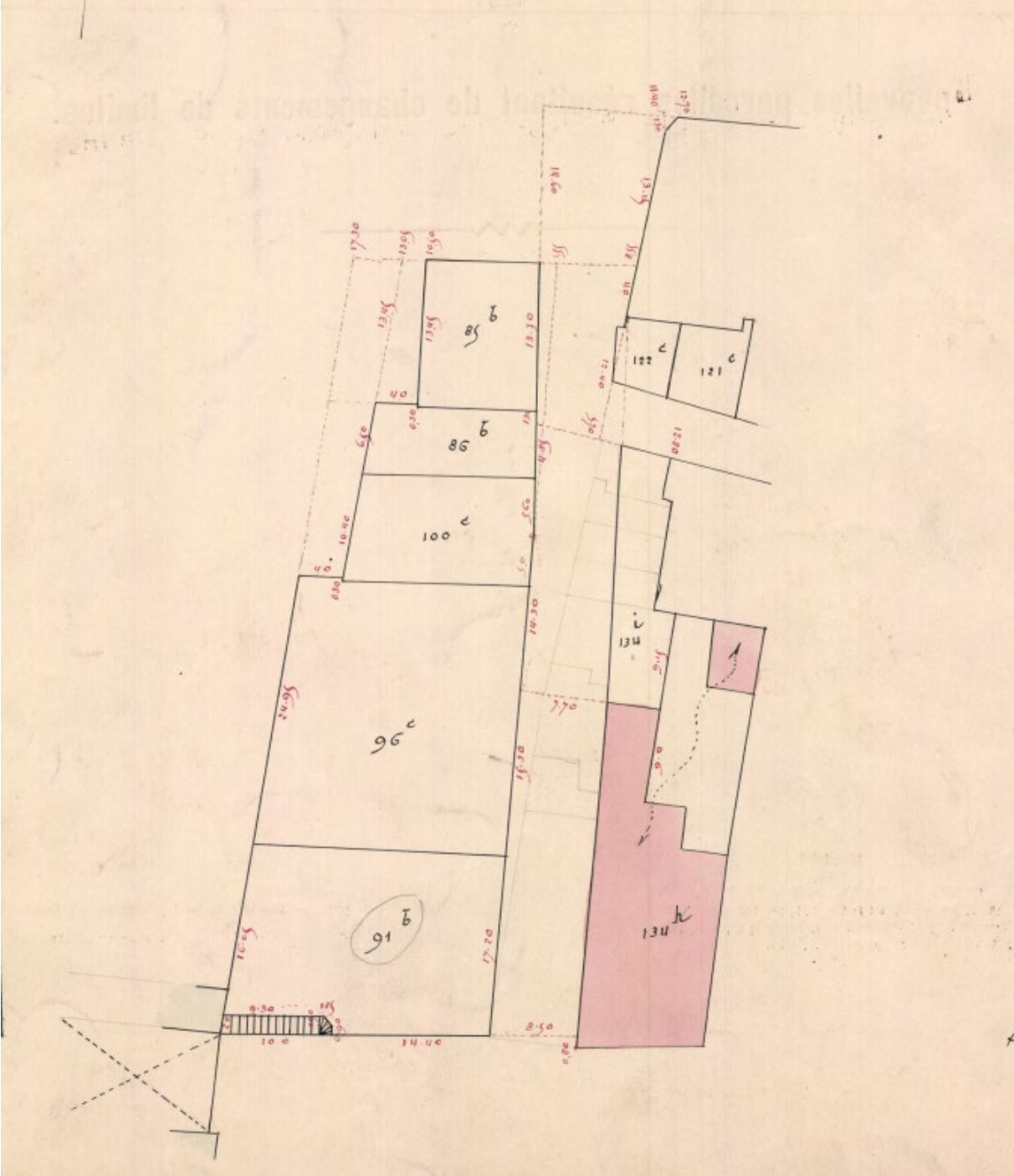
1906: Kadastrale mutatieschets: historisch gegroeid bouwblok (Gent, FOD-Financiën, Oost-Vlaanderen, Kadasterarchief)

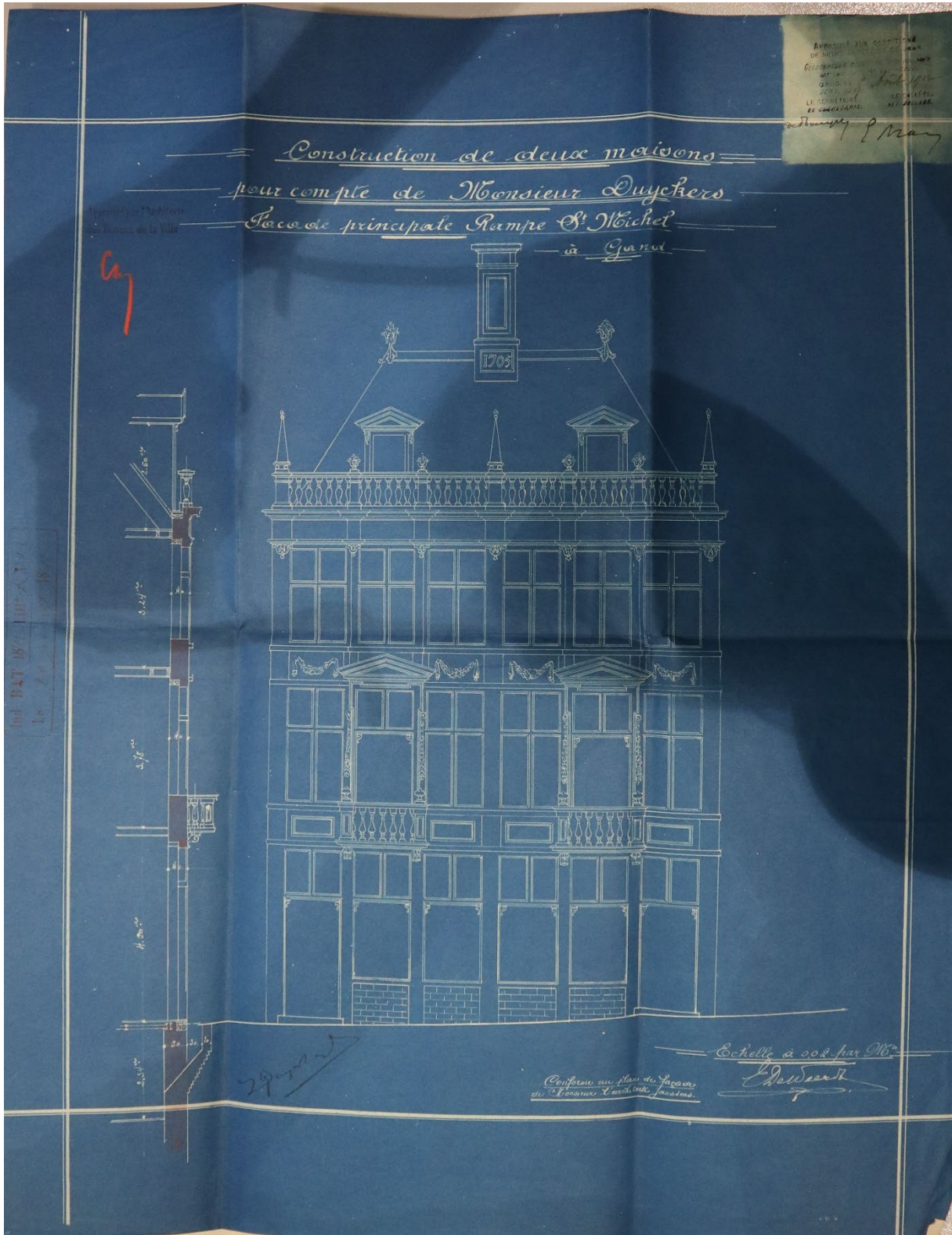
1912: Kadastrale mutatieschets: creatie van nieuw bouwblok (Gent, FOD-Financiën, Oost-Vlaanderen, Kadasterarchief)

1913: Kadastrale mutatieschets: onderverdeling percelen en verbreding Jan Van Stopenberghestraat (Gent, FOD-Financiën, Oost-Vlaanderen, Kadasterarchief)

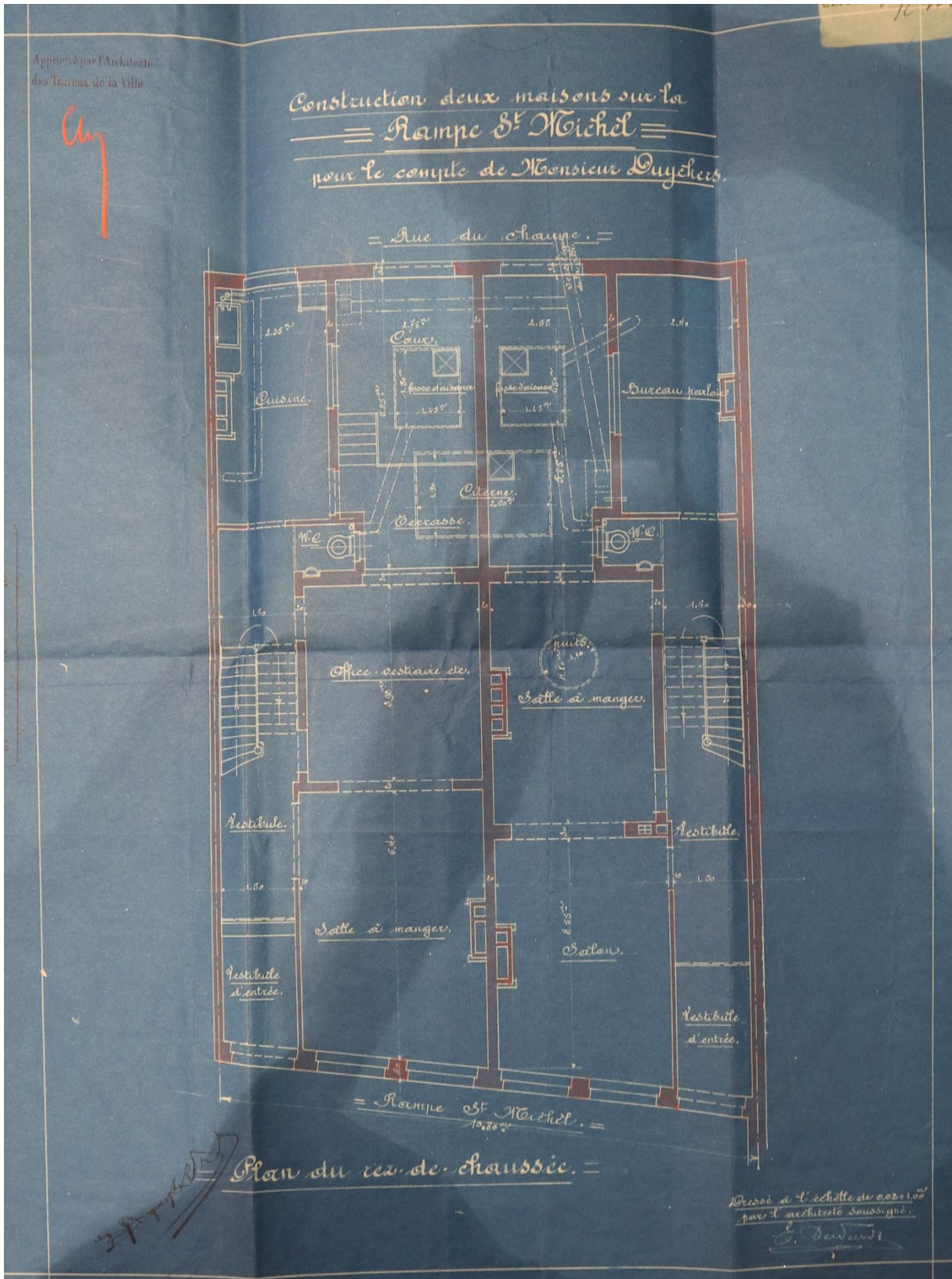
1912: Bouwaanvraag: twee woningen voor Duyckers naar ontwerp van A. Janssens (Gent, SA: G12)

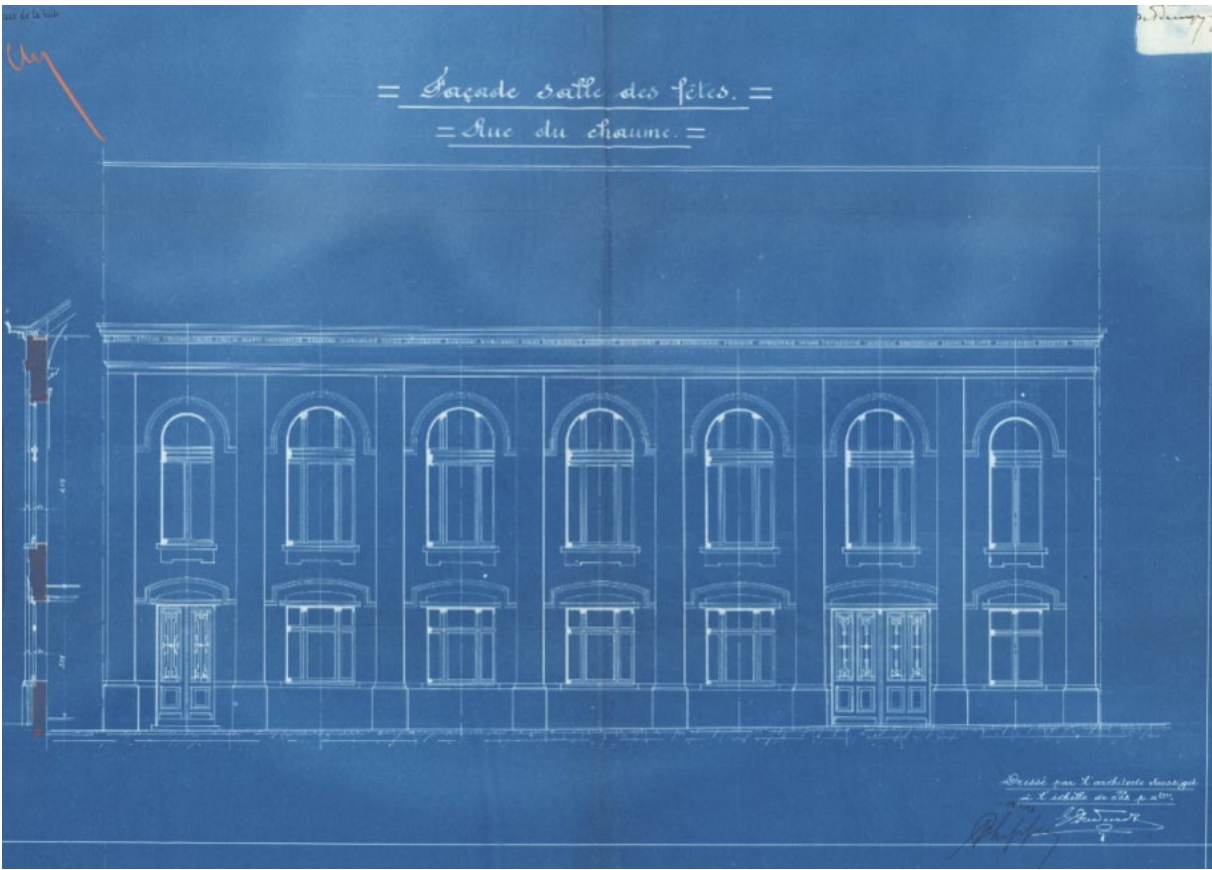
1912: Bouwaanvraag: twee woningen voor Duyckers, achtergevel, naar ontwerp E. De Weerd, deels uitgevoerd (Gent, SA: G12)

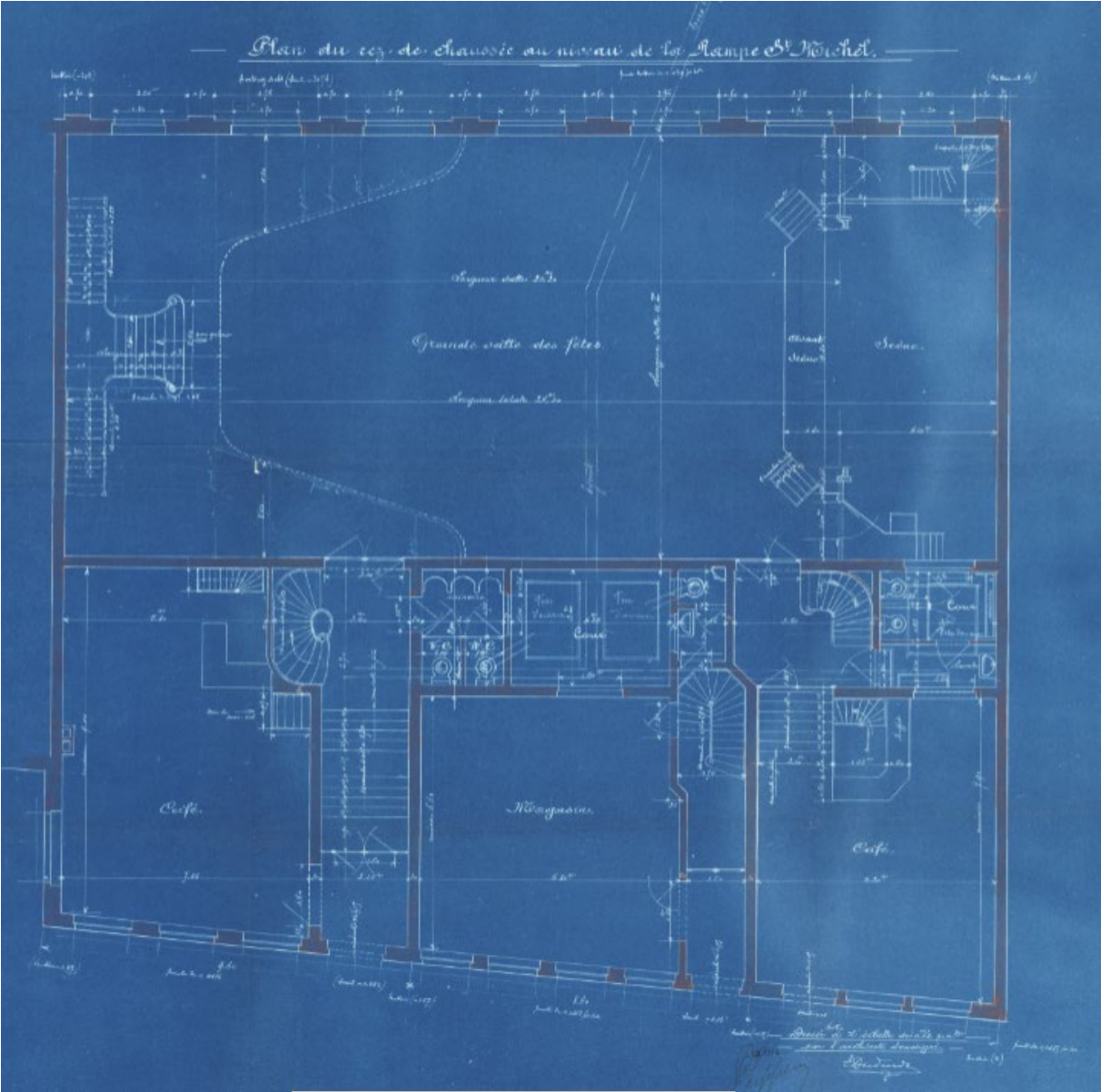
1912: Bouwaanvraag: woningen voor Duyckers, plattegrond, naar ontwerp van E. De Weerd, deels uitgevoerd (Gent, SA: G12)

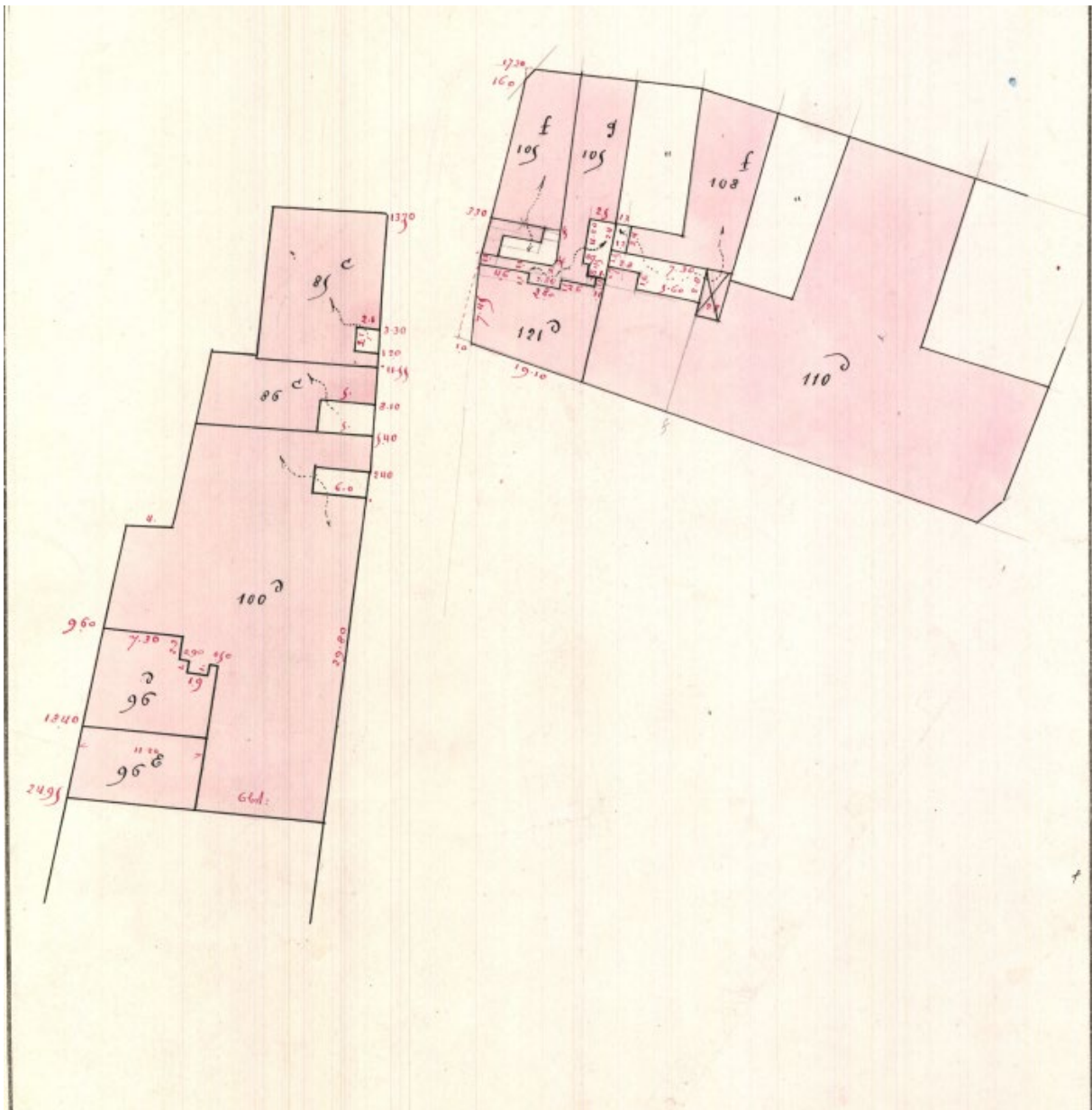
1912: Bouwaanvraag: Liberaal Huis, voorgevel door A. Janssens, achtergevel door E. De Weerd (niet uitgevoerd) (Gent, SA: G12)

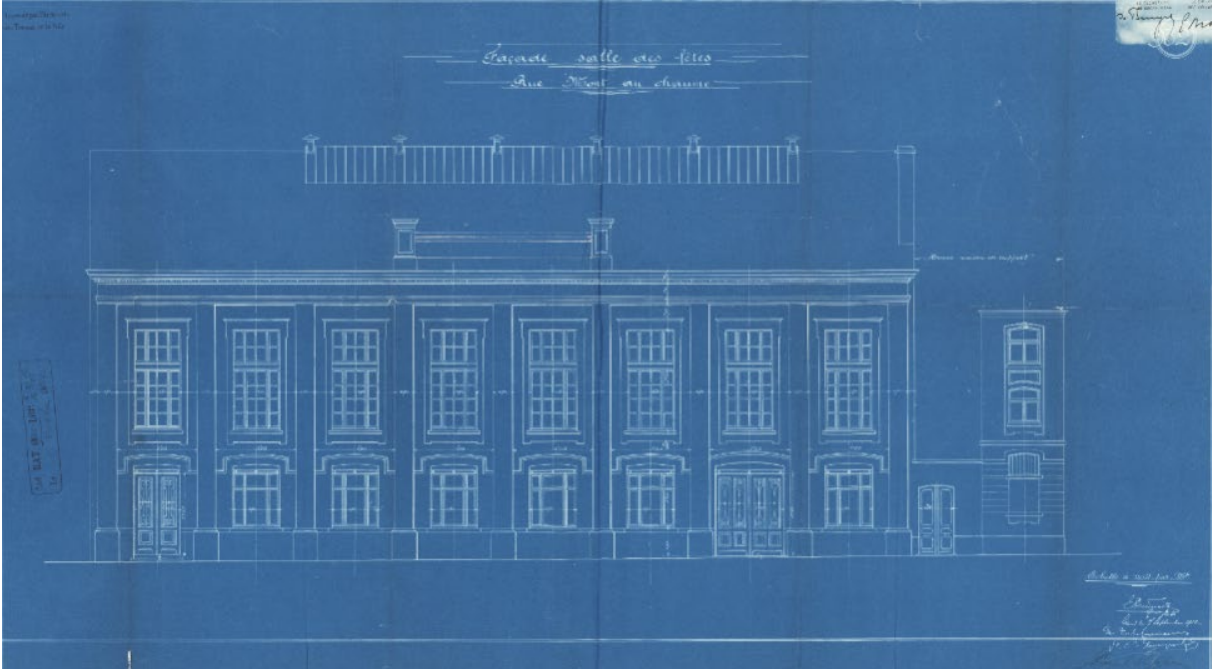
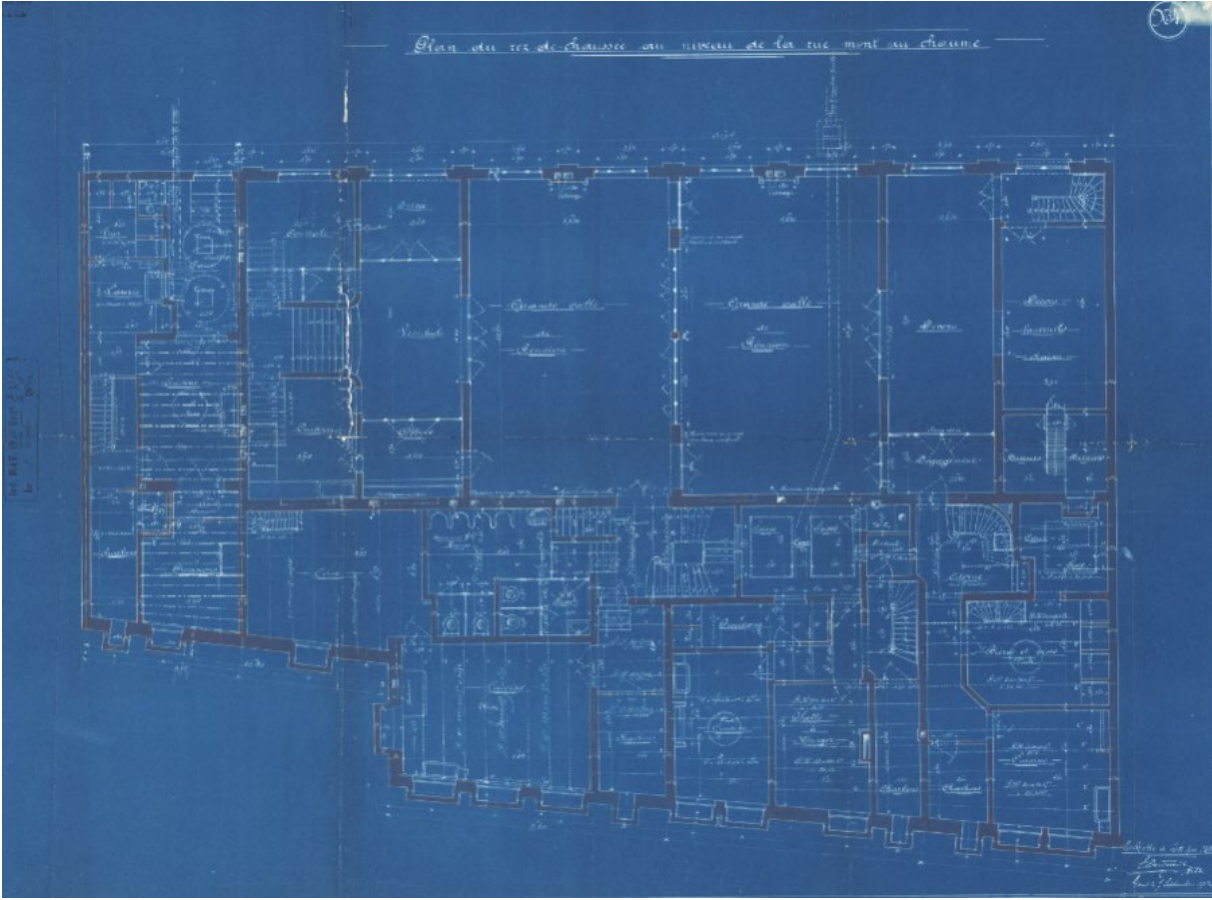
1912: Bouwaanvraag: Liberaal Huis, naar ontwerp van E. De Weerdt, niet uitgevoerd (Gent, SA: G12)

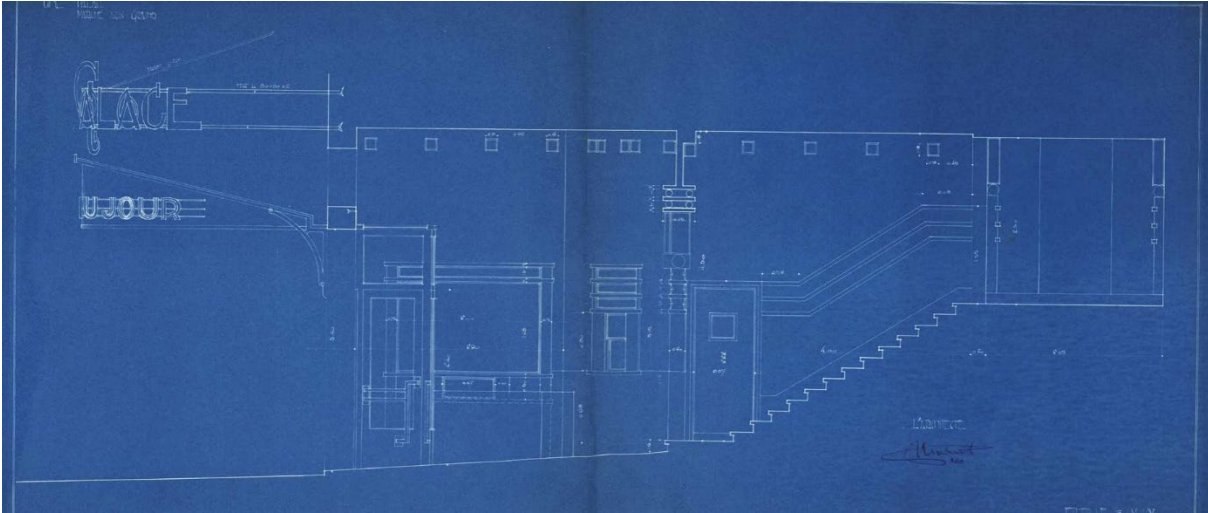
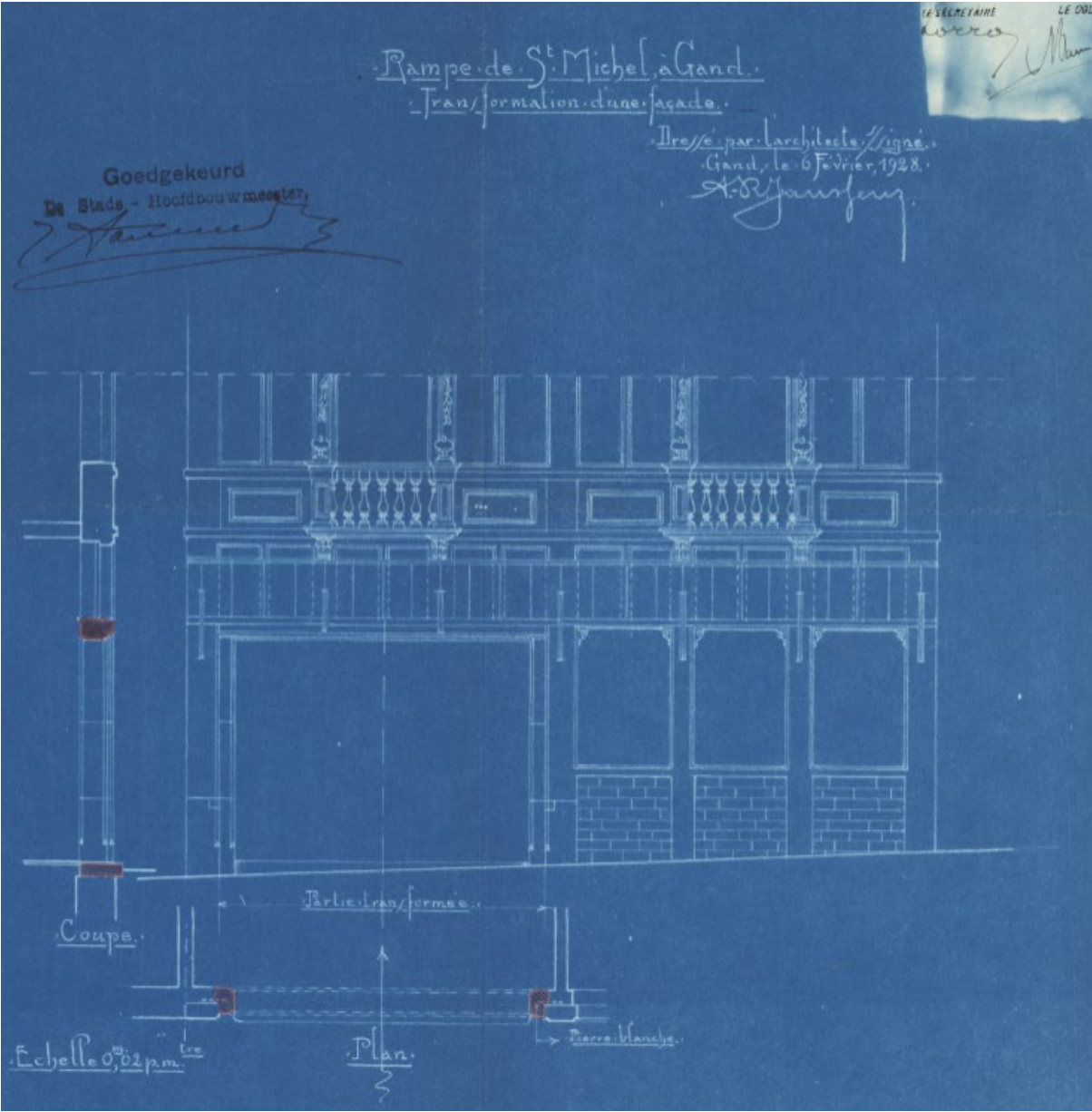
1912 (1914): Kadastrale mutatieschets (Gent, FOD-Financiën, Oost-Vlaanderen, Kadasterarchief)

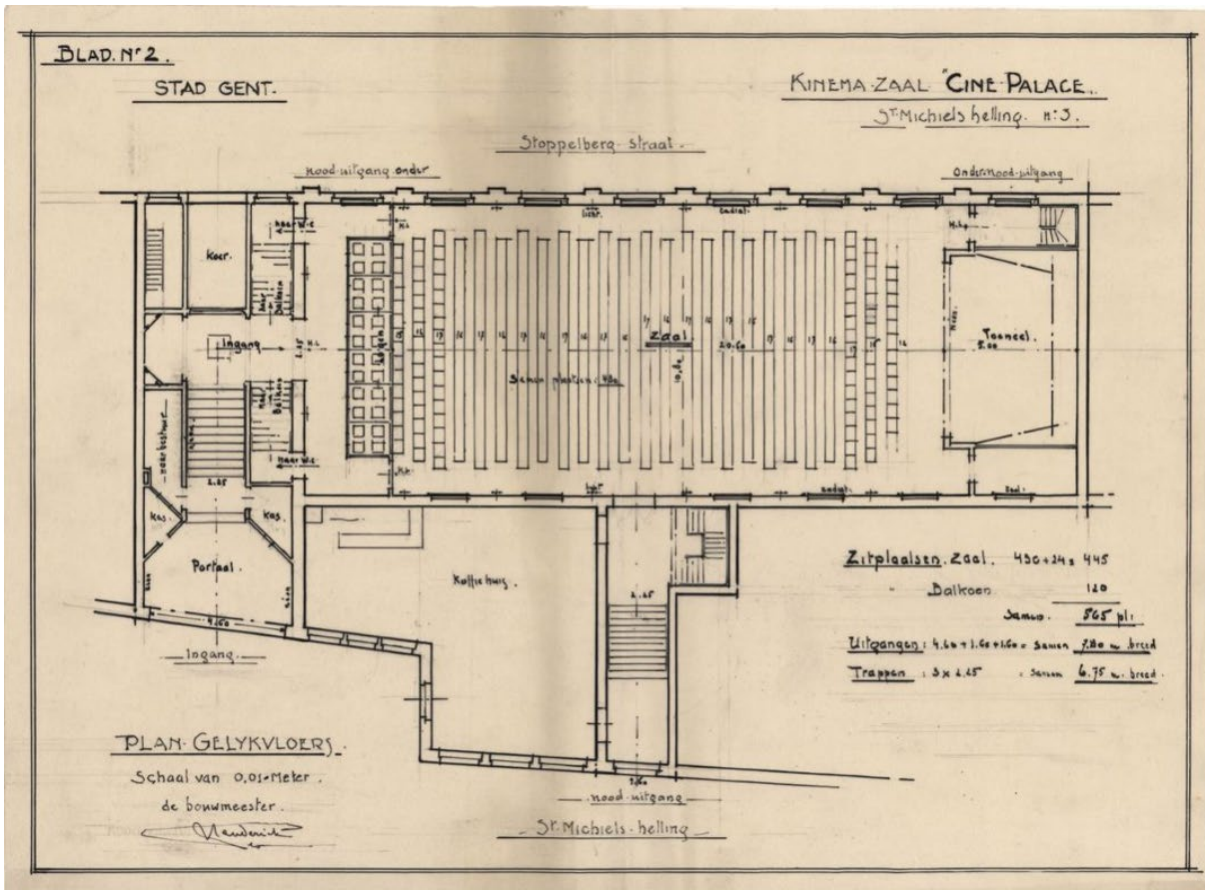
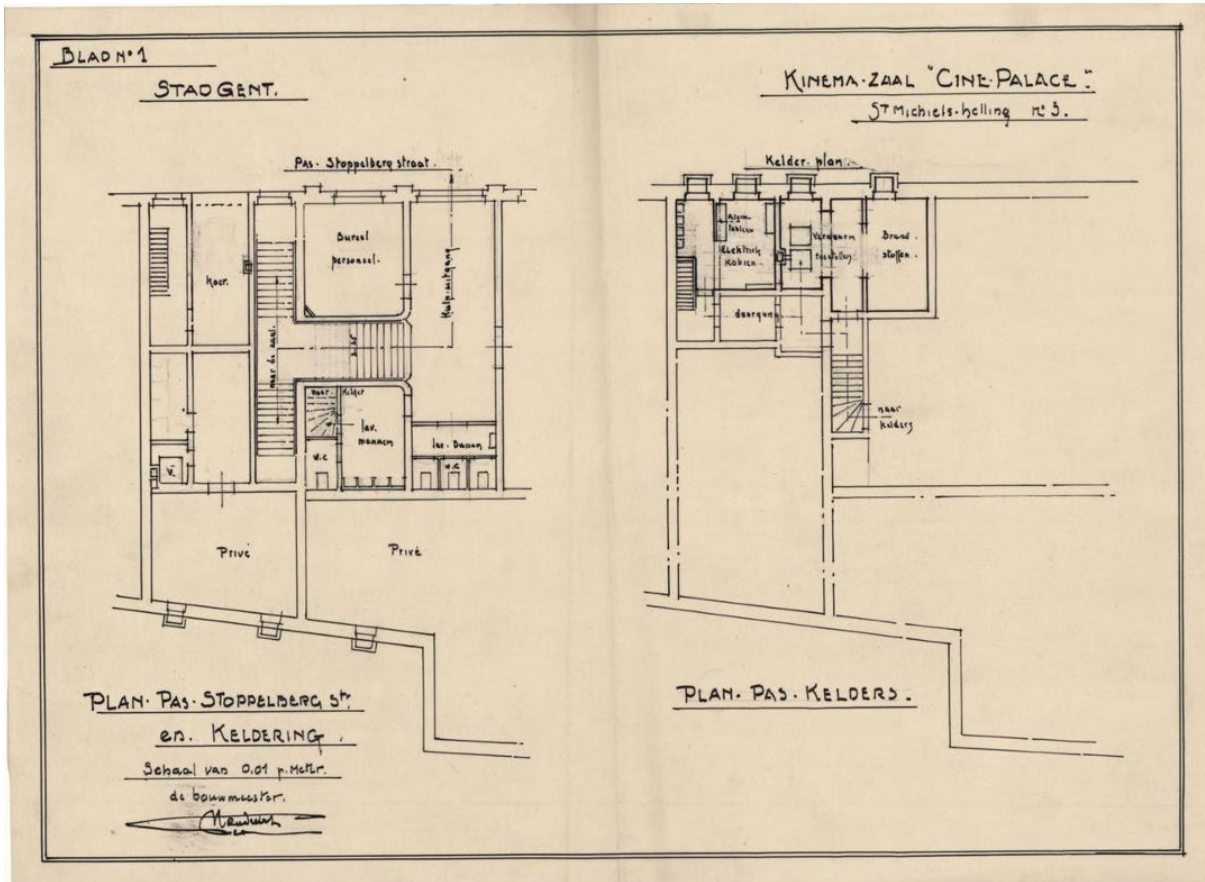
1912: Bouwaanvraag: Liberaal Huis, naar ontwerp van E. De Weerd, uitgevoerd (Gent, SA: G12)

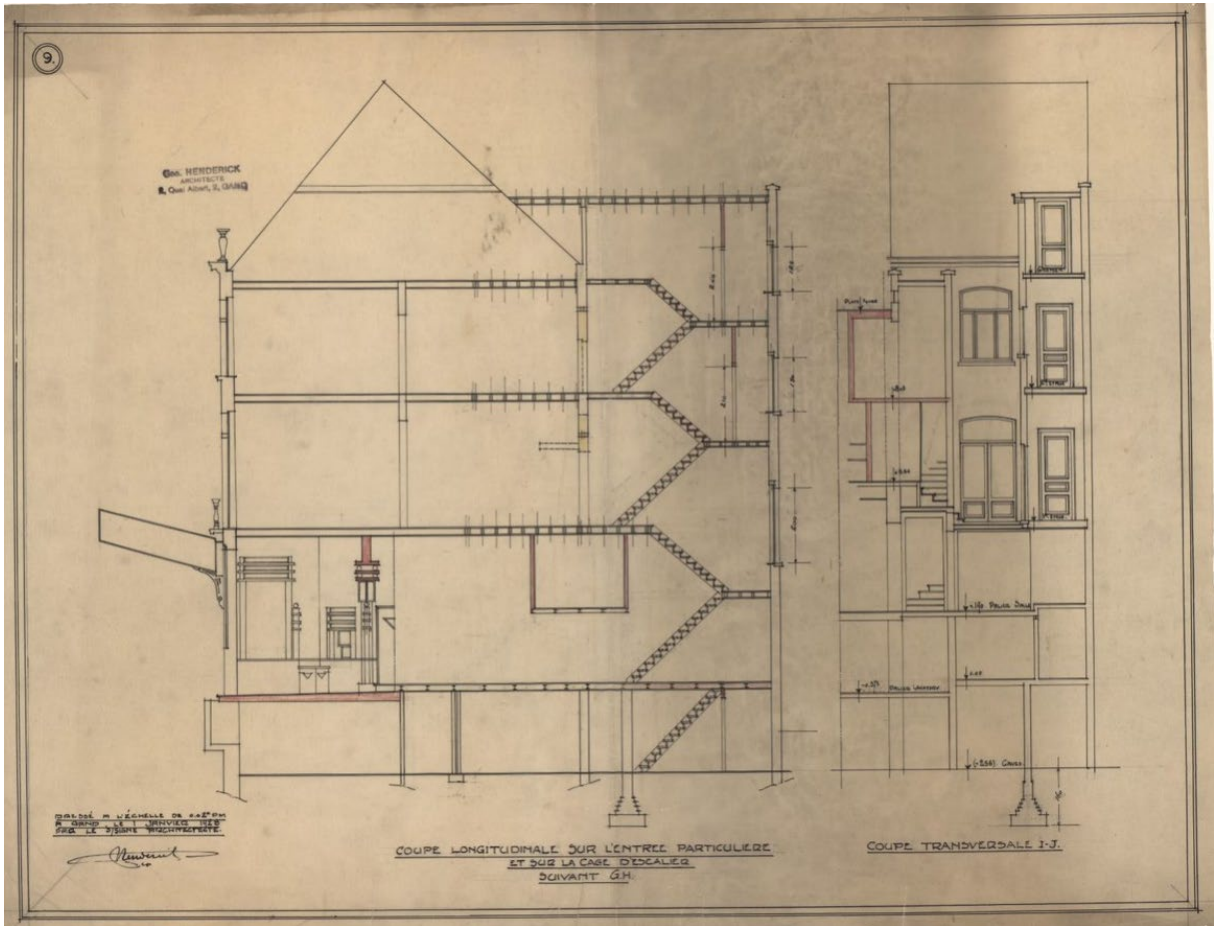

1928: Bouwaanvraag voor creatie inkomportaal, G. Henderick, uitgevoerd (Gent, Privé-archief Sphinx Production)

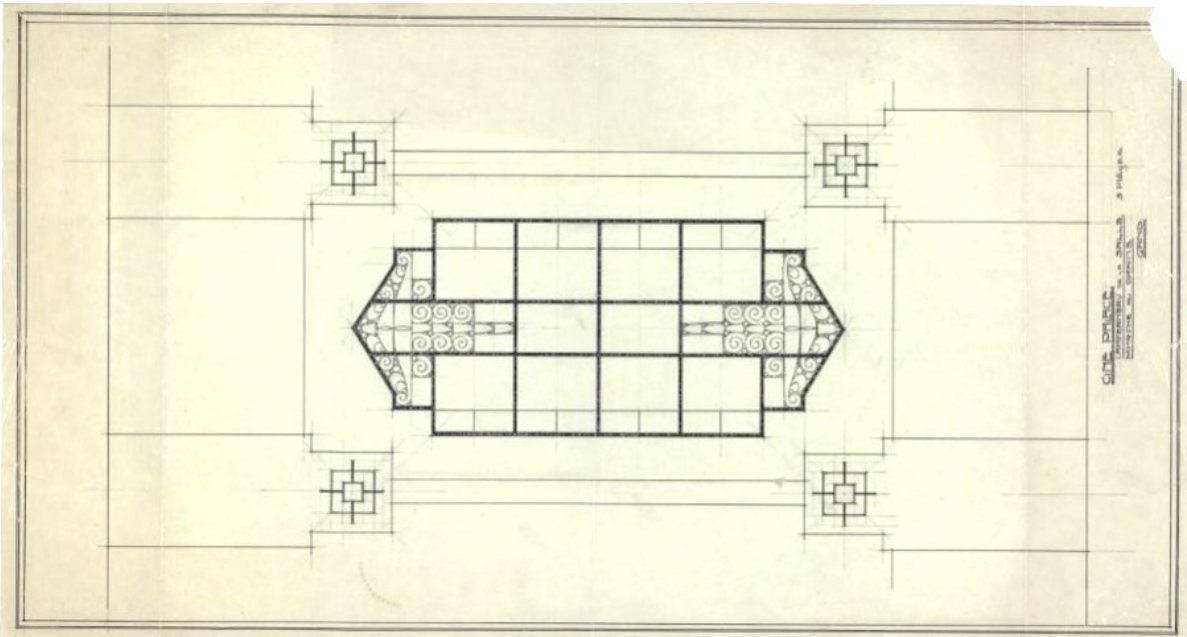
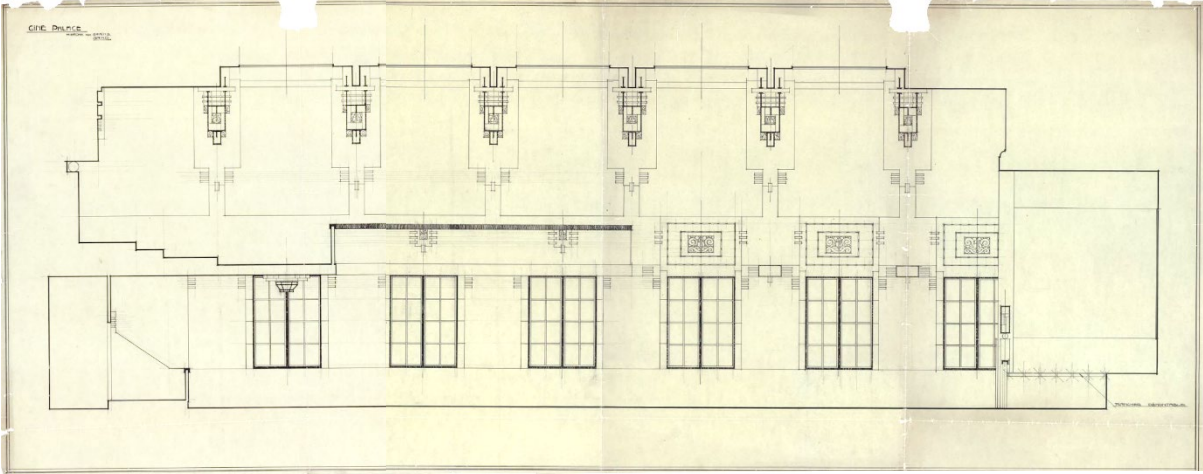
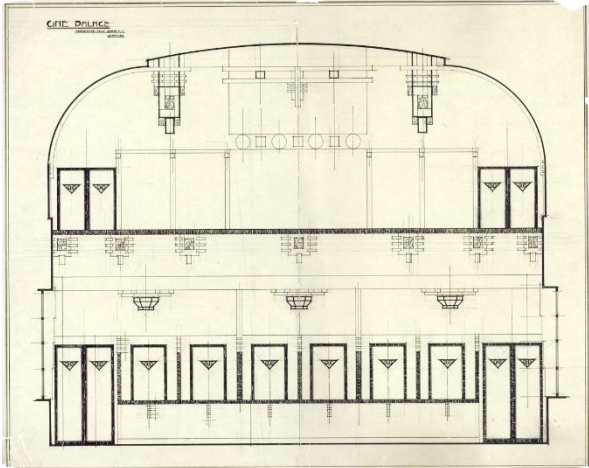
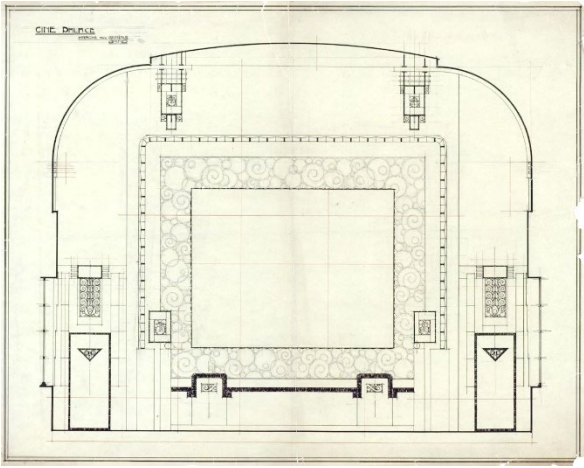

1928: Uitgevoerde ontwerpen voor de renovatie van Ciné Palace, door G. Henderick (Gent, SA)

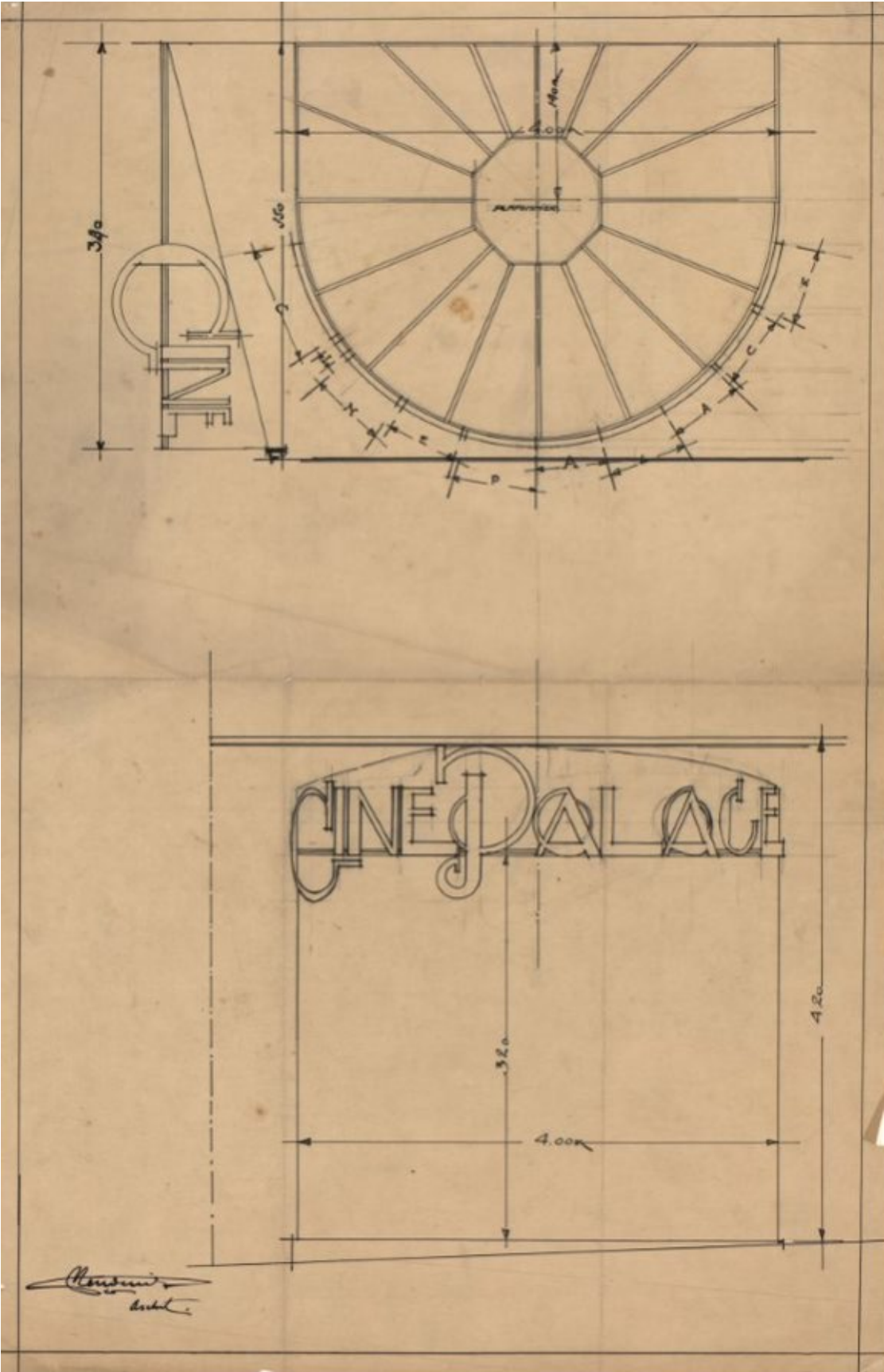

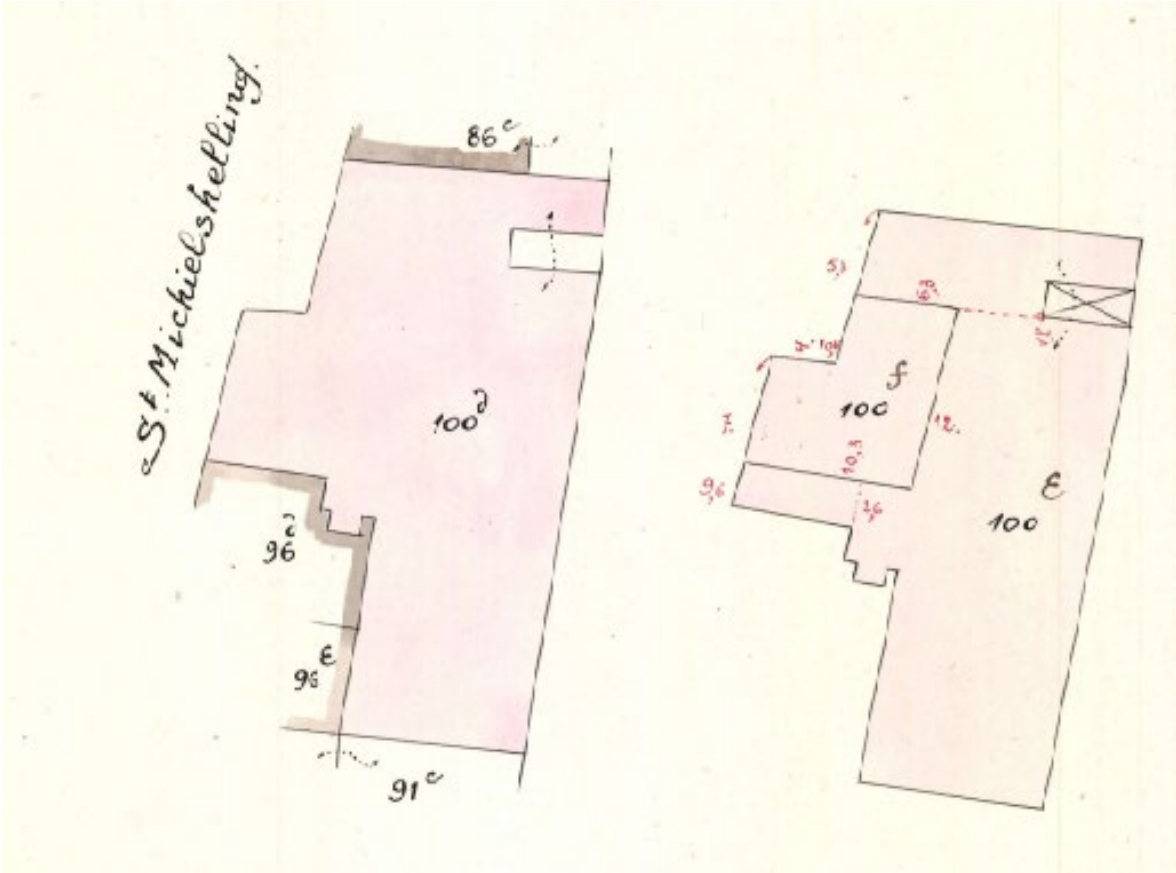
1928: Ontwerp inrichting feestzaal, ontwerp G. Henderick (Gent, SA)

1934: Ontwerp voor luifel G. Henderick (Gent, Privé-archief Sphinx Production)

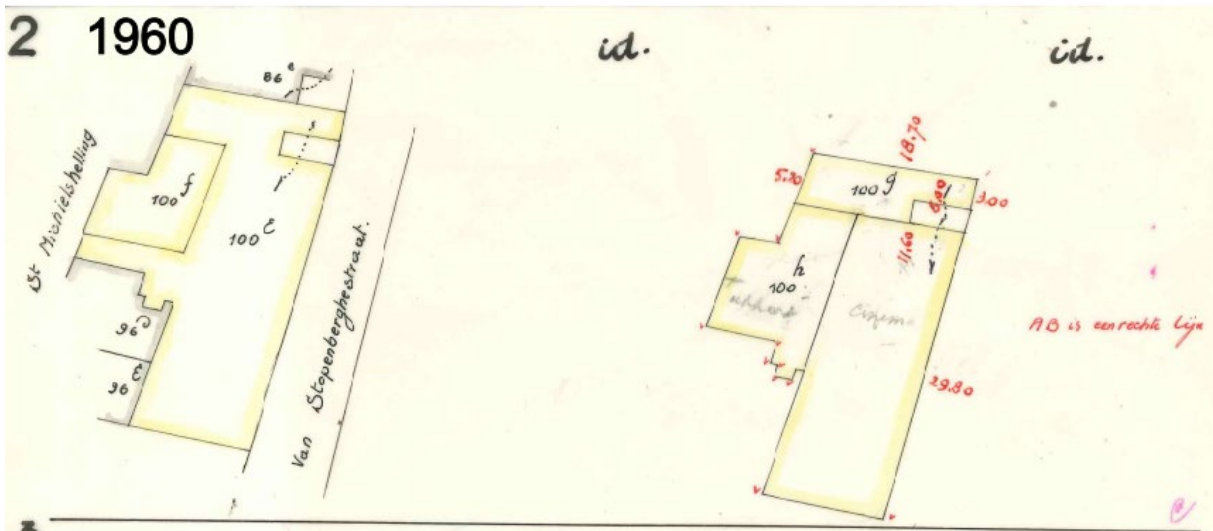

1937: Kadastrale mutatieschets, afbakening percelen: Traphal, café en cinema (Gent, FOD-Financiën, Oost-Vlaanderen, Kadasterarchief)

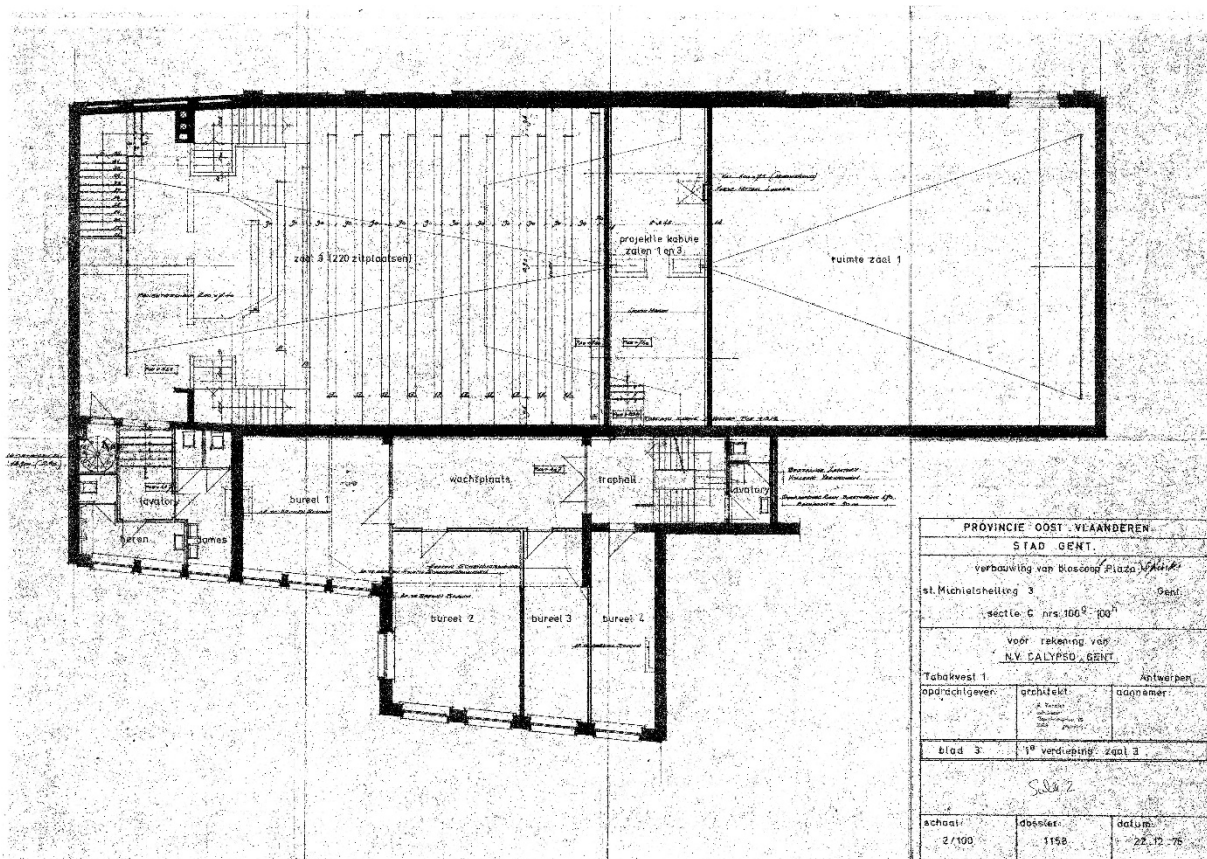
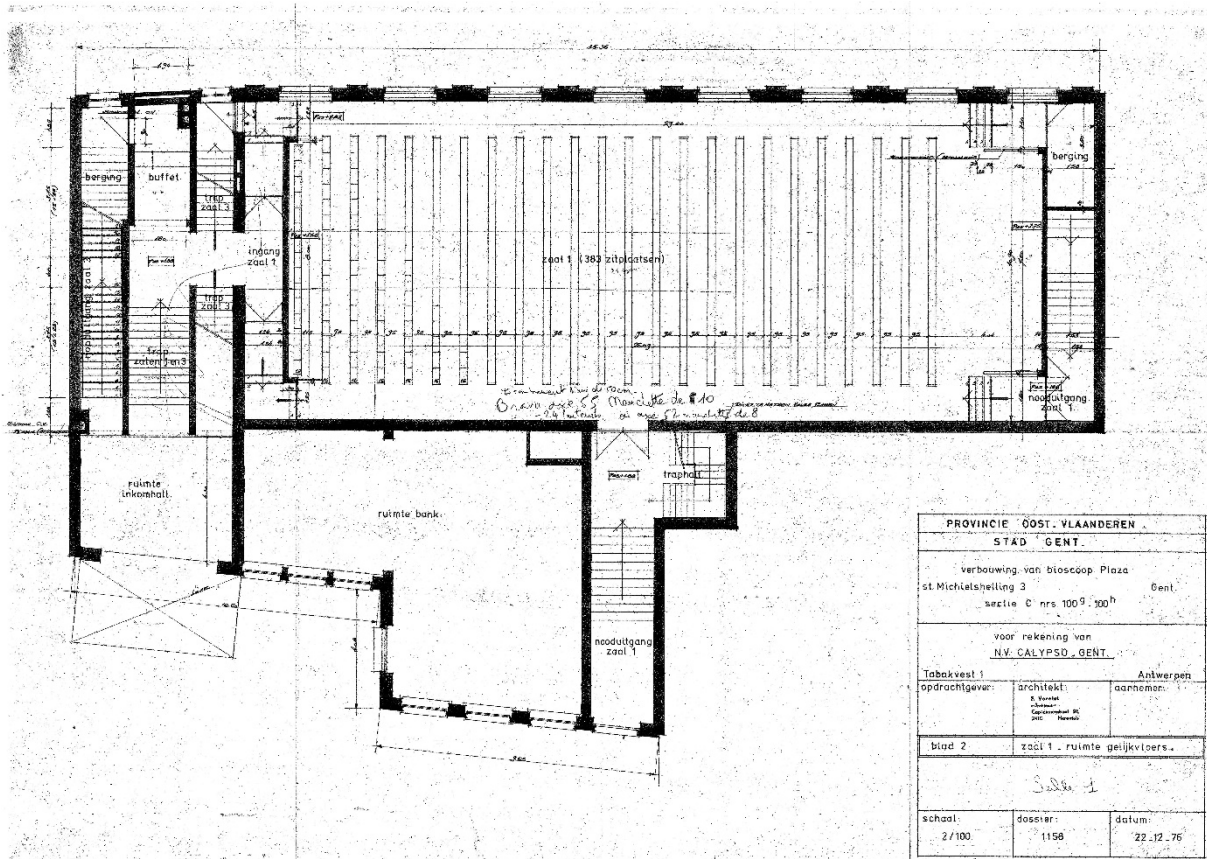

1955: Foto's van Sint-Michiëlsdelling 3-4 (Gent, Privé-archief Sphinx Production)

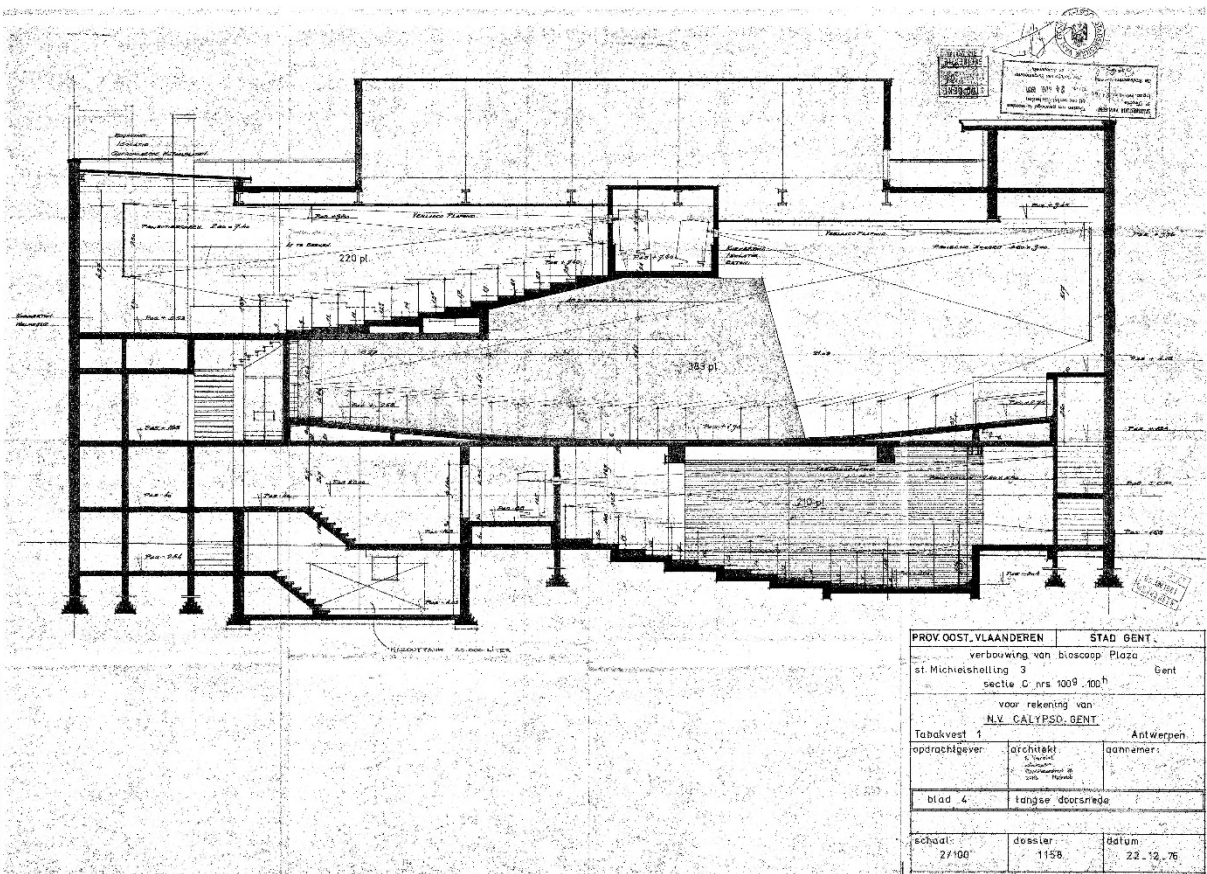
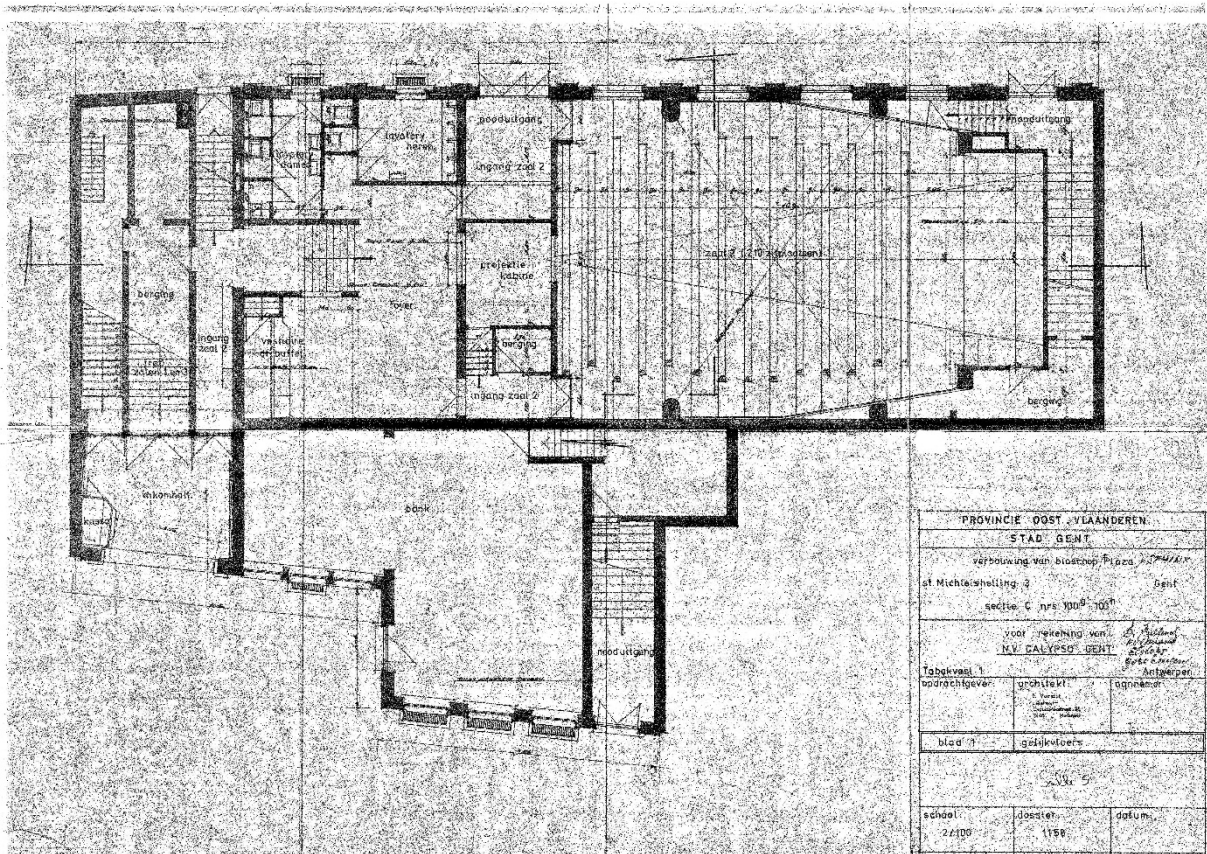

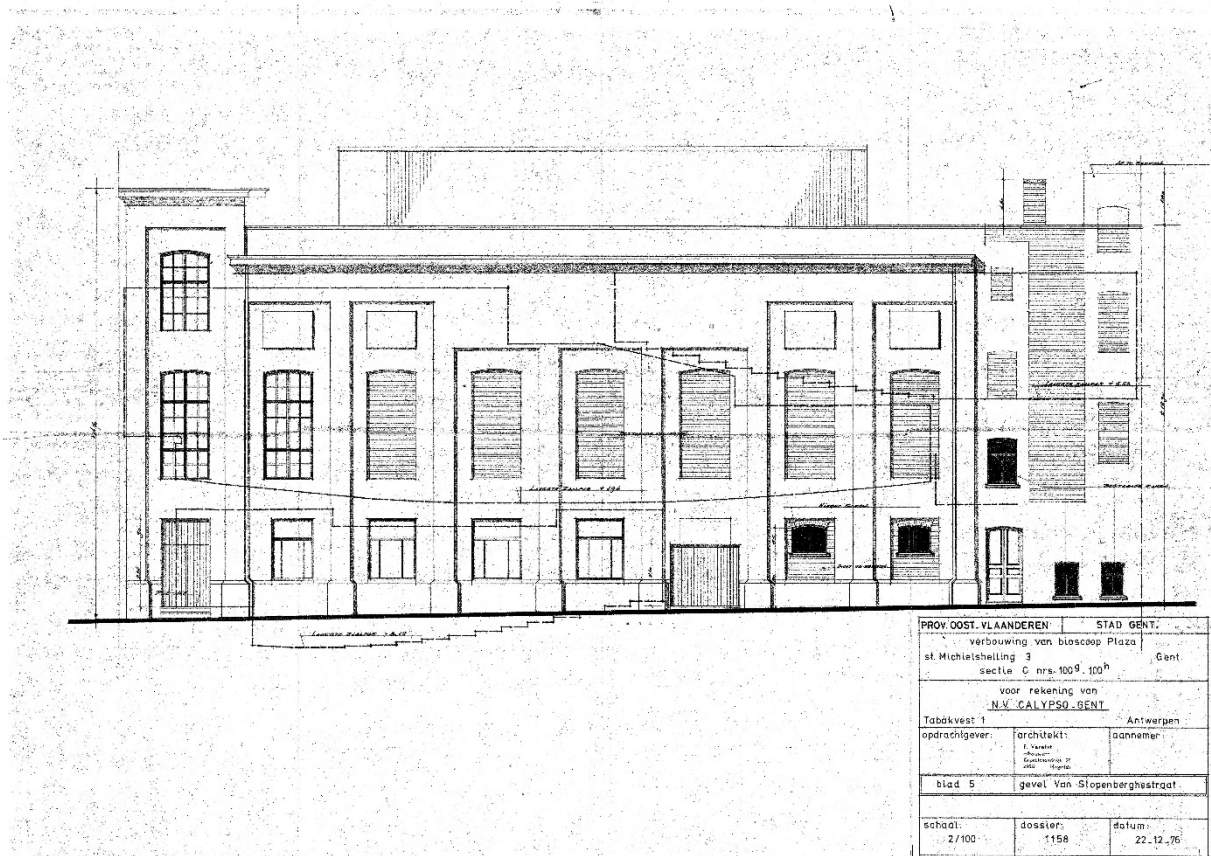
1977: Verbouwing naar drie zalen (Gent, Privé-archief Sphinx Production)

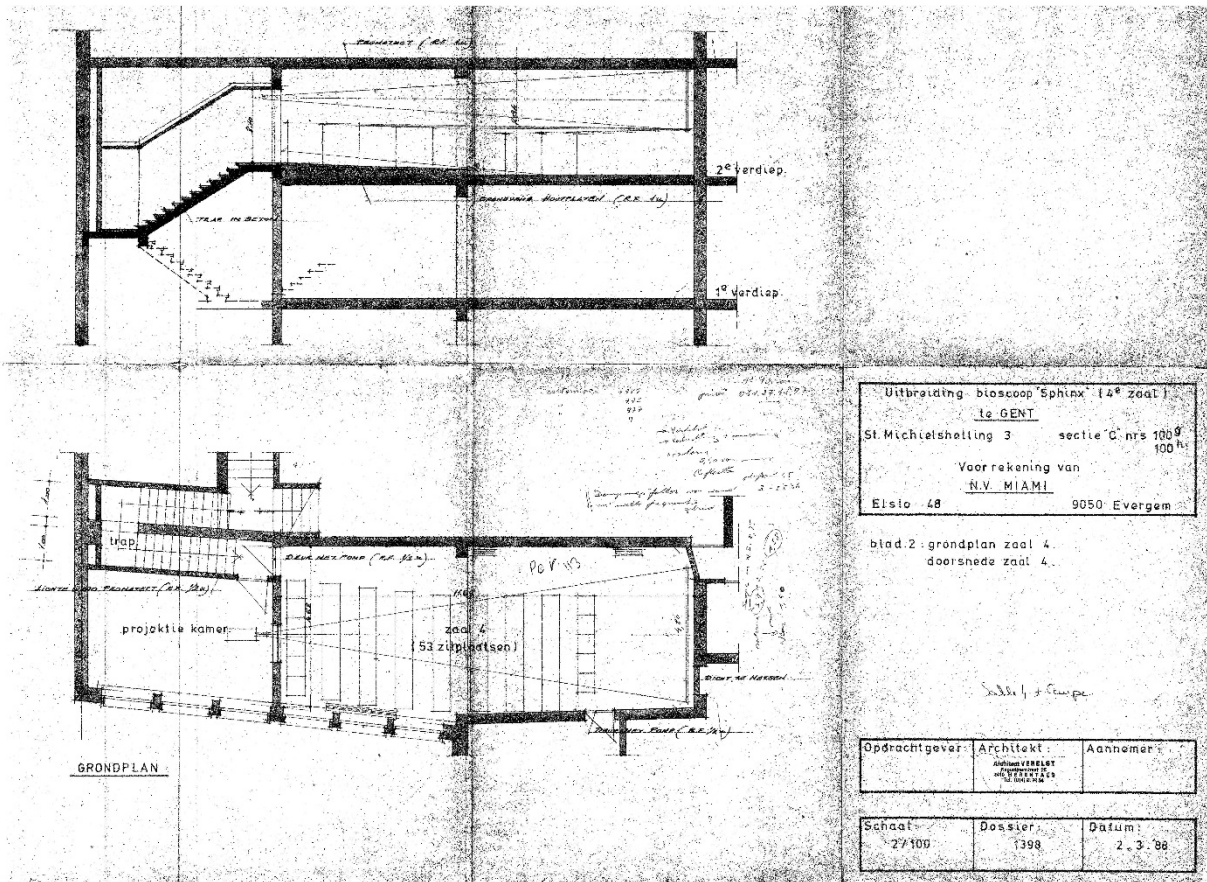
1977: Verbouwing naar drie zalen (Gent, Privé-archief Sphinx Production)

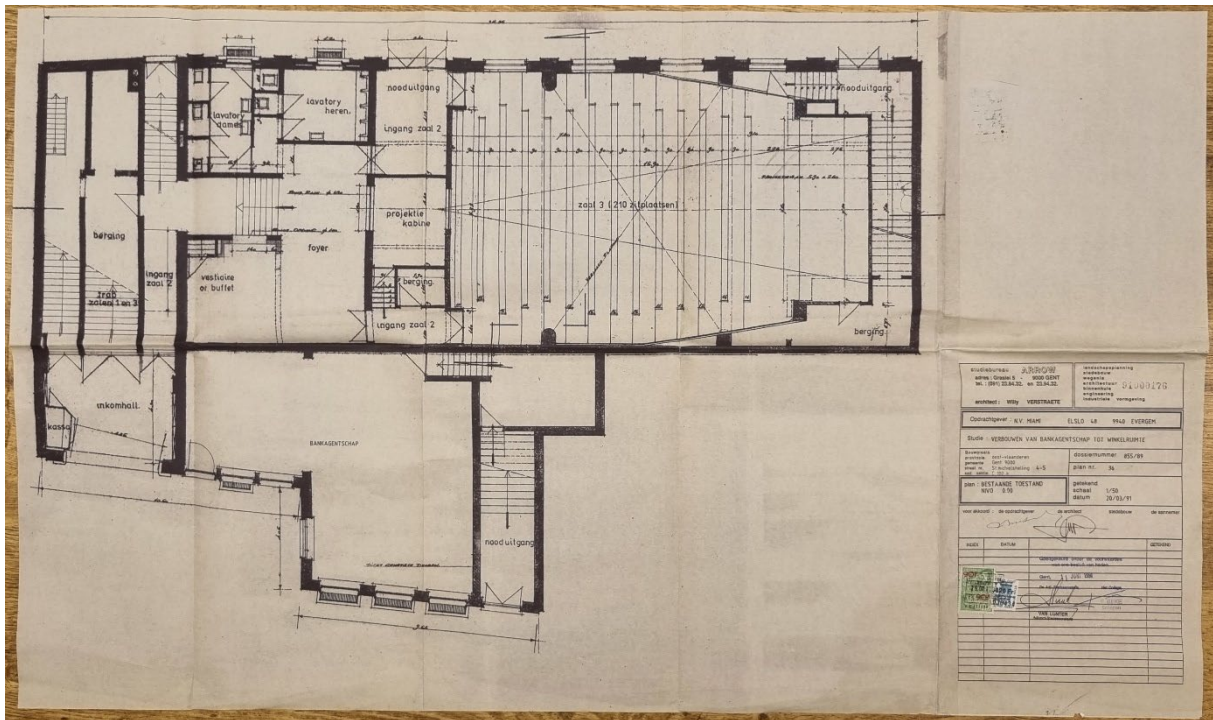
1977: Verbouwing naar drie zalen (Gent, Privé-archief Sphinx Production)

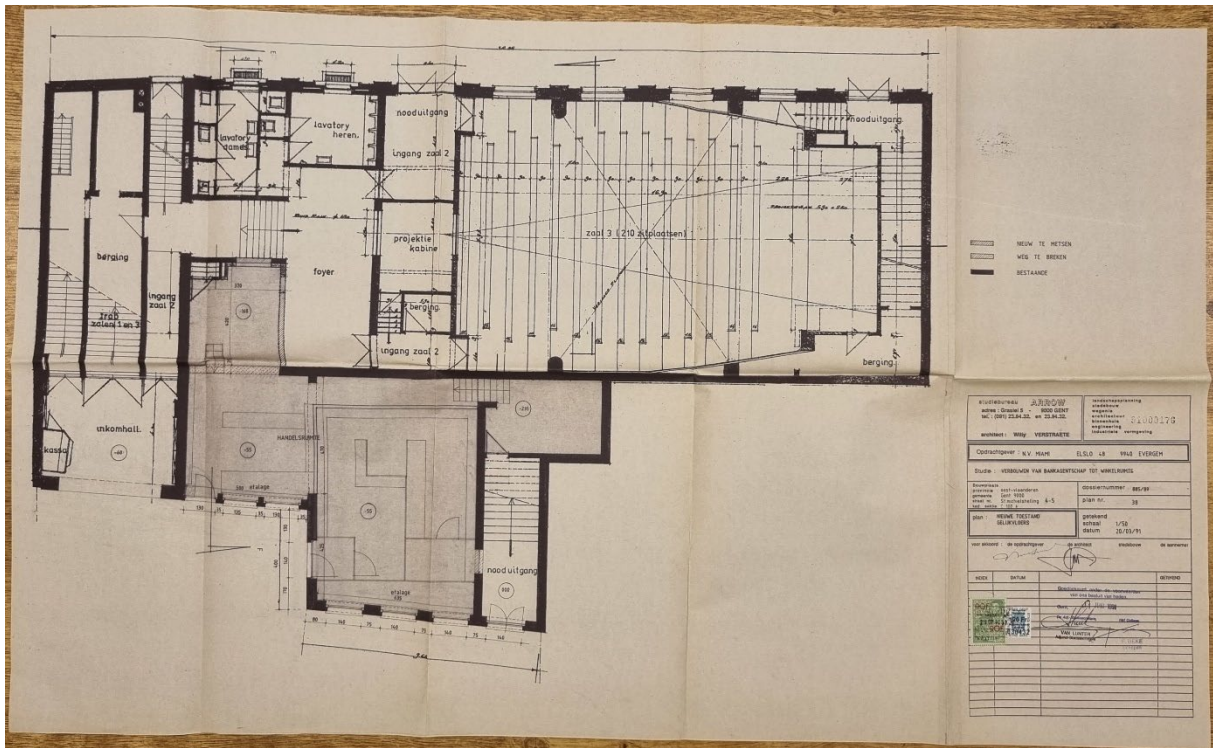
1988: Uitbreiding zaal 4 (Gent, Privé-archief Sphinx Production)

1991: Bestaende en nieuwe toestand: Verbouwen van Bankagentschap tot winkelruimte, Arrow (Willy Verstraete) (Gent, Privé-archief Sphinx Production)

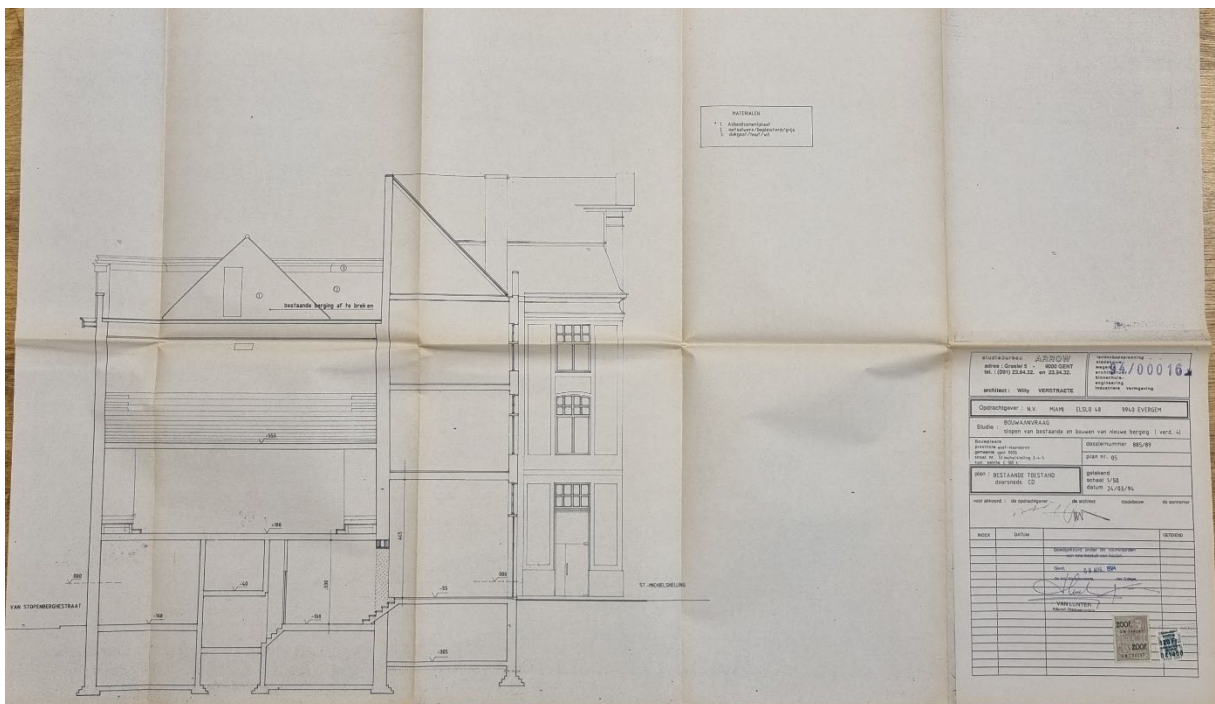
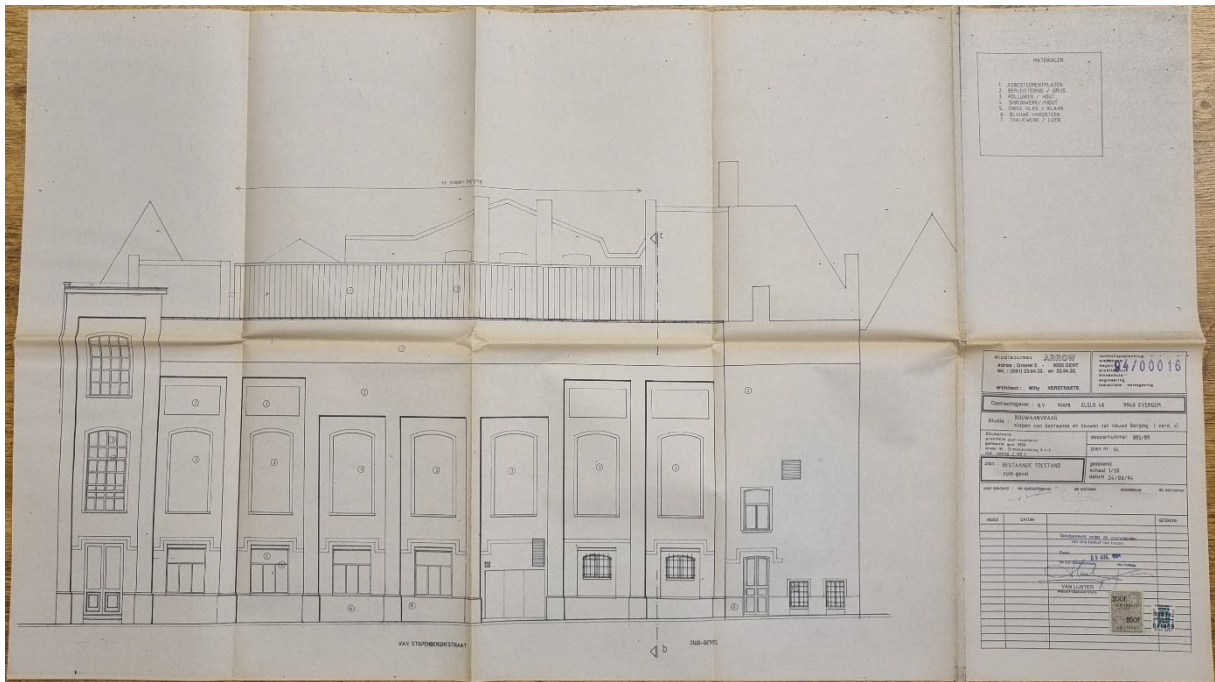
KUNSTEN- en BOUWKUNSTEN WILLY VERSTRAETE, 2000 GENT N. (091) 234.22, 41 23.44.22		VERBODEN TOEGANG 21000178	
WERKNAAM: WILLY VERSTRAETE			
OORDRONNER: R.V. HAER, ELSO LA, WILLY EVERDICH			
STUUR: VERBODEN VAN BANKAGENTSCHAP TOT WINKELRUIMTE			
Bouwjaar: 1981 Projectie: 1981 Plan nr.: 2-10-1981-4-5	Aankomstnummer: 85/89 Plan nr.: 34		
Staat: BESTAANDE TOESTAND NVO 3/00		Gebouwd: 1/58 Datum: 26/01/71	
Voor afbouw: de opdrachtgever, de architect, de aannemer, de overheid			
SOORT:	DATUM:	AANNEMER:	
TOEGANG:			
VERBODEN TOEGANG:			

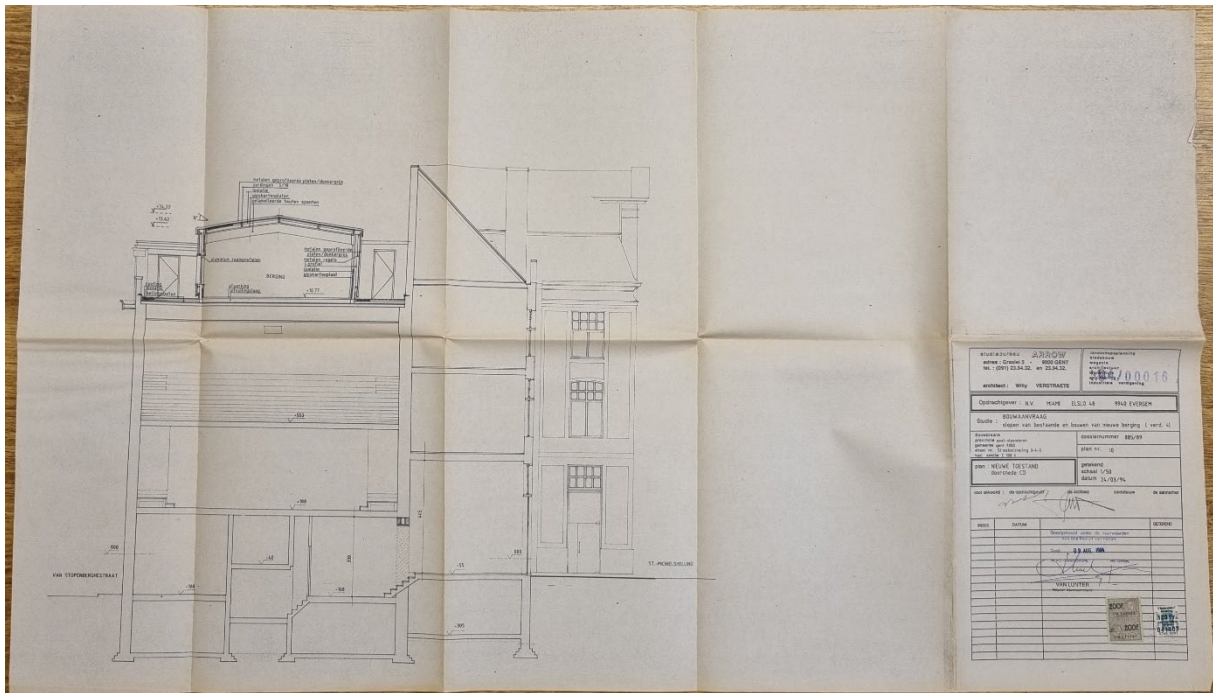
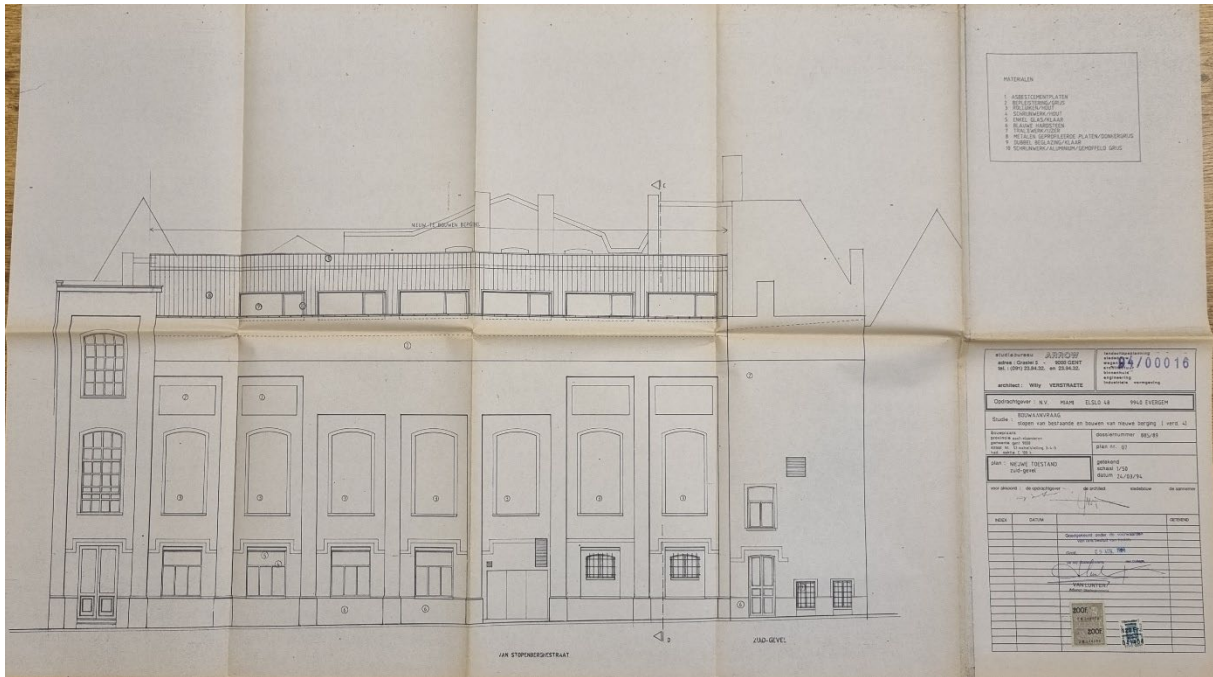
■■■■■ NIEUW TE REIZEN
 - - - - - WES TE BREKEN
 ———— BESTAANDE

KUNSTEN- en BOUWKUNSTEN WILLY VERSTRAETE, 2000 GENT N. (091) 234.22, 41 23.44.22		VERBODEN TOEGANG 21000178	
WERKNAAM: WILLY VERSTRAETE			
OORDRONNER: R.V. HAER, ELSO LA, WILLY EVERDICH			
STUUR: VERBODEN VAN BANKAGENTSCHAP TOT WINKELRUIMTE			
Bouwjaar: 1981 Projectie: 1981 Plan nr.: 2-10-1981-4-5	Aankomstnummer: 85/89 Plan nr.: 34		
Staat: NIEUW TOESTAND VERBODEN TOEGANG		Gebouwd: 1/58 Datum: 26/01/71	
Voor afbouw: de opdrachtgever, de architect, de aannemer, de overheid			
SOORT:	DATUM:	AANNEMER:	
TOEGANG:			
VERBODEN TOEGANG:			

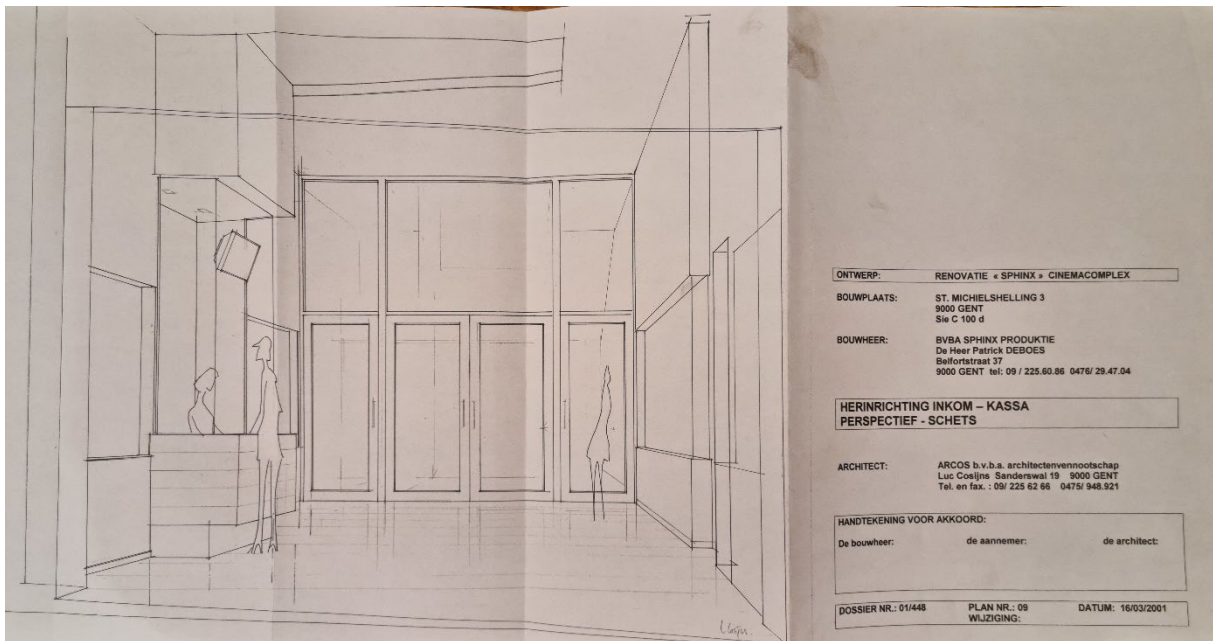
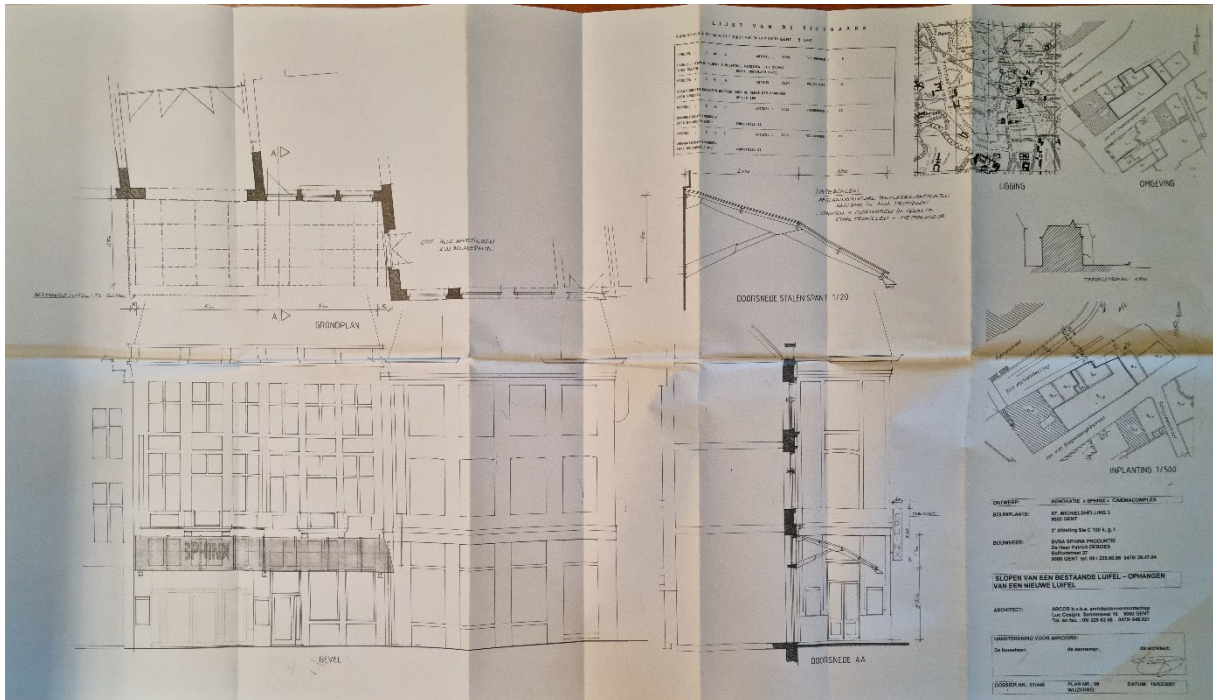
1994: Bestaende toestand, Arrow (Willy Verstraete) (Gent, Privé-archief Sphinx Production)

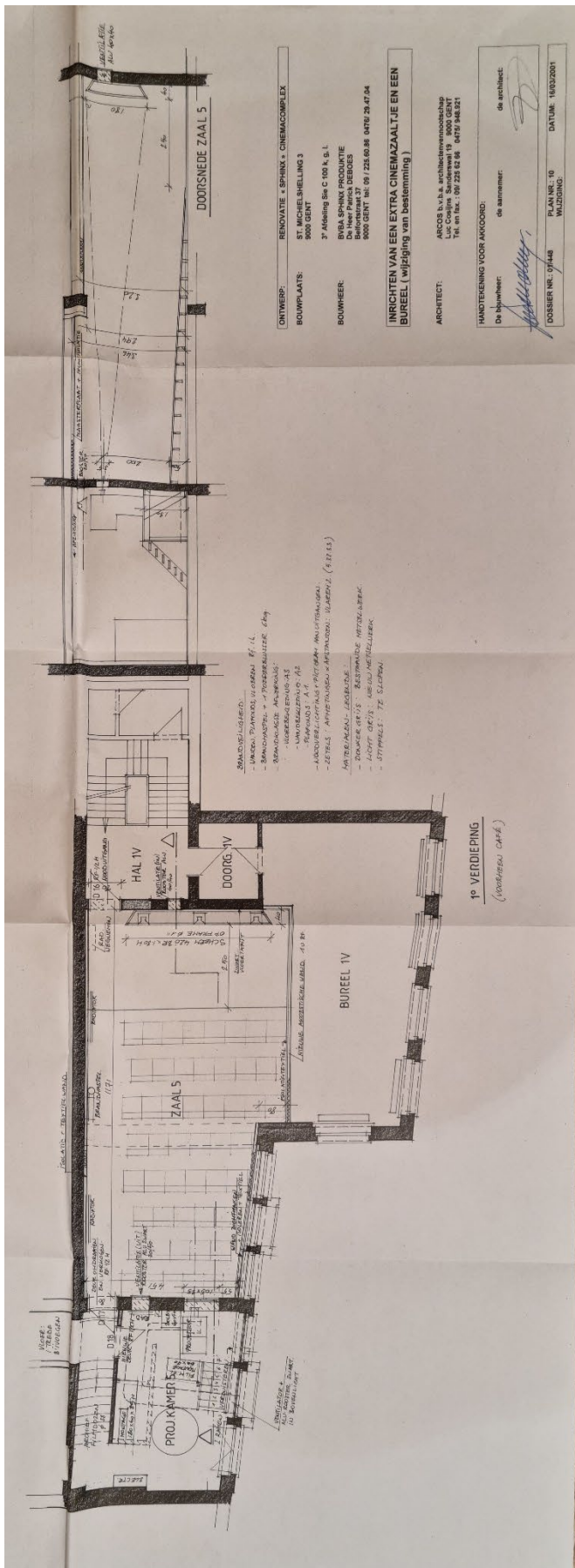
1994: Nieuwe berging, dak, Arrow (Willy Verstraete) (Gent, Privé-archief Sphinx Production)

2001: Inkom, ARCOS bvba architectenvenootschap (Gent, Privé-archief Sphinx Production)

2001: Creatie van Zaal 5 op de eerste verdieping (Gent, Privé-archief Sphinx Production)

2001: Renovatie van het café, ARCOS (Gent, Privé-archief Sphinx Production)

